Ernest J. Colberg

Nådatid och lifstid äro icke alltid samma sak.
1539 i Leipzig.
Luthers bästa predikningar Annan Dag Pingst,
Palmsöndagen och 14 d. 15 Tisdagen om Bättagan-
de och rättfärdighet. 1529 i Marburg. Det är ord om Skiddelius
med Zwingli. — Tig då du är stridig.

Den Oförändrade

Augsburgiska Bekännelsen

MED

INLEDNING OCH FÖRKLARING

AF

N. FORSANDER.

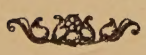

ROCK ISLAND, ILL.
LUTHERAN AUGUSTANA BOOK CONCERN.
1902.

ROCK ISLAND, ILL.
LUTHERAN AUGUSTANA BOOK CONCERNS TRYCKERI.

Gud har gifvit oss mera än de andra samfunden (ordet och sakramenten i deras renhet) därför väntar Han så mycket mer af oss. Människor födas inom andra kyrkor men de födas de på samma grund som vi. Orsaken till olika kyrkosamfund är att söka i: 1. Synden som fördunklar. Ateon.

2. De olika folken ha olika kallelser och begåfning. Anglo-Saxiska folkets förtjänst ligger i organisationsförmåga, handlingsdrift, de germanska folkens i begrundandet. En svensk duger icke till metodist, då blir han skrytsam, då de eng. metodisterna kunna vara allvarliga. Olika både sina och sytta begåfning.

Många andra samfund stämmas för sina bekännelse-
skrifter

I katolsk helgjutning uttryckes i
"Och när jag lefvat som jag bort
Du öppnar för mig himlens port." Sv. Ps.
"Och när jag gör hvad jag förmår
Jag af din nåde visdom får." Semi-pelagianism.
Den andra aspekten

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

I. INLEDNING.

Sid.

§ 1. Augsburgiska bekännelsens anledning och namn 5
§ 2. Källorna till bekännelsen och dess bearbetning under riksdagen 7
§ 3. Bekännelsens öfverlämnande åt kejsaren 11
§ 4. Luthers andel i augsburgiska bekännelsen 14
§ 5. Handskrifter och de äldsta tryckta upplagorna af augsburgiska bekännelsen 18
§ 6. Den oförändrade augsburgiska bekännelsens auktoritet 20
§ 7. Augsburgiska bekännelsens förhållande till den lutherska kyrkans öfriga symboliska böcker 23
§ 8. Augsburgiska bekännelsens indelning 24
§ 9. Litteratur 27

II. FÖRKLARING.

Sid.

Art. 1. Om Gud och tre personer i gudomen 28
" 2. Om arfsynden 36
" 18. Om människans fria vilja 41
" 19. Om syndens orsak 46
" 3. Om Kristi person, ämbete och välgärningar 48
" 21. Om Kristi medlareskap och åkallan 55

" 4. Om rättfärdiggörelsen 57
" 5. Om tron och predikoämbetet 62
" 6. Om den nya lydnaden 65
" 20. Om tron och goda gärningar 68

" 7. Om Guds församling 77
" 8. Om Guds församling och predikoämbetets kraft 81
" 9. Om dopet 84
" 10. Om Herrens nattvard 89
" 22. Om bägge elementerna i Herrens nattvard 93
" 24. Om mässan 94
" 11. Om skriftermål och aflösning 96
" 12. Om syndabot och bättring 98
" 25. Om bikt och syndabekännelse 101
" 13. Om sakramentens nytta och gagn 102

Art. 14. Om predikoämbetet 105
" 28. Om den kyrkliga makten 108
" 15. Om ceremonier eller kyrkoordningar 110
" 26. Om åtskillnad i mat (Adiafora) 113
" 16. Om världslig öfverhet 114
" 23. Om prästernas äktenskap 117
" 27. Om klosterlöften 119

" 17. Om Kristi återkomst till domen 120

...ukerna till den ang. bekännelsen
Nödvändigt att man utsätter sitt hjärtas tänker.
. Lutheranerna befordrades därtill af den lagliga öfvertygelsen.
en oföränderlig ang. bekännelsen borde leta den oföränderlige.

INLEDNING.

§ 1. Augsburgiska bekännelsens anledning och namn.

Luther hade genom offentliggörandet af sina 95 teser den 31 oktober 1517 åstadkommit inom den romersk-katolska kyrkan en brytning, hvarigenom Gud själf förde honom fram till att blifva en kyrkans reformator. I sitt eget lif hade Luther fått erfara rättfärdiggörelsen af nåd, genom tron för Kristi skull, och hufvudämnet i hans teser och efterföljande skrifter och predikningar handlade om sann bättring och tro och om syndernas förlåtelse genom Jesus Kristus. Denna reformatoriska och evangeliska rörelse utbredde sig snart i hela Tyskland i trots däraf, att Luther blef bannlyst af påfven och på riksdagen i Worms 1521 förklarad i riksakt. Och riksdagen i Spejer 1529 visade, att det fanns där ett mäktigt parti af furstar och riksstäder, hvilket vågade att protestera emot den romerska mässan och wormser-ediktets utförande.

Tyske kejsaren Carl V, som under tiden hade varit invecklad i politiska strider med Frankrike och påfven Clemens VII, hade emellertid slutit fred med dessa och ämnade nu bilägga religionsstriderna i sitt rike. Han blef den 24 februari 1530 af påfven krönt i Bologna till tysk kejsare, hvarvid han med ed bedyrade att "efter alla krafter, förstånd och förmåga vara påfvestolens och romerska kyrkans beskyddare." Oberoende af påfven hade kejsaren dock den 21 januari sammankallat de tyska furstarne och ständerna till en riksdag i den då varande fria riksstaden Augsburg.

Denna kallelse uppdrog åt dem att rådslå om hjälp mot de angripande turkarne och att bilägga de inom riket uppkomna religionsstriderna, och härvid lofvade kejsaren att handla opartiskt, samt att båda parterna skulle höras. Kurfursten af Sachsen, Johan, erhöll kallelsen i sin residensstad Torgau den 11 mars, och på grund af dess vänliga ton och löften hoppades han, att den utlysta riksdagen skulle leda till en afgörande seger för Guds ord och den tro, som de evangeliske bekände.

Kurfursten beslöt på uppmaning af sitt råd att personligen besöka riksdagen, som skulle öppnas den 8 april. Och på sachsiska kansleren Brücks tillrådan skickade han den 14 mars en skrifvelse till sina teologer i Wittenberg, Luther, Melanchton, Justus Jonas och Bugenhagen, att de skulle gemensamt rådslå om de stridiga artiklarna "både i tro och äfven i andra yttre ceremonier", samt att de skulle infinna sig den 20 mars i Torgau och där meddela sin berättelse härom. Dessa omständigheter föranledde icke blott den augsburgiska bekännelsens uppkomst utan äfven dess först brukade benämningar: apologien, sachsiska underrättelsen, sachsiska rådslaget o. s. v. Efter bekännelsens framlämnande den 25 juni bär den däremot namnet augsburgiska bekännelsen efter staden Augsburg, liksom dess latinska benämning *Confessio Augustana* kommer ifrån stadens uråldriga namn *Augusta Vindelicorum*.

§ 2. Källorna till bekännelsen och dess bearbetning under riksdagen.

De omnämnda teologerna uppsatte den begärda redogörelsen, men de voro i Wittenberg förhindrade att på bestämd tid komma till kurfursten, och Melanchton besökte honom såsom deras ombud den 27 mars. Luther, Melanchton och Justus Jonas ankommo till Torgau först omkring

utbunger - artiklarna ännu bevarade i original. En minnesdag då Luther
ingifvit tryck af från huvudet. Anledningen till stridigheterna. L. fick på
gett samvete, att aget hjärta erfara sanningen däraf "Att den rättfärdige
lefva af tro allena". Han fann deraf huruvida att bli reformator. I hans
tro den nådige, rättfärdige Guden. Evangeli uppfödd bland de lägre
a allmänna. Tro huruvida är Gud den majestätiska, allmäktiga S Scripturen.
the glory of God" in det reformata. Det nådiga, icke ordet i lutherdomen.
i: "Gud gör hvad han vill" därför predestinationslärian. Icke strid utbildades
till humanist. Hörde till Gripsholm Swärtzingarde i Rom - rätt lif.
reformationen uppfördes mot aflatshandeln, den schweitziska uppfördes
omerska vidskepelsen, utbredde oxfar, liturgi. Z. förhindrad af sin
delsinn att bli lutheran, Carlstadt betydelsen de kristna försvann anfogden.
ristarna få själfva genom Scriptures vittnesbörd och garanterar försvara
vetsgrunden. Z. fann stöd för sin åskådningsteori i en dröm. Han
n L:s Gud en högdjur och lutheranerna "de som längta tillbaka
Egyptens lök och köttgryta" därför att Luther lärde att Kristus
närvarande i nattvarden, 1 Cor 12:skref L. "Mot de himmelska
tarna" emot Karlstadts nattvardslära som lärande Z. i det han ansåg
vardens bröd som ämnesbröd. Överlägsenhet uppfattningen och L svarade
" Predikan om Kristi kärlekens och Blods sakrament mot vännerna".
svarade i stora ord 1527, att inom 2 år skulle hans lära uppfattas.
afgjof L. sin nattvardsbekännelse. Z. Joh. 6:63 anbytte
Luther vid Marburg. Men din tolkar om vårt bröd ej om Kristi
amen. L. protesterade mot all annan auktoritet än Skriften.
n anförde Z. Augustinus. Z. predikade om förgången. L. om
rdigjorden genom tro. Samtalet afslutades med L:s "I haven en
n ande än vi. N. L. behandlade Zwinglis uppfattning och kom beträffande
dess denna beträffande tydelsen uppfattning, då kom 1544 skrefvongo emot Z. kom

den 4 april, då den gemensamma färden företogs därifrån till Augsburg. Redogörelsen var delvis framställd i kurfurstens namn, emedan det ursprungligen var meningen, att han enligt det kejserliga reskriptet skulle på riksdagen i Augsburg aflägga sin trosbekännelse angående de religiösa tvistefrågorna. Och utan tvifvel äro teologernas framställningar identiska med förra delen af de s. k. Torgau-artiklarna, hvilka hafva en längre tid legat okända, tills de återfunnos af Förstemann 1831 i Weimar-arkivet.

Torgau-artiklarna utgöras af sex särskilda dokumenter, af hvilka det ena, "A", innehåller efter en inledning tio artiklar och är författadt af Melanchton emellan den 14 mars och den 3 april. Det utgör grundvalen för augsburgiska bekännelsens senare del, undantagande artikeln 28, och det har äfven öfvat inflytande på artiklarna 7, 11, 15 och 21. Ett andra dokument, "B", handlar om tro och goda gärningar och är författadt af Melanchton. Detsamma är ett tillägg till det förra dokumentet och ligger till grund för bekännelsens artiklar 4 och 20. Ett tredje dokument, "C", härrör enligt somliga forskare från Bugenhagen; men enligt andra är detsamma Melanchtons första utkast till bekännelsens tjuguåttonde artikel. Däremot äro de tre öfriga dokumenten helt visst skrifna af Luther under riksdagen och skickade som hans betänkanden till kurfursten.

Det är också möjligt, att wittenberger-teologerna i sammanhang härmed bearbetade de sjutton Schwabach-artiklarna, hvarför några kyrkohistoriker hafva kallat äfven dem för Torgau-artiklar. Schwabach-artiklarna medfördes emellertid från Torgau till Augsburg och voro författade af Luther den 7—10 oktober 1529 samt antagna som ett förbund emellan kurfursten af Sachsen och markgrefven Georg af Brandenburg. Dessa artiklar äro äfven nära besläktade med de femton Marburg-artiklarna, hvilka voro likaledes

uppsatta af Luther och antagna af de lutherska och de reformerta teologerna på religionssamtalet den 1—3 oktober i Marburg, där Luther diskuterade med Zwingli och Oekolampadius om nattvarden.

Förböner för en god utgång på riksdagen förordnades öfverallt i kurfurstens rike, och vid uppbrottet från Torgau predikade Luther öfver Matt. 10: 32: "Därför hvar och en som bekänner mig inför människorna o. s. v." Därefter afreste kurfursten i sällskap med sina rådsherrar, teologer och öfriga följeslagare, och den 15 april kommo de till Koburg, där de alla dröjde under påskhelgen. På vägen hit hade Spalatin slutit sig till dem, och till Koburg kom äfven grefve Albrekt af Mansfeld, åtföljd af Agricola, och här kvarlämnades Luther hemligen på slottsfästet, då det öfriga ressällskapet den 23 april begaf sig till Augsburg. Dit anlände det den 2 maj, innan ännu någon annan af de mera betydande furstarne hade ankommit, ehuru kejsaren utan att själf infinna sig hade i en ny kallelse utlyst riksdagen till den 1 maj. Sedermera ankommo markgrefven Georg af Brandenburg, landtgrefven Filip af Hessen; hertig Ernst af Lüneburg och öfriga evangeliska rådsherrar och teologer, bland hvilka senare må nämnas Brenz från Würtemberg. På samma sätt infunno sig äfven de katolska furstarne samt de tyska riksständernas ombud före kejsarens ankomst.

För riksdagens skull hade Luther och Melanchton bearbetat sina artiklar och betänkanden, och Melanchton fortfor därmed äfven i Augsburg. Sålunda skref han den 4 maj till Luther: "Jag har gjort inledningen till vår apologi något mera retorisk, än jag skref den i Koburg. — Inom en kort tid skall jag själf komma med den, eller, om kurfursten icke tillåter detta, skall jag sända densamma." Med apologien menas här den tillämnade bekännelsen i Augsburg eller med andra ord de evangeliskes försvarsskrift gentemot

det påfviska partiets beskyllningar om att hafva förändrat och förfalskat de gudstjänstliga bruken. Denna skrift, som uppvisar de påfliga missbruk, hvilka de evangeliske hade ändrat, utgör den augsburgiska bekännelsens andra del, och med dess inledning förstår Melanchton antingen de reviderade Schwabach-artiklarna eller också, hvilket är troligare, den skrift, hvilken förekommer i Förstemanns Urkunden-buch såsom No. 28. Företalet till bekännelsen skrefs däremot först några dagar före dess offentliga framlämnande och är icke författadt af Melanchton, utan hufvudsakligen af kansleren Brück på tyska och öfversatt till latin af Justus Jonas.

Men församlingens herre och hufvud, Kristus, ville icke, att det nu i Augsburg skulle stanna vid ett blott bekämpande af de romerska missbruken i kyrkoordning och ceremonier. Genom Guds nådiga ledning skulle vid riksdagen i Augsburg den djupaste skiljaktigheten emellan de evangeliske och påfviske klart och öppet framträda, och de förra skulle här påkallas att aflägga räkenskap för sin kristna tros och läras hufvudpunkt: rättfärdiggörelsen genom tron allena af nåd för Kristi skull. De evangeliskes bekante motståndare, Eck, uppträdde i Augsburg under tiden, innan ännu kejsaren ankom dit, och framställde 404 teser, i hvilka han beskyllde de lutherska för allehanda svärmiska villfarelser och självsvåld, och sade, att de voro värre än turkarne. Till att bemöta dessa hans beskyllningar omarbetade Melanchton ytterligare de förut omnämnda läroartiklarna och tillfogade vidare fyra nya, nämligen artiklarna 18—21.

Melanchton och hans rådgifvare insågo nödvändigheten af en hel och full evangelisk bekännelse och icke af en blott apologi angående de påfliga missbruken, och därföre ställde de lärobekännelsen främst. Desslikes ville de i en försonlig anda gent emot de katolska uppvisa sin öfverensstämmelse

med den äldsta kyrkans tro och bruk, och därföre införde Melanchton i bekännelsen åtskilliga yttranden från kyrkofäderna och de äldsta symbola. Sålunda fick augsburgiska bekännelsen sin gestalt, och härom skref Melanchton till Luther den 11 maj, då denne från kurfursten erhöll bekännelsen i dess första form.

Eftersom kejsaren ännu dröjde med sin ankomst till Augsburg, begagnade Melanchton denna tid till att göra flera formella förbättringar i bekännelsen, men han gjorde dem icke blott på eget bevåg. På begäran af markgrefven Georg af Brandenburg hade sedan de första dagarna af juni alla de evangeliske slutit sig tillsammans om bekännelsen, och därefter behandlades den på gemensamma möten af de evangeliska furstarne och rådsherrarne och teologer, såsom Melanchton, Jonas, Regius, Agricola, Spalatin, Brenz, Schnepf, Roerer m. fl. Melanchton berättar själf härom i företalet till Corpus Doctrinæ Christianae, en samling af hans skrifter år 1560. Här omtalas augsburgiska bekännelsens historia sålunda; "I närvaro af furstarne och andra ämbetsmän samt af predikanterna blef den diskuterad och fastställd i regelbunden ordning, mening efter mening. Bekännelsens fullständiga form blef därefter sänd till Luther, som skref till furstarne, att han hade läst bekännelsen och godkände den. Att dessa saker hafva så skett, erinra sig ganska väl furstarne samt andra hederliga och lärda män, som ännu lefva. Efter allt detta blef bekännelsen läst inför kejsar Karl i en stor församling af furstar."

Riktigheten af denna redogörelse bekräftas dels af den förvarade brefväxlingen från denna tid och dels af en aktsamling, det s. k. protokollet, som nu förvaras i kungliga arkivet i Nürnberg. Uti detta finnes för den 14 juni den notisen, att bekännelsen var då färdig på tyska, dock utan företalet och beslutet. Redan den 3 juni hade de nürnberg-

ska ombuden hemskickat en afskrift af den latinska texten, dock utan företal och beslut, samt artiklarna 20 och 21. Dessa öfversattes sedan från den tyska texten, och med dessa skickades den senare till Nürnberg den 15 juni. Den 21 juni berätta samma ombud, att teologerna ännu granskade bekännelsens artiklar; men följande dag var denna afslutad, och mellan den 22—24 juni togos åtskilliga afskrifter af den då fullfärdigt affattade bekännelsen på tyska. Af dessa finnas ännu det exemplar, som Nürnberg-ombuden skickade hem den 26 juni, och likaledes de, som tillhört Georg af Brandenburg, Filip af Hessen och Wolfgang af Anhalt, samt ett i Reutlingen. Melanchtons egna handskrifna exemplar öfverlämnades åt kejsaren den 25 juni.

§ 3. Bekännelsens öfverlämnande åt kejsaren.

Kejsaren ankom till Augsburg först den 15 juni, och samma afton uppkallade han till sig de evangeliska furstarne och förbjöd dem att låta sina teologer och präster predika under riksdagen. Filip af Hessen protesterade däremot, och Georg af Brandenburg förklarade, att kejsaren skulle hellre få afhugga hans hufvud, än att han skulle afstå från den rena läran; men kejsaren fasthöll, att inga andra skulle få predika än de, han själf utnämnde därtill. Likaledes fordrade han, att de evangeliska furstarne skulle följande dag deltaga i den påfviska s. k. Kristi lekamens fest eller processionen med en invigd oblat eller hostia; men detta afvisade Georg af Brandenburg.

Riksdagen öppnades måndagen den 20 juni, och ehuru kejsaren önskade, att förhandlingarna om kriget mot turkarne skulle upptagas före religionsfrågan, så genomdrefvo dock de evangeliske, att deras bekännelse skulle först behandlas. Den 24 juni blef sålunda först bestämd därtill, och

därföre samlades dagen förut hos kurfursten af Sachsen de evangeliska furstarne, rådsherrarne och teologerna. Bekännelsen upplästes högtidligt och undertecknades sedan af sju furstar samt ombuden från de fria riksstäderna Nürnberg och Reutlingen. Dessa furstar voro Johan, kurfurste af Sachsen; Georg, markgrefve af Brandenburg; Ernst, hertig af Lüneburg; Filip, landtgrefve af Hessen; Johan Fredrik, hertig af Sachsen; Frans, hertig af Lüneburg; Wolfgang, furste af Anhalt. Den tyska texten är äfven undertecknad af Albrekt af Mansfeld. Sålunda var genom Herrens nådiga ledning augsburgiska bekännelsen färdig i sitt oföränderliga skick.

Emellertid hade Melanchton i godtrogenhet nästan förhindrat bekännelsens offentliga framträdande, därigenom att han hade underhandlat med de kejserlige och meddelat kejsarens sekreterare, Alf. Waldes, att en återförening kunde ske, om åt de evangeliske beviljades kalken, prästernas äktenskap och afskaffandet af privatmässan. Kejsaren var tillfredställd härmed, och Melanchton sökte att formulera förlikningsvillkoren; men furstarne och Nürnberg höllo fast vid framlämnandet af sin trosbekännelse. Förgäfves sökte kejsaren att förhindra detta, dock uppsköts uppläsningen till den 25 juni, och påfvens beskickning styrde så till, att det offentliga föreläsandet icke ägde rum i den stora rikssalen, utan i biskopens kapell, som rymde blott omkring 200 personer.

Lördagen den 25 juni 1530, klockan 3 eftermiddagen, inför kejsaren, rikets furstar, prelater och rådsherrar, framträdde de båda sachsiska kanslererna med bekännelsen, Brück med ett exemplar på latin och Baier med ett på tyska. På kurfursten Johans begäran föredrogs det tyska exemplaret, och Baier uppläste det så högt och klart, att det tydligt hördes af folkskaran på den stora gården. Därefter mottog

kejsaren de båda exemplaren af bekännelsen; själf behöll han det latinska, men öfverlämnade det tyska åt kurfursten af Mainz.

Kejsar Karl V var för statsklok att strax uttala sig om bekännelsen, dock skickade han afskrifter däraf till flera furstar och universitetet i Löven, och Campeggi, den påflige legaten på riksdagen, lät öfversätta den till italienska för påfvens räkning. Somliga katolska furstar öfvervåldigades af det första intrycket vid bekännelsens läsning. En bitter fiende till de evangeliske, hertig Henrik af Braunschweig, inbjöd omedelbart Melanchton till middag. Den papistiske hertigen af Bajern frågade Eck, om denne kunde öfverbevisa de lutherske, hvarpå Eck svarade: "Icke ur bibeln, men väl ur fäderna," hvarpå hertigen sade: "Så sitta då de lutherske i skriften, men vi påflige utanföre". Flere furstar blefvo nu fullt öfvertygade om den lutherska lärans sanning och slöto sig till de evangeliske, såsom pfalzgrefven Fredrik och Henrik af Mecklenburg. Till och med en kardinal, ärkebiskopen af Salzburg, gillade flera af stridsartiklarna, ehuru han förklarade, att det vore odrägligt, att en blott munk skulle understå sig att vilja reformera kyrkan.

Påfvens sändebud uppmanade till våld och wormser-ediktets utförande; men ärkebiskopen af Mainz och biskopen af Augsburg satte sig däremot. Den 27 juni beslöts, att "kejsaren skulle låta pröfva de evangeliskes bekännelse genom förståndiga, redliga och icke partisinnade personer." Emellertid tillsattes därtill 24 romerska teologer, bland hvilka märkas doktor Eck samt Faber, konung Ferdinands hofpredikant, Cochläus, hertig Georgs hofpredikant, och Vimpina, Tetzels försvarare emot Luther. Sedan kejsaren hade förkastat flera utkast, upplästes deras s. k. konfutation den 3 augusti, och densamma antogs af kejsaren och de påfflige; men han förbjöd de evangeliske att taga någon afskrift där-

af, såvida de icke ville lofva att hvarken publicera eller bekämpa den, utan blott samtycka till densamma.

Riksdagsafskedet förelästes den 22 september, och däri hette det, att de evangeliskes bekännelse hade blifvit vederlagd genom konfutationen. Men då uppträdde den sachsiske kurfursten och förnekade detta samt lät framlämna det af Melanchton och öfriga teologer uppsatta svaromålet eller apologien. Denna var författad på grund af de minnesanteckningar, Camerarius gjort vid konfutationens läsning; men på sin broder konung Ferdinands tillskyndan vägrade kejsaren att mottaga apologien. Härigenom fick Melanchton tid att ytterligare omarbeta densamma, helst som han hade lyckats att erhålla en fullständig afskrift af konfutationen. Denna apologi af Melanchton är en af vår kyrkas symboliska böcker och därmed äfven en autentisk förklaring af augsburgiska bekännelsen.

§ 4. Luthers andel i augsburgiska bekännelsen.

Luther stannade frivilligt kvar på fästet i Koburg, emedan det hvilade öfver honom icke allenast påfvekyrkans bannlysning utan äfven den kejserliga aktförklaringen på riksdagen i Worms 1521, i enlighet hvarmed han kunde saklöst dödas. Kurfursten Johan ville dock hafva honom så nära Augsburg som möjligt för att kunna rådgöra med honom i de religiösa spörsmålen; men på samma gång ville han hafva honom på någon säker plats undan från alla stämplingar af motpartiet. Kurfursten hade underhandlat med den fria och protestantiska riksstaden Nürnberg, att den, som låg nästan halfvägs emellan Koburg och Augsburg, skulle gifva lejd och fristad åt Luther, men dess borgmästare och råd vågade icke att göra detta af fruktan för kejsaren. Därför måste nu Luther stanna kvar på fästet i Koburg, som låg på yttersta gränsen af den sachsiske kurfustens om-

råde och var så väl beläget och befästadt, att den bekante fältherren Wallenstein fåfängt belägrade detsamma en längre tid under trettioåriga kriget.

Luther blef sålunda icke kvarhållen i Koburg, emedan, såsom någon föregifvit, det kurfurstliga partiet ville genom Melanchton åstadkomma en kompromiss med de påflige och därför fruktade för Luthers personliga inflytande i Augsburg. Luther räddes icke för att komma till riksdagen; men både han själf och hans vänner ansågo det oklokt att onödigtvis till det yttersta uppreta kejsaren och det påfliga partiet. Under riksdagens långdragna och invecklade förhandlingar samt Melanchtons vankelmod önskade dock Luther mången gång, att han själf kunde, ehuru objuden, komma dit och trotsa döden för att vinna seger åt evangelium.

Såsom fordom Moses upphöjde sina bönearmar, som tillskyndade seger åt Israel, så bad och kämpade Luther på Koburg för de evangeliskes bekännelse, och särskildt har hans lärjunge Mathesius upptecknat många rörande drag från detta bönelif. Från Koburg ledde Luther äfven de evangeliskes handlingar och rådslut i religionsstridigheterna, och sålunda skref han under riksdagen 70 bref till Augsburg, hvaraf 39 voro till Melanchton, från hvilken han samtidigt erhöll 32.

Luthers stora inflytande på augsburgiska bekännelsens innehåll framgår icke blott däraf, att han författade läroartiklar, som ligga till grund för bekännelsens förra del, utan det visade sig fortfarande under densammas formulering. Sålunda skickades bekännelsen upprepade gånger till honom och öfverlämnades till hans granskning och godkännande, innan den underskrefs af furstarne. Kurfursten skickade densamma till honom redan den 11 maj och skref: "Eftersom ni och andra våra teologer hafva sammanfört ett sammandrag af de religionsartiklar, om hvilka det är stridighet,

så är det vår önskan att låta eder veta, att Melanchton har ytterligare omarbetat desamma och bragt dem till en form, som härmed sändes till eder. —— Och är det vår önskan, att ni ville vidare omarbeta dem och gifva dem en fullständig granskning, och att ni därjämte ville skrifva, huru ni tycker om dem, eller hvad ni tänker vara tillbörligt att tillägga därtill, och på det att vi må vara redo vid hans majestäts ankomst, som förväntas inom kort tid, behagade ni sända desamma tillbaka sorgfälligt bevarade och förseglade utan uppskof med brefbäraren, som öfverbringar detta bref." Luther svarade härpå sålunda: "Jag har genomläst magister Filips apologia. Den behagar mig ganska mycket, och jag vet icke att förbättra eller ändra något däri. Det skulle också icke passa sig; ty jag kan icke gå så sakta och lätt. Kristus, vår Herre, hjälpe, att den må skaffa rik och mycken frukt, såsom vi hoppas och bedja."

Melanchton skref den 22 maj till Luther bland annat: "Jag önskar, att ni ville genomse trosartiklarna, och om ni tänker, att det är någon brist i dem, så vilja vi behandla de andra punkterna det bästa vi kunna." I detta bref underrättade han Luther om deras arbete, som gällde de påfliga missbruken; men läroartiklarna öfverlämnade han åt Luthers bestämmande. Att Luther återigen för tredje gången genomsåg och godkände hela augsburgiska bekännelsen, försäkrar oss Melanchton i det anförda företalet. Och den 26 juli skickade han till Luther en fullständig afskrift af densamma och redogjorde för tilldragelserna i Augsburg.

Redan den 3 juli skref Luther till Melanchton, att bekännelsen behagade honom öfvermåttan väl, och den 9 juli skref han till Jonas: "Det första och det största vid detta möte är, att Kristus har blifvit förkunnad i en offentlig och härlig bekännelse. Han har blifvit bekänd i ljuset och uppenbarligen, så att de icke kunna skryta, att vi flytt, eller att vi

fruktat, eller att vi dolt vår tro. Min enda ouppfyllda önskan om densamma är, att jag icke kunde vara närvarande vid denna ädla bekännelse. Jag har varit lik de generaler, som icke kunde taga någon del i Wiens försvar mot turkarne. Men detta är min glädje och tröst, att mitt Wien försvarades af andra." Det var vidare på Luthers råd och uppmaning, som de evangeliske slutligen begåfvo sig från Augsburg. Till Melanchton skref Luther, strax innan de sammanträffade i Koburg den 15 september: "I hafven bekänt Kristus, I hafven erbjudit frid, — — varen då glada i Herren och jublen, I rättfärdige. Länge hafven I burit vittne i världen, skåden upp och lyften edra hufvuden upp, ty eder förlossning nalkas. Jag skall kanonisera eder såsom Kristi trofasta lemmar, och hvad större ära kunnen I hafva än att hafva bevisat Kristus en trogen tjänst och visat eder såsom hans värdiga lemmar."

Det hade lyckats Melanchton och hans medarbetare i Augsburg att bearbeta Luthers Marburg- och Schwabachartiklar till en trosbekännelse, som i klassiska och patristiska uttryck framställer den lutherska läran, och som uti allt hvilar på den heliga skrift. Augsburgiska bekännelsen är äfven en ren och klar framställning af Luthers evangeliska predikan, och därför kunde han kalla den för sin bekännelse. Melanchton å sin sida ansåg denna bekännelse mera såsom Luthers verk än som sitt eget. I företalet till sin Confessio Doctrinæ 1551 kallade också Melanchton den augsburgiska bekännelsen "den vördnadsvärde doktor Luthers bekännelse."

Skönt och träffande yttrar sig doktor Krauth i sin "Conservative Reformation" om augsburgiska bekännelsens uppkomst: "The Holy Ghost in his ordinary illumination through the Word is the true source and original of the Augsburg Confession; its secondary source is the whole

Evangelical Church of 1530, the main organ of whose utterance, as to the matter and the substance of the form, Luther; as to the finish and grace of the form, Melanchton: both acting with the advice, co-labor, and full approval of the clerical and lay representatives of the Church."

§ 5. Handskrifter och de äldsta tryckta upplagorna af augsburgiska bekännelsen.

Bekännelsens tyska orginalhandskrift, som föreläste på riksdagen, öfverlämnades åt kurfursten af Mainz att förvaras i riksarkivet i Mainz, och därifrån blef den sedermera skickad till konciliet i Trident. Den blef dock icke återsänd till Mainz och har icke återfunnits, vare sig där eller i Rom. Den latinska handskriften däremot skickades till det kejserliga arkivet i Brüssel, där den spårlöst försvann. Och då kejsaren hade förbjudit de evangeliske att låta trycka sin bekännelse, skulle den sålunda icke hafva kunnat bevisligt framställas i sin ursprungliga form, om den icke under riksdagen hade återgifvits i flera afskrifter från originalskriften.

Trettiosju sådana omedelbara afskrifter eller handskrifter af augsburgiska bekännelsen finnas ännu och förvaras, och alla dessa äro från år 1530 förutom en, som numera kan bevisas vara blott en afskrift från en af dessa äldre handskrifter. De tyska handskrifterna äro tjugosex och de latinska tio. Somliga af dessa äro ofullständiga och framställa textens utseende under dess bearbetning vid riksdagen; andra åter äro fullständiga och äro skrifna omedelbart före bekännelsens öfverlämnande åt kejsaren den 25 juni. Af detta senare slag finnes det sju tyska och fem latinska. Dessutom finnes en handskrift på franska, öfversatt från latinska texten.

I trots af kejsarens befallning utkommo dock under själfva riksdagen i Augsburg sju anonyma och bristfälliga upp-

Det tyska var det först nygjorda. Nürnberg har bästa rengöraren både för tyska & latin.

Vi ha nu 38 afskrifter af Augsburgska bekännelsen af hvilka 27 äro tyska.

elanchton's Dogmatik behandlar i 14 artiklar de 17 första artiklarna
ng. Bek. Den är mera systematisk. Den innehåller den bästa
ställningen af rättfärdiggörelsen. Luthers Stora Katekes har
bästa uläggningen af sakramentslärorna.

lagor af bekännelsen. Melanchton utgaf därför 1531 (1530?) på latin och tyska en kvartoupplaga, den s. k. Editio princeps, som innehöll både den augsburgiska bekännelsen och dess apologi. Däraf utgaf han sedan oktavupplagor på latin 1531, 1538, 1540 och 1542, samt likaledes på tyska 1533, 1536 o. s. v., men då dessa utkommo alla med mer eller mindre textförändringar, kunna de icke noggrant motsvara den ursprungliga texten.

Den latinska texten i Editio princeps har till sin äkthet aldrig antastats af katolikerna och särskildt icke af Lindanus, ärkebiskop i Brüssel, som beskyllde de efterföljande latinska och alla de tyska upplagorna af bekännelsen för att vara förfalskade. Melanchton afskref denna sin latinska text från en handskrift, som han hade till lån från landtgrefven Filip af Hessen, och som nu förvaras i Marburg, Hessen. Denna text är upptagen som autentisk i konkordieboken, och vid jämförelse med de fullfärdiga latinska handskrifterna företer den föga afvikelser. Af dessa äro de märkligaste, att de s. k. förkastelsedomarna saknas vid artiklarna 13 och 18 i alla dessa handskrifter.

Konkordieboken har däremot icke upptagit den tyska texten i Editio princeps. Och detta skedde med rätta, ty Melanchton hade redan här ändrat den på flera ställen och nästan omarbetat artiklarna 4, 20, 27 och 28, hvilket tydligt framgår af en jämförelse med de tyska handskrifterna, som alla vittna emot Editio princeps. I stället för denna trycktes i konkordieboken bekännelsens tyska text efter en handskrift, som den sachsiske kurfursten August för denna boks räkning hade anskaffat från arkivet i Mainz. Dess ämbetsmän föregåfvo visserligen, att denna handskrift var den ursprungliga tyska handskrift, som på riksdagen i Augsburg 1530 öfverlämnades åt kejsaren. Såsom autentisk upptogs den därför i konkordieboken; men det har sedermera tydligt

bevisats, att det föregifna originalet blott är en afskrift från någon handskrift. Denna text är dock mycket bättre än den i Editio princeps, emedan den mycket mera öfverensstämmer med de förefintliga fullständiga tyska handskrifterna. På grund af handskrifterna har dr P. Tschackert sökt att framställa en fullt korrekt tysk och latinsk text af den oförändrade augsburgiska bekännelsen i sin "Kritische Ausgabe" (Leipzig 1901.) Vid vår förklaring af bekännelsen äro artiklarna under rubriken II öfversatta från denna tyska text, som dock, med undantag af några obetydande varianter, väl öfverensstämmer med konkordiebokens text.

Melanchtons förändringar af texten i hans första upplagor väckte icke mycket uppseende eller någon strid. Annorlunda blef det, då han 1540 hade utgifvit sin latinska s. k. variata upplaga. Denna hade synbarligen i unionistiskt intresse flera doktrinella ändringar, af hvilka den i tionde artikeln uppväckte den mesta förargelsen. Denna upplaga har aldrig fått något erkännande inom den lutherska kyrkan, som just gent däremot så mycket mera fasthåller den augsburgiska bekännelsen i dess oförändrade gestalt.

§ 6. Den oförändrade augsburgiska bekännelsens auktoritet.

Den oförändrade augsburgiska bekännelsens auktoritet är framförallt grundad på dess fulla öfverensstämmelse med den heliga skrift. Sålunda afslutas också bekännelsens sista beslut eller epilogen med desssa ord: "Men om någon kan hysa tvifvelsmål vid denna bekännelse, äro vi redobogna att ur den heliga skrift gifva vidlyftigare undervisning." För alla artiklarna kunna tydliga och klara bevis gifvas från skriften, hvilken är gifven oss af Gud till vår frälsning och salighetens kunskap. Konkordieformelns inledning börjar därför också sålunda: "Vi tro, bekänna och lära, att den

enda regel och rättesnöre, hvarefter alla läror och alla lärare böra anses och dömas, är intet annat än de profetiska och apostoliska, det gamla och nya testamentets skrifter."

Vid en allvarlig och trogen läsning af augsburgiska bekännelsen visar det sig, att den står i full öfverensstämmelse med den heliga skrifts både anda och ord. Och den lutherska kyrkan fasthåller sin bekännelse, icke blott för så vidt den har denna öfverensstämmelse, utan emedan den har densamma. Den ädle markgrefven George of Brandenburg, som själf underskref augsburgiska bekännelsen på riksdagen 1530, må därför vara oss ett föredöme. På förebråelsen att vara lutheran svarade han: "Jag blef icke döpt i Luthers namn; han är icke min Gud och Frälsare. Jag sätter icke min tro på honom och är icke frälst af honom; och därför är jag icke i den meningen lutheran. Men när jag blir tillfrågad, huruvida jag med mitt hjärta och min mun bekänner de läror, hvilka Gud bragt i ljuset genom sin tjänare doktor Luther, så hvarken tvekar jag för eller blyges jag för att kalla mig själf lutheran. I denna mening är jag och skall jag, så länge som jag lefver, förblifva en lutheran."

Den oförändrade augsburgiska bekännelsens yttre bindande auktoritet inom lutherska kyrkan infördes först genom kyrkoordningar i Tysklands evangeliska furstendömen och riksstäder. Den första af dessa var hessiska kyrkoordningen, som antogs på synoden i Homburg 1532 med särskildt hänseende till nattvardsläran. Därefter kommo edsförbindelserna till denna bekännelse. Sådan ed aflade professorerna i Wittenberg från år 1533, och prästed på den oförändrade augsburgiska bekännelsen samt Uppsala mötes beslut af 1593 aflades äfven i Sverige intill 1893, då eden afskaffades och ersattes med ett högtidligt löfte på dessa bekännelser.

Då de lutherska teologerna sammankommo i Schmalkal-

den 1537, undertecknade de å sina egna och församlingarnas vägnar augsburgiska bekännelsen af 1530, apologien och de schmalkaldiska artiklarna. Och vid religionsfreden i Augsburg 1555 sades det uttryckligen, att densamma gällde dem, som fasthöllo den augsburgiska bekännelsen. Konkordieboken ställer den oförändrade augsburgiska bekännelsen främst bland de symboliska böckerna och säger i konkordieformeln: "Vi anse, att den augsburgiska bekännelsen, nämligen den första och oförändrade, som år 1530 på den stora riksdagen i Augsburg framlämnades till kejsar Karl V, innehåller vår kristliga religions och bekännelses enhälliga öfverensstämmelse och förklaring, och hon är vår närvarande tids symbolum i synnerhet mot den falska och afgudiska dyrkan och vidskepelsen uti påfvedömet och andra sekter."

Augsburgiska bekännelsens auktoritet häfdas i alla lutherska landskyrkor och synoder, och äfven sådana, som icke antaga hela konkordieboken, antaga dock augsburgiska bekännelsen. Hvad särskildt svenska kyrkan angår, må märkas följande bestämmelser om augsburgiska bekännelsen och den lutherska kyrkans andra symbola. Uppsala möte 1593 gillade och bekände "den äldsta, rätta och oförändrade augsburgiska konfessionen." Detta beslut underskrefs allmänt af alla stånd och stadfästades på riksdagen i Uppsala 1594, då de fyra riksstånden förklarade sig med lif och blod skola understödja och uppehålla denna bekännelse. Detsamma upprepades på följande riksdagar och i konungaförsäkringar. På riksdagen 1663 antogs hela konkordieboken såsom svenska kyrkans bekännelse, och därefter kom svenska kyrkolagen af år 1686, hvars 1 kap., § 1 ännu är gällande och har följande lydelse: "Uti vårt konungarike och dess underlydande länder skola alla bekänna sig endast och allenast till den kristliga lära och tro, som är grundad i Guds heliga ord, det gamla och nya testamentets profetiska

Schmalkaldiska artiklarna är Luthers förklaring öfver aug. bekännelsen, en stridsskrift mot Rom + de reformerte.
Bekänner människans frihet.
Apologien är Melanchtons förklaring öfver aug. bekännelse och är lagrare än de schmalkaldiska artiklarna.

Generalsynoden antog ang. bekännelsen 1862 men icke den oförändrade. "As a correct exhibition of the fundamental doctrins of the Bible" är oberört. I vi partier inom denna synod, att radikalt, att dragas närmare och närmare General Council. Striden gäller rattvad. Detta är vänter. Högre är Missouri-synoden som ställer ang. bekännelsen på jämnhöjd med Bibeln. Så med de andra bekännelseskriften. Wisste urskilja på norma normans och norma normata. Ställa även alla symbola lika högt. General Council ställa på samma dignitet alla luth. Kyrkans bekännelseskrifter. Ang. synoden ställer ang. bekännelsen och Luthers Lilla katekes främst.

Antogs på ett möte af Mississippi-Konferensen i Chicago 1857. Det förslag som antogs utgick från Dr. Hazelfield. Esbjörs förslag, som satte alla bekännelserna lika, gick ej igenom.

och apostoliska skrifter, och författad uti de tre hufvudsymbolis: Apostolico, Nicæno och Athanasiano, jämväl uti den oförändrade Augsburgiska bekännelsen af år 1530, vedertagen i Upsala concilio 1593, samt uti hela så kallade Libro Concordiæ förklarad" o. s. v.

Augustana-synodens oföränderliga läroartikel är den andra paragrafen i första kapitlet af synodens konstitution, och samma läroartikel utgör § 1 af art. 2 i synodens församlingskonstitution. Den lyder sålunda: "Såsom allmänt kristlig och särskildt såsom evangelisk-luthersk erkänner denna synod (församling), att den heliga skrift, såsom Guds uppenbarade ord, är den enda, tillräckliga och ofelbara regeln och rättesnöret för människors tro och lefverne, samt fasthåller och bekänner ej allenast de tre äldsta symbola (det Apostoliska, det Nicenska och det Athanasianska), utan ock den oförändrade Augsburgiska bekännelsen, såsom en kort men sann sammanfattning af kristendomens hufvudläror, förstådd i enlighet med den utveckling däraf, som de öfriga vår lutherska kyrkas symboliska böcker innehålla." Denna läroartikel i församlingskonstitutionen antogs på ett möte i Chicago 1857, och intogs den likaledes vid Augustana-synodens stiftande 1860 i synodalkonstitutionen.

§ 7. Augsburgiska bekännelsens förhållande till den lutherska kyrkans öfriga symboliska böcker.

Enligt det föregående utgör apologien en autentisk förklaring af Melanchton öfver augsburgiska bekännelsen. Apologiens stil är tydlig och klar, ehuru stundom tavtologisk, och den icke blott förklarar utan äfven utvecklar vidare bekännelsens artiklar, särskildt den om rättfärdiggörelsen samt "om kärleken och lagens fullbordan."

Schmalkaldiska artiklarna, uppsatta af Luther och an-

tagna af de evangeliske år 1537, äro ock en förklaring och utveckling af augsburgiska bekännelsen. De äro ett troskraftigt vittnesbörd om en troendes frihet gent emot människostadgar, och på samma gång de äro en stridsskrift mot Rom, äro de det äfven emot de reformerte genom framhållandet af nådemedlens kraft och verkan.

Luthers lilla katekes är liksom augsburgiska bekännelsen mera en bekännelse än apologien och de schmalkadiska artiklarna, och den är äfven mera ekumenisk och folklig än alla dessa. Luthers stora katekes än en utveckling och förklaring af den lilla. Båda katekeserna utkommo år 1529 och föregingo sålunda till tiden augsburgiska bekännelsen.

Konkordieformeln utkom år 1577 till följd af uppkomna lärostrider inom lutherska kyrkan. Den är författad af de lutherska teologerna Jakob Andreæ, Martin Chemnitz och David Chytraeus samt Selnecker, Muskulus och Körner, och den är en i fridens och endräktens intresse verkställd dogmatisk formulering af augsburgiska bekännelsens omtvistade läroinnehåll. Alla dessa den lutherska kyrkans symboliska böcker sammanfattades och inneslötos såsom ett helt för sig i den år 1580 utkomna konkordieboken, som sedermera antogs af de flesta lutherska landskyrkor och synoder.

Den uti denna bok vidfogade korta förklaringen af den oförändrade augsburgiska bekännelsen har därför till sådant ändamål vid hvarje artikel upptagit motsvarande stycken från de öfriga symboliska skrifterna i konkordieboken. Vår förklaring har dock blott kunnat upptaga sådana hufvudpunkter, som kunna tjäna till att än vidare förklara och närmare utveckla bekännelsens läroframställning,

§ 8. Augsburgiska bekännelsens indelning.

Augsburgiska bekännelsen är i texten indelad i följande stycken:

I Konkordieformeln framställer den dogmatiska formuleringen af den lutherska kyrkans bekännelseskrifter förnämligast.
Den uppgjordes af Luthers och Melanchthons lärjungar.
Tre momenter egendomliga för den luth. kyrkans kunskap, framställda i aug. bekännelsen:

1. Allt uti vår frälsning är nåd.
2. Allt uti frälsningen beror på tron.
3. Allt uti frälsningen hvilar på nådemedlen.

Nåden beror af tron.
Tron är en hjärtats ständiga förtröstan åt Herren och Hans nåd. Detta en död människa ty denna kan blott en helsad människa och hvilken man kan hvila förnöjsamt sig åberopa till dess mannavärn i helvetet.

a) Prologen. Denna räknas dock icke som symbolisk.

b) De 21 läroartiklarna med en kort epilog eller efterskrift.

c) En ny kort inledning och sex artiklar, som handla om de påfviska missbruk, som förändrats hos de evangeliske.

d) En afslutande epilog och de ursprungliga namnunderskrifterna på bekännelsen.

Bekännelsen kan också uppdelas på trenne andra sätt: Det första, enligt Billing, med afseende på bekännelsens medelpunkt, rättfärdiggörelseläran; Det andra, hufvudsakligen efter Zöckler, ur frälsningshistoriens synpunkt; Det tredje, i hufvudsak efter Schaff, från den kyrko- och dogmhistoriska synpunkten. Den första uppdelningen har följande uppställning:*)

I. Förutsättningar för läran om rättfärdiggörelse genom tron.

A) Trinitariska; B) Antropologiska; C) Kristologiska; och D) Ecklesiologiska förutsättningar.

II. Rättfärdiggörelsen och dess konsekvenser.

A) Rättfärdiggörelsen; B) Goda gärningar; C) Predestinationen; D) Bättringen; E) Guds församling; och F) Kristi återkomst.

Den efterföljande förklaringen af augsburgiska bekännelsen öfverensstämmer med denna Billings indelning. Dock följer den ännu mera den Zöcklerska indelningen, som efter åtskilliga smärre förändringar får följande utseende.

Indelning af Augsburgiska bekännelsen från frälsningshistoriens synpunkt.

a) *Frälsningens förutsättningar.*

Art. 1. Gud.

" 2. Synden.

---

* Biskop Billings indelning omfattar dock icke blott augsburgiska bekännelsen utan hela den lutherska bekännelsen.

" 18. Den fria viljan.
" 19. Syndens orsak.
" 3. Frälsaren och hans verk.
" 21. Frälsarens medlareskap och åkallan.

b) *Frälsningen.*

Art. 4. Rättfärdiggörelsen.
" 5. Den rättfärdiggörande trons orsak.
" 6. Den rättfärdiggörande trons frukt.
" 20. Rättfärdigheten och goda gärningar.

c) *Frälsningens förmedling.*

Art. 7. Kyrkan.
" 8. Nådemedlens kraft.
" 9. Dopet.
" 10. Nattvarden.
" 22. Nattvardens båda former.
" 24. Mässan.
" 11. Bikten.
" 12. Bot och bättring.
" 25. Botdisciplin.
" 13. Sakramentens bruk.

d) *Frälsningens bevisning i de kristliga ståndeu.*

Art. 14. Kyrkostyrelsen.
" 28. Den kyrkliga makten.
" 15. Kyrkoordningar.
" 26. Adiafora.
" 16. Världslig styrelse.
" 23. Äktenskapet.
" 27. Klosterlöften.

e) *Frälsningens fulländning.*

Art. 17. Kristi återkomst till domen.

Från kyrkohistoriens synpunkt.

a) Artiklar i öfverensstämmelse med den ekumeniska kyrkan gent emot unitarier o. s. v. — Art. 1 och 3 samt förra delen af art. 17.

b) Artiklar i hufvudsaklig öfverensstämmelse med augustinismen gent emot pelagianer o. s. v. — Art. 2, 18, 19;— samt emot donatister, — art. 8.

c) Artiklar i delvis öfverensstämmelse med den öfriga evangeliska protestantismen gent emot den romerska kyrkans läror, — art. 4—7, 12, 14—16, 20.

d) Evangelisk-lutherska artiklar gent emot ultraprotestantiska sekter, — art. 9—11, 13 och senare delen af 17 art.

e) Augsburgiska bekännelsens senare del gent emot den romerska kyrkans missbruk, — art. 22—28.

§ 9. Litteratur.

Concordia Pia., Lutherska kyrkans symboliska böcker, Rock Island, Ill., 1898.

Billing, G. Lutherska kyrkans bekännelse.

Schéele, K. H. Gez. v. Teologisk symbolik.

Jacobs, H. E. The Book of Concord. Two volumes.

Krauth, C. P. The Conservative Reformation.

Schaff, Ph. The Creeds of Christendom. Three volumes.

Förstemann, K. E. Urkundenbuch zu der Geschichte des Reichstages zu Augsburg. Zwei Bde.

Kolde, Th. Die Augsburgische Konfession, lateinisch und deutsch.

Müller, J. T. Die Symbolischen Bücher, deutsch und lateinisch.

Plitt, G. Einleitung in die Augustana. Zwei Bde.

Tschackert, P. Die unveränderte Augsburgische Konfession, deutsch und lateinisch. I. Kritische Ausgabe. II. Text-Ausgabe.

Zöckler, O. Die Augsburgische Confession.

Förklaring öfver den Augsburgiska bekännelsens förra del eller läroartiklarna.

FÖRSTA ARTIKELN.

Om Gud och tre personer i gudomen.

I. (*Enligt den latinska texten.*)

Guds församling hos oss lärer och håller endräktigt, att det Nicenska mötets beslut om ett gudomligt väsen och tre personer visserligen är sant och skall utan allt tvifvelsmål tros och bekännas. Nämligen att det gudomliga väsendet är ett, som både kallas och är Gud, evig, andlig, odelbar, af omätlig makt, vishet och godhet, skaparen och uppehållaren af allting, synligt och osynligt. Och äro dock tre personer af samma väsen och makt, lika eviga, Fadern, Sonen och den Helige Ande. Det ordet person brukas ock hos oss i samma betydelse, som de gamle kyrkolärarne hafva i denna sak brukat det, nämligen att det betecknar icke någon del eller egenskap hos en annan utan det, som består i sig själf.

Fördenskull fördömer vår församling alla kätterier, som äro uppkomna emot denna artikel, såsom manikäerna, hvilka hafva upptänkt två gudar, en god och en ond, likaså valentinianerna, arianerna, eunomianerna, mohammedanerna och alla dylika. Desslikes fördömas samosatenerna, de

Vår bekännelse en sammanfattning af den Heliga Skrifts
trosförsamningar (hvad som är nödvändig tro till frälsning).
När Kristus svarade djäfvlen "Människan lefver icke allenast af bröd utan
af hvart ord som går från Guds mun" tagit ur 5 Mos bok, den
högsta Kristliga sanningen, men djäfvlen var ej så slug som
de, han kunde ingenting anföra mot detta skriftställe.
John 10:35.
Traditionen vidare under Jesu dag, jmf. nyktet att Johannes
icke skulle dödan dö. Kristenna och filosofen äta upp
hvarandra - de flesta af dessa personliga moraliska vrak.
Den Heliga Skrifts uppgift icke att tillfredsställa mänsklig
nyfikenhet eller en läsebok i vetenskap. Vår bekännelse
ej skolfordrande utan uppsamma till Skriftens ransakande.
Den första Schwabach artikeln (Luthers) är längre och
mera biblisk i anda och uttryckssätt än den första artikeln i
aug. bekännelsen (Melanchtons omarbetning) som är mera teologisk för
att bevisa hans lutheranism överensstämmelse med de gamla
kyrkofäderna, under det R.C. hade afvikit.
Några af episkopalkyrkans 39 artiklar äro tagna från
aug. bek., några från Zwingli, några från Berg. Bloot en
är originell, den om episkopalväldet. Metodisternas 25 artiklar
äro ett sammandrag af dessa 39 artiklar. Deras (Episk.+ metod.)
första artikel lånad från aug. bek. Mest biblisk är Schwabach artikeln.
Westminster Conf. första artikel en teologisk afhandling.
Schwabach > Augusten > 39 Artiklar > 25 art.
Smal artikel > Westminster Conf. > Baptisterna
De flesta af dessa bekännelser öfverarbetade artiklar - ha intet lif, ingen
frisk omedelbarhet som Lutheranismen och däfvör är intet lif sprungit
ur dem. Svenska kyrkan följa latinska. Gen. Conciliet använder dessamma.

i användes den ~~dath~~ tyska öfversättning

mit den Ecclesiae apud nos docent. Både än svenska öfversättningen
93 inledning" Guds församling hos oss lären".

mit den { födöma
dömmamus men tyska" förbarna" är den bättre,

gamla och de nya, hvilka häftigt föregifva, att det är allenast en person i gudomen, samt falskt och ogudaktigt med kloka ord lära om Ordet och den Helige Ande, att de icke äro särskilda personer, utan att Ordet betyder endast ett uttaladt ord, och att Anden icke är annat än en skapad lifskraft i tingen.

II. (*Enligt den tyska texten.*)

Först läres och hålles endräktigt enligt Nicenska mötets beslut, att det finnes ett enda gudomligt väsende, hvilket kallas och sannfärdigt är Gud, och äro dock uti det samma enda gudomliga väsendet tre personer, lika mäktiga, lika eviga, Gud Fadern, Gud Sonen, Gud den Helige Ande, alla tre ett gudomligt väsen, evigt, odelbart, af omätlig makt, vishet och godhet utan ände, en skapare och uppehållare af alla synliga och osynliga ting. Och med det ordet person förstås icke ett stycke och icke en egenskap hos en annan utan det, som själf består, såsom ju fäderna hafva i denna sak brukat detta ord.

Därföre förkastas alla kätterier, som äro emot denna artikel, såsom manikäerna, hvilka hafva antagit tvenne gudar, en god och en ond; likaledes valentinianer, arianer eunomianer, mohammedaner och alla dylika; äfven samosatener, gamla och nya, som blott antaga en person, och om dessa två, Ordet och den Helige Ande, falskeligen föregifva och säga, att de icke kunna vara särskilda personer, utan "Ordet" betyder ett muntligt ord eller röst, och att den Helige Ande är en skapad lifskraft i de skapade varelserna.

A) Ursprung och form.

Med afseende på alla augsburgiska bekännelsens artiklar anmärkes här, att den tyska och latinska grundtexten öm-

sesidigt förklara och komplettera hvarandra. Den förra är i denna bok öfversatt från Dr. Paul Tschackerts *Kritische Ausgabe mit den wichtigsten Varianten der Handschriften;* den senare är återgifven från Augustana Synodens upplaga af Concordia Pia.

I alla handskrifter och äldre upplagor af bekännelsen före år 1602 hafva artiklarna i förra delen ingen öfverskrift, utan de angifvas blott med I, II, III: o. s. v. Däremot hafva de i senare delen (art. 22—28) öfverskrifter. Detsamma har i konkordieboken 1580 äfven artikeln 20 (Om tron och goda verk.) Fösta svenska upplagan 1593 hade till alla artiklarna mycket passande öfverskrifter, hvilka sedan hafva bibehållits, ehuru somliga skilja sig från dem, som finnas i de tyska upplagorna af augsburgiska bekännelsen.

Första artikeln står i hufvudsaklig öfverensstämmelse med den första Marburg- och första Schwabach-artikeln; men sista punkten med förkastelsen förekommer icke i dessa artiklar. Schwabach-artikeln nämner ej nicenska tron, men afslutas med bevis och anföranden från Joh. 1: 1, 2 och Matt. 28: 19.

Det är den nicensk-konstantinopolitanska trosbekännelsen, som här anföres, hvilket framgår af anförandet om den Helige Andes väsensenhet med Fadern. I sak anföres äfven den athanasianska, som först uttryckligen namngifves i schmalkaldiska artiklarna, förra delen, art. 4. Symbolum apostolicum nämnes i augsb. bek. art. 3, och uti inledningen till konkordieformeln anföras och bekräftas alla af de tre äldsta symbola. Och då äfven kalcedoniska mötets beslut (vid tredje artikeln) och kyrkolärarne från de fem första århundradena (t. ex. i art. 1, 18, 20 o. s. v.) anförts och åberopats, har därmed den lutherska kyrkan betygat sitt orubbliga samband med den apostoliska och äldsta kristna kyrkan. Att vidare den heliga skrift är den lutherska be-

kännelsens yttersta formalprincip, framgår dels af bekännelsens innehåll och dels af dess vädjande till skriften (t. ex. art. 4, 6, 7, 8 o. s. v. samt epilogerna.) Härmed må man äfven jämföra konkordieformelns begynnelseord: "Vi tro, bekänna och lära, att den enda regel och rättesnöre, hvarefter alla läror och alla lärare böra anses och dömas, är intet annat än de profetiska och apostoliska, det gamla och det nya testamentets skrifter."

Anm. Luthers lära om Guds treenighet är fullständigt framställd i hans predikningar på juldagen öfver Joh. 1: 1—14 och Ebr. 1: 1—12, i hans epistelpredikan på trefaldighetssöndag öfver Rom. 11: 33—36, samt utläggningar öfver Joh. 17: 1—3. Olikt Calvin uttalar han sig äfven (t. ex. i bref 1532 till Bugenhagen) berömmande om Athanasius och tillråder Bugenhagen att utgifva dennes skrift om treenigheten. Luther talar om treenigheten skriftenligt och ledes af det praktiska behofvet att känna den treenige Guden i frälsningshistorien. Sålunda framställer han, att blott Gud själf kunde verkställa försoningen, men att försonaren är en annan person än den, som försonas, och att Guds Andes verk kan blott utföras af Gud själf. Luther fasthöll den ekumeniska kyrkans lära om Guds treenighet. Lögnaktigt var Ecks påstående i hans 404 Augsburg-teser, att Luther förnekade, "det Fadern och Sonen voro af samma väsende". Detsamma är äfven A. Harnacks uppgift i sin Dogmengeschichte, att Luther efter år 1523 återvände till skolastikens bestämmelser om treenigheten och Kristi person. En mera spekulativ utredning försökte Melanchton i sina Loci från år 1535.

De kyrkolärare, "scriptores ecclesiastici", som uti artikeln anföras vid bestämningen af begreppet "person," äro Basilius och Gregorius af Nyssa. Inga betydande skiljaktigheter finnas mellan den latinska och tyska grundtexten eller

mellan de förnämligaste handskrifterna. Men väl finnas smärre olikheter sådana, som att Melanchtons tyska editio princeps har i förkastelsen både judarne och samosatenerna. Öfriga olikheter synas lätt vid jämförelse mellan de båda ofvanför återgifna öfversättningarna.

B) Innehåll och skriftbevis.

1) ***Läran om Gud och treenigheten läres och fasthålles endräktigt af Guds församling.*** a) Det finnes hos oss en Guds församling. Matt. 16: 18; Ap. G. 2: 41, 42.

b) Guds församling fasthåller endräktigt en viss och fast lära. Joh. 8: 31, 32; Efes 4: 3—5.

c) Främst i denna lära är trosartikeln om Gud och treenigheten. 5 Mose 6: 4; Matt. 28: 19; Joh. 17: 3.

2) ***Det gudomliga väsendet är ett och är Gud.*** 1 Mose 1: 1; 2 Mose 20: 3; 1 Tim. 1: 17.

a) Det finnes ett gudomligt väsen. (Gent emot ateism och agnosticism.)

b) Detta väsen är ett. (Gent emot polyteism och dualism.)

c) Detta väsen är en personlig Gud. (Gent emot panteism.)

3) ***Guds egenskaper.*** a) De absoluta, som blott tillkomma Gud utan afseende på den skapade världen. Gud är evig, Ps. 90: 2; 1 Tim. 1: 17. Gud är en ande, andlig, Joh. 4: 24; Matt. 28: 20. Gud är odelbar, Jer. 23: 29; Apg. 1: 17: 24.

b) De relativa, eller de egenskaper, som beteckna Guds förhållande till den skapade världen. Gud är allsmäktig, Luk. 1: 37; Ps. 115: 3. Gud är allvis, Ps. 139: 1—4; Ebr. 4: 13; Gud är af oändlig godhet, Matt. 19: 17; Ps. 103: 8—10; Joh. 3: 16; 1 Joh. 4: 8—10. Dessa Guds egenskaper

sammanställas här dels såsom exempel och dels enligt den äldre kyrkans (t. ex. Irenäus) språkbruk samt den heliga skrift. Jämför Ps. 147: 5, 6; 104: 24.

4) ***Skapelsen och uppehållelsen äro gudomliga verk.*** a) Allt både synligt och osynligt är en Guds skapelse. 1 Mose 1: 1; Kol. 1: 16.

b) Det har därför icke frambragt sig själf. (Gent emot darvinismen) Ps. 33: 6; Joh. 1: 3—4. Gud uppehåller allt skapadt, och detta kan icke uppehålla sig själf. (Gent emot deismen) Joh. 5: 17; Ebr. 1: 2, 3; 1 Petr. 5: 7.

c) Af honom, genom honom och till honom äro allting. Rom. 11: 36; Kol. 1: 16, 17.

5) ***Gud är treenig.*** a) I samma gudomliga väsen finnas tre personer, Fadern, Sonen och Anden. Matt. 28: 19; Joh. 14: 26; 2 Kor. 13: 13.

b) De gudomliga egenskaperna tillkomma lika mycket alla de tre personerna, allmakt, evighet o. s. v. Joh. 5: 17; 1 Kor. 12: 4—6; Joh. 17: 5: Ebr. 9: 14.

6) ***Om de gudomliga personerna*** bekänna vi såsom kyrkofäderna.

a) De gudomliga personerna äro icke, hvar för sig, blott ett stycke af Gud eller detsamma som de gudomliga egenskaperna. Joh. 1: 1; Matt. 3: 16—17.

b) Gudomspersonerna bestå och hafva lif i sig själfva. Joh. 5: 26; 1 Kor. 2: 11,

7) ***Häremot stridande irrläror förkastas och fördömas.*** 1 Joh. 2: 22, 23. Angående förkastelsen (så tyska texten) eller fördömelsen (så latinska texten), som uttalas i somliga augsburgiska bekännelsens artiklar, säger företalet till konkordieboken: "Det är icke vår vilja och mening, att de personer, som i enfald fara vill, men icke bespotta det gudomliga ordets sanning, och ännu mindre att hela kyrkosamfund inom eller utanför det tyska riket skulle fördömas,

utan blott att falska och förföriska läror och sådana personer, som halsstarrigt förkunna dem och bespotta sanningen (hvilket vi ingalunda vilja lida i våra länder, kyrkor och skolor), skola förkastas, eftersom sådana läror strida mot Guds uttryckliga ord och äro med detta oförenliga. Vi hafva ock härmed afsett, att alla fromma måtte manas till att taga sig till vara."

Sådana förkastelsedomar finnas i art. 1, 2, 5, 8, 9, 10, 12, 16 och 17. Desslikes förekomma de vid art. 13 och 18 i Melanchtons latinska upplaga 1531, hvilken aftrycktes i konkordieboken.

De kätterier, som omnämnas i artikeln, äro följande: Manikäer (från Manes eller Manikäus † 276) sammanblandade kristendom med persisk dualism. Valentinianer (från Valentinus † 160), en alexandrinsk gnostisk sekt, förnekade Kristi gudom och lärde, att ett högre andeväsen förenat sig med Kristus vid hans dop. Arianer (från Arius † 336) förnekade Kristi gudom och lärde, att han icke var född af Fadern af evighet utan skapad före andra varelser. Eunomianer (från Eunomius) voro det ytterligaste partiet bland arianerna. Samosatener (från Paulus af Somosata, † efter 272) förnekade treenigheten och lärde, att Kristus var blott en människa, som förvärfvat sig gudomlig dyrkan. De liknade sålunda i läran socinianerna. Mohammedaner nämnas äfven, emedan doktor Eck i Augsburg-teserna påstått, att lutheranerna voro värre än turkarne.

Öfriga irrläror, som äfven förkastas genom artikelns innehåll, äro följande: Den grekiska kyrkans lära, att den Helige Ande utgår blott af Fadern. (Däremot Joh. 15: 26; Rom. 8: 9.) De grekiska och romerska kyrkornas lära, att jungfru Maria och helgonen böra tillbedjas. (Däremot Matt. 4: 10). Sjundedags-adventister, socinianer, unitarier, universalister och svedenborgare, som förneka treenighetslä-

G.C.
Confessio Orthodoxa Quest. 71. "Den lefvja Andeligja bladt fran
Hedem såsom det gudomligas ursprung".
P.C.
Trident. Confessio. Sessio 25. och Catechismus Romanus Part III, 8
Unitarier: W. E. Channing. "Unitarian Christianity" p. 371: "Vi
protestera af allt allvar mot den oförnuftiga och oriddiga läran
om treenighet.
Universalister: "Exposition of the Creed": Williamson p. 10, p. 25.
Swedenborg. Tafel "Vergleichende Darstellung" Treenighetslären
tär: motsägelser mot Skrifter, förnuftet och sig själf

Campbellites. Campbell "Christian System" p. 124. "Beträffande treenigheten och alla sådana läror ha vi principiellt att konkurrera eller bekämpa den, ty Skriften säger intet."
Quakers: Barclay "Apology" "Treenighetsläran en fiffig människotradition". Så Penn "Sandy Foundation"
Seventh Day Adventists. "Atonement" p. 98 "Treenighetsläran är en sten villfarelse". "The Personality of God" p. 7 "Gud är ett naturligt, med organ försedt förståndigt väsen, som har både kropp och delar." Mormonerna. Big. Young "Journal of Discourses" p. 50. "Då vår fader Adam kom i Eden kom han med Eva i sällskap, han är vår fader och vår gud, den enda gud med hvilken vi ha något att göra. Profet: "Gud är ett materiellt väsen, har fin gestalten likaså, alldeles människa precis som vi. Adam har var Gud var han en människa såsom vi."

Jo mindre disputation med andra samfund desto bättre. Vi få kalla att stöta vår församling i methodism och baptism. Fränskt, arbeta tillsammans för gemensamma mål, nedlägga reformer o.d.
Unitarier, universalister: "Skriften är sann blott så vida den överensstämmer med förnuftet."

ran. "The Disciples of Christ" eller "Campbellites" samt kväkare hålla denna lära för en blott spekulation, som ej finns i Guds ord. (Däremot Joh. 5: 23: 1 Joh. 2: 23.) Sjundedags-adventisterna lära, att Gud är ett materiellt väsen och är allestädes närvarande i kraft af sin allvetenhet. (Däremot Joh. 4: 24; Apg. 17: 27, 28.) Desslikes lära mormonerna, att Gud är ett materiellt väsen och "bor på planeten Koleb." Det gifves många gudar; men Adam är vår Fader och vår Gud. (Däremot 1 Tim. 6: 15, 16.)

C) Motsvarande ställen i de öfriga symboliska böckerna.

Apologien. Den romerska konfutationen gjorde ingen motsägelse mot augsburgiska bekännelsens första artikel, men den sade, att densamma måste antagas, "eftersom den i alla stycken öfverensstämmer med trosregeln och den romerska kyrkan". Apologien säger därför, att de evangeliske "alltid lärt och försvarat denna artikel", och att de veta, "att densamma har en så viss och fast grund uti den heliga skrift, att den aldrig kan försvagas eller omkullkastas." Genom dessa ord har apologien ställt den heliga skrift såsom den sista och afgörande domaren öfver de ekumeniska symbola och kyrkofäderna. Vidare bör anmärkas apologiens tillägg: "De som annorlunda tänka eller lära, de stå utom Kristi församling och äro afgudadyrkare och Guds försmädare."

Schmalkaldiska artiklarna. Första delen "innefattar de höga artiklarna om det gudomliga majestätet." Och om dessa artiklar säges det: "Såsom vi härom noga varda undervisade af den apostoliska tron, Athanasii symbolum och vår barnakatekes."

Konkordieformeln slutar med att i tolfte artikeln förkasta de nya arianernas och antitrinitariernas villfarelser.

ANDRA ARTIKELN.

Om arfsynden.

I.

Likaledes läres, att efter Adams fall alla människor, som naturligen aflas och födas, födas med synd, det är utan gudsfruktan, utan förtröstan till Gud och med ond begärelse, samt att denna sjukdom eller arfsynd är sannerligen synd, hvilken ock nu fördömer och medför en evig död för alla, hvilka icke varda födda på nytt genom dopet och den Helige Ande.

Här fördömas pelagianerna och andra, hvilka neka arfsynden vara någon synd, och hvilka, på det de må kunna förringa den ära, som tillhör Kristus för hans förtjänst och välgärningar, föregifva, att människan kan blifva rättfärdig inför Gud af förnuftets egna krafter.

II.

Vidare läres hos oss, att efter Adams fall alla människor, som naturligen födas, aflas och födas i synd, det är, att de alla allt ifrån moderlifvet äro fulla af ond lusta och begär och icke kunna af naturen hafva någon sann gudsfruktan, någon sann tro på Gud; och att denna medfödda sjukdom eller arfsynd är en verklig synd och fördömer under Guds eviga vrede alla dem, som icke genom dopet och den Helige Ande blifva födda på nytt.

Härigenom förkastas pelagianerna och andra, som icke hålla arfsynden för synd, hvarmed de göra naturen from genom naturliga krafter till smälek för Kristi lidande och förtjänst.

Denna artikel handlar icke blott om afsyndan utan om synd i
allmänhet, men öfverskriften är dock korrekt ty afsyndan är vägen till
annan synd.

Genombrott artikeln följer Vulgatan indelning, som sammanslår Psalmen
och 10 så att med Ps. 50 här avyftes den femtiofjärde psalmen. →
Genombrott artikeln Luther, men bibeltrogen till uttryck, Melanchton
mera formfullbordad. Luther var en bergsman som och M. en
gymnasiast. Luther den som framhöjer det ursprungliga, originella,
kraftiga som Melanchton sedermera smider till den fina formen.

A) Ursprung och form.

Ingen vidare åtskillnad finnes emellan den latinska och tyska texten, och icke heller finnas några märkliga varianter i handskrifterna. I apologien åberopar Melanchton sig både på den tyska och latinska texten.

Denna artikel motsvarar den fjärde i Marburg- och Schwabach-artiklarna. Marburg-artikeln är kortast och säger, att synden skulle evigt fördöma alla människor, om Kristus icke kommit oss till hjälp med sin död och sitt lif. Schwabach-artikeln anför Ps. 50 och Rom. 5 samt säger, att arfsynden är en verklig synd, som skulle fördöma och evigt skilja alla människor från Gud, om Kristus icke trädt i vårt ställe och tagit uppå sig denna synd och alla synder, som följa af densamma, samt att han tillfyllestgjort för dem genom sitt lidande och utplånat dem i sig själf.

Ordningen i Marburg- och Schwabach-artiklarna är: 1. Om Gud; 2. Kristi person; 3. Kristi verk; 4. Om arfsynden.

Anm. Den evangeliska tron på rättfärdiggörelsen förutsätter en sann bekännelse om den treenige Guden, om synden och om Frälsaren. Augsb. bekännelsens fjärde artikel, hufvudartikeln om rättfärdiggörelsen, föregås sålunda af dess andra artikel, som handlar om synden och sålunda om rättfärdiggörelsens nödvändighet, och af den tredje, som handlar om Kristus och hans verk samt sålunda om rättfärdiggörelsens möjlighet. I enlighet härmed säger också apologien uti sin behandling af artikeln om arfsynden: "Men att rätt veta och förstå, hvad arfsynden är eller icke är, det är en högst nödvändig sak. Ty ingen kan rätteligen förnimma, hvad för en stor och outsäglig Guds nåd vi uti Kristus hafva, utan att han först sin stora svaghet, jämmer och elände rätteligen känner."

Alla slags rationalister ringakta synden och särskildt

läran om arfsynden. Men predikan om Kristus är en förkunnelse om syndernas förlåtelse, och den kristna församlingen bekänner i förening därmed sin tro på den treenige Guden och Herren Kristus samt aflägger inför honom sin syndabekännelse. Klaus Harms säger också med skäl i sin predikan öfver andra artikeln i augsb. bekännelsen: "Den som förnekar arfsynden, han kastar hela kristendomen öfver bord."

Läran om arfsynden har icke blott denna stora betydelse i den lutherska kyrkan, utan den läran framställes där äfven såsom något, det hon endräktigt lärer och fasthåller. Till begynnelseorden i första artikeln, "att Guds församling hos oss lärer och håller endräktigt", ansluta sig de följande artiklarnas begynnelseord, att "likaledes läres" o. s. v. En sådan endräkt rådde bland de lutherska reformatorerna, emedan de visste sig stå i full öfverensstämmelse med Guds ord, och emedan reformationen utgick från en genomgripande lifserfarenhet af syndaskuld och Guds rättfärdiggörande nåd. Den som afviker från augsburgiska bekännelsens lära om synden, han afviker äfven från Guds ord och den rena lutherska läran.

B) Innehåll och skriftbevis.

1) ***Arfsyndens uppkomst.*** a) Den har kommit "efter Adams fall," och den är sålunda icke ursprunglig från Gud eller medskapad från begynnelsen. 1 Mose 1: 31; Rom. 5: 12; Jak. 1: 13.

b) Den fortplantas genom den naturliga aflelsen och födelsen. Därför hafva alla människor arfsynd, och Kristus allena var utan synd. Alla äro vi genom samvetet medvetna därom, att vi äro syndare; men vi hafva icke i oss själfva medvetande om när synden först uppkommit, utan äro härom hänvisade till skriften. Ps. 51: 7; Joh. 3: 6; Ef. 2: 3; Rom. 3: 23; Luk. 1: 35; Ebr. 7: 26.

2) ***Arfsyndens väsen.*** a) Naturlig oförmåga till sann gudsfruktan och tro på Gud. Rom. 3: 10—23.

b) Ond lusta och begärelse allt ifrån moderlifvet. Rom. 8: 7; 1 Mos. 6: 5.

3) ***Arfsyndens följder.*** a) Denna medfödda sjukdom är en verklig synd, som fördömer under Guds eviga vrede. Rom. 5: 12, 18; Ef. 2: 3.

b) Genom dopet och den Helige Ande kan en människa frälsas från fördömelsen och födas på nytt. Titus 3: 5. Joh. 3: 5, 6.

4) ***Häremot stridande irrläror förkastas och fördömas.*** Pelagianer (från Pelagius † efter 421) förneka arfsynden och lära, att människan fritt kan välja mellan det goda och det onda, samt att syndens allmänhet blott beror på exempel och vana. (Däremot Rom. 3: 20, 23).

Andra irrläror äro: Romerska kyrkan fördömer dem, som säga, att arflustan hos de pånyttfödda är synd. Och den förklarar, att arfsynden icke är ett helt fördärf utan ett blott försvagande af den fria viljan och en förlust af den åt människan meddelade ursprungliga rättfärdigheten. Desslikes säger Pii IX dekret (1854), att Maria icke är aflad och född i synd. (Däremot Job. 14: 4; Jak. 1: 15; Luk. 1: 47). Grekiska kyrkan lärer, att arfsynden består däri, att förståndets fullkomlighet är fördärfvad, och att viljan är mera böjd åt det onda än det goda. (Däremot Rom. 8: 7.).

Socinianer, unitarier, universalister, arminianer, svedenborgare, campbelliter, sjundedags-adventister förneka arfsynden. Socinianer, unitarier, mormoner och spiritualister förneka den eviga fördömelsen. (Däremot Es. 66: 24; Matt. 25: 46; Joh. 3: 36).

Metodisternas bekännelse är ett utdrag af episkopalernas 39 artiklar; men deras art. 9 har ur episk. art. 9 uteslutit orden: "Och denna naturens smitta förblifver kvar äfven

hos dem, som äro pånyttfödda." Desslikes hafva äfven metodisterna ur episkopalbekännelsen uteslutit art. 18 (Salighet allena i Jesu namn) och art. 15 (Kristus allena utan synd).

C) Motsvarande ställen i de öfriga symboliska böckerna.

Apologien. De romerska konfutatorerna hade delvis gillat artikeln om arfsynden; men de invände dock, att beskrifningen på arfsynden icke passar på barnen utan blott på de äldre, och att begärelsen efter dopet icke är arfsynd. Gent däremot rättar apologien deras misstydningar, betygar människans naturliga oförmåga att frukta Gud och förtrösta på honom och säger, att den onda begärelsen icke är allenast verket eller frukterna utan naturens stadigvarande onda böjelse. Därefter framhålles skolastikernas påstående, att arfsynden är en blott brist och kroppens bräcklighet, som icke fördömer. Dessa vederläggas, emedan vi icke då behöfde Kristi och den Helige Andes nåd för att blifva rättfärdiga och älska Gud, och den lutherska läran om arfsynden stadfästes genom skriftens språk och anföranden från Irenäus, Ambrosius, Augustinus, m. fl. Därefter bekräftar apologien på samma sätt Luthers lära, "att dopet borttager arfsynden reatum, det är förpliktelsen till syndastraffet, änskönt själfva syndens materiale, såsom de säga, nämligen den onda begärelsen, kvarblifver — — och att den Helige Ande, i dopet gifven, begynner döda den onda begärelsen och skapar nya rörelser uti människan". Likaledes bestrider apologien motståndarnes utsaga, att den onda begärelsen är ett straff och icke någon synd.

Schmalkaldiska artiklarna. Del. 3, art. 1 har ytterligare följande beskrifning på arfsynden. Den är hufvudsynden, och dess "frukter äro sedan onda gärningar, som i tio Guds bud äro förbjudna." "Denna arfsynd är ett så djupt

Metodisternas elimination för grund af deras lära om helighet och
vara församlingar, men bör sätta de sig jämnlikt med X, högfärd.
Lära att en X:s barn är fullkomna att dem icke gör synd. Men vi
äro syndfria än Wesley, ej att vi som dem ej synda, utan emedan
Gud för X:s skull ej tillräknar synd.

Enligt Calvin beror den absoluta predestinationen till fördömelse
uteslutningen emedan Gud endast kallar Guds ord predikomfån dem eller
genom sådan predikan endast förblindar och förhärdar de till
fördömelse afsedda.
)

1. Petri 3:21.

och fasansfullt fördärf, att den af ingen människas förnuft kan begripas utan måste af skriftens uppenbarelse känd och trodd varda,"

Konkordieformeln. Sol. Decl. Art. 1. a) "Arfsynden består uti en fullständig saknad, brist och förlust af den i paradiset medskapade rättfärdigheten och Guds beläte." b) "Människan ärfver nu efter fallet af sina föräldrar en medfödd ond kraft, en invärtes hjärtats orenlighet, onda begärelser och böjelser." c) "Arfsyndens straff, hvarmed Gud belade Adams barn äro dessa: Döden, den eviga fördömelsen och dessutom annan lekamlig, andlig, timlig och evig vedermöda och elände o. s. v." d) "Denna arfsynd är så stor och förskräcklig, att hon på intet annat sätt utan för Kristi skull allena kan öfverskylas och tillgifvas dem, som äro döpta och hafva tron." e) Pelagianernas och Manikäernas lära förkastas. f) "Gud är också efter fallet människans skapare, som skapar hennes själ och kropp;" men "arfsynden är icke af Gud, och Gud är icke skapare eller upphof till synden." g) Det är en åtskillnad "mellan Guds verk, hvilket är vår natur, ehuru den är fördärfvad, och djäfvulens verk, som är synden, hvilken låder vid Guds verk."

ADERTONDE ARTIKELN.

Om människans fria vilja.

I.

Om fria viljan läres, att människans vilja har någon frihet till att göra utvärtes rättfärdighet och utvälja de ting, som hon med sitt förnuft kan begripa; men förutan den Helige Ande har hon ingen kraft till att fullborda den rättfärdighet,

som gäller inför Gud, eller den andliga rättfärdigheten; ty den naturliga människan kan icke begripa det, som Guds Ande tillhörer, utan den andliga rättfärdigheten sker i hjärtat, när den Helige Ande undfås genom ordet. Detta lär ock Augustinus med tydliga ord i den tredje boken Hypognosticon: "Vi bekänna, att i alla människor är en fri vilja, som väl har ett naturligt förstånd, dock icke så, att det har förmåga att utan Gud begynna eller fullborda något i de ting, som Gudi tillhöra, utan allena i detta timliga lifvets göromål, både goda och onda. Det goda kallar jag det, som kommer af det goda, som naturen förmår, hvilket är att vilja arbeta ute på åkern, vilja äta och dricka, vilja hafva vänner, vilja hafva kläder, vilja bygga hus, vilja taga sig hustru, uppföda boskap, lära någon konst i åtskilliga och nyttiga saker, vilja allt det goda, som hör till detta timliga lifvet, hvilket dock alltsammans icke kan vidmakthållas utan Guds nådiga styrelse, ty i sanning af honom och genom honom är allt detta och har sin begynnelse. Men det onda kallar jag att vilja dyrka afgudar, vilja begå mord, o. s. v."

Här fördömas pelagianerna och andra, hvilka lära, att vi utan den Helige Ande allenast af våra naturliga krafter kunna älska Gud öfver allting och hålla Guds bud med både utvärtes och invärtes krafter. Förty ändock naturen kan i någon mån utföra yttre gärningar (ty hon kan afhålla sina händer från tjufveri, från mandråp), likväl kan hon icke af sig själf åstadkomma den invärtes hörsamheten, som är att frukta Gud, förtrösta på Gud, lefva kyskt, vara tålig m. m.

II.

Om den fria viljan läres sålunda, att människan i någon mån har en fri vilja att utvärtes lefva ärbart och välja mellan de ting, som förnuftet begriper; men utan den Helige Andes nåd, hjälp och verkan förmår människan icke att

Icke blott dryckenskap och stuket straffas till tredje och fjärde
led utan även högfärd och lögn gå likaledes i arf.

blifva Gud behaglig, att af hjärtat frukta Gud, eller att tro, eller att af hjärtat fördrifva de onda lustarna, utan att sådant sker genom den Helige Ande, som gifves henne genom Guds ord; ty Paulus säger 1 Kor. 2: 14: Den naturliga människan förnimmer intet af det Guds Ande tillhörer.

Och på det att man må erkänna, att häruti icke läres något nytt, så är detta Augustini klara ord om den fria viljan, här nedskrifna ur tredje boken Hypognosticon: "Vi bekänna, att hos alla människor finnes en fri vilja; ty de hafva ju alla ett naturligt medfödt förstånd och förnuft, icke så att de förmå handla något med Gud, såsom att af hjärtat älska och frukta Gud, utan blott i detta lifvets yttre verk hafva de frihet att välja godt eller ondt. Med det goda menar jag det naturen förmår, såsom att arbeta på åkern eller icke, att äta, att dricka, att gå till en vän eller icke, att påtaga eller aftaga en klädnad, att bygga, att taga sig hustru, att drifva ett handtverk, att göra något dylikt nyttigt och godt, hvilket allt dock icke är eller består utan Gud, utan allt är af och genom honom. Däremot kan människan äfven af eget val företaga ondt, såsom att knäböja för en afgud, att begå dråp o. s. v."

A) Ursprung och form.

Såsom synes af ofvanstående finnes icke i den tyska texten ett sista stycke, motsvarande den latinska textens fördömelsedom öfver pelagianerna o. s. v. Ett sådant stycke finnes icke heller i konkordiebokens tyska text. Detta stycke förekommer icke heller i någon af de latinska handskrifter, som hafva större auktoritet, och icke heller vidröres det i konfutationen, utan det är i konkordiebokens text taget från Melanchtons editio princeps, där det förekommer.

Den i artikeln åt Augustinus tillskrifna boken Hypognosticon är pseudoaugustinsk och är troligtvis författad af

Marius Mercator. Sådana felaktiga uppgifter härröra från reformationstidens bristfälliga kunskaper i patristiken och förringa icke bekännelsens värde som trosbekännelse; ty den är icke någon kyrkohistorisk lärobok.

Den adertonde artikeln saknas i Marburg- och Schwabach-artiklarna. Den är under förhandlingarna i Augsburg skriven af Melanchton såsom fyllnad och förklaring.

Förutom de mera obetydliga olikheterna mellan den tyska och latinska texten må anmärkas de ändringar, som Melanchton här gjorde i variata upplagorna. Dels inflickade han sådana uttryck som: "den andliga rättfärdigheten verkas i oss, när vi hjälpas af den Helige Ande." dels tillsatte han en förklaring till det pseudoaugustinska citatet. Likaledes afslutas artikelns variatatext med ett anförande om lagens pedagogiska nytta.

Luther hade förut, 1525, behandlat denna artikels innehåll i sin stridsskrift "Om den bundna viljan" gentemot Erasmi filosofiska afhandling "Om den fria viljan". Denna Luthers bok var skriftenlig och förträfflig; men den måste förstås i sitt sammanhang med denna strid och med läran om nådemedlen, och den adertonde artikeln i dess oförändrade skick utgör Luthers och den lutherska kyrkans lära om viljans frihet.

B) Innehåll och skriftbevis.

1. Människan har en genom syndafördärfvet inskränkt valfrihet i de ting, som förnuftet begriper. Rom, 7: 18, 19.

2. Utan den Helige Andes nåd förmår hon ej blifva Gud behaglig, att af hjärtat frukta Gud eller att tro eller att ur hjärtat fördrifva de onda lustarna. 1 Kor. 2: 14; Joh. 15: 5.

3) Dessa krafter gifver den Helige Ande åt människan genom Guds ord. Rom. 1: 16; 1 Kor. 1: 18.

4) Den läran förkastas, att vi af egna krafter kunna hålla Guds bud. Gal. 3: 10; Joh. 15: 5.

Människan Den dock samvetet, liden nöd, Den ett
lyckosalighetsbegär - något som i är kvar af Guds belåte.

Samma förkastelsedom drabbar äfven de romerska katolikerna hvilka lära, att den fria viljan blef i syndafallet icke utplånad utan blott försvagad; vidare fördömes den läran, att människans fria vilja medverkar till rättfärdiggörelse. Den förra satsen hyllas ock af metodister, "Free Will Baptists", Cumberland presbyterianer m. fl. Campbelliterna säga: "Läran om passiviteten förklara vi för en af de skadligaste villfarelser, ty den beröfvar människan privilegiet och plikten att frälsa sig själf". Socinianer, unitarier, universalister, svedenborgare, kväkare, adventister och mormoner lära, att människan har en fri vilja och kraft till det goda.

C) Motsvarande ställen i de öfriga symboliska böckerna.

Apologien. Alldenstund konfutationen väsentligen gillat denna artikel, tillägger apologien vid dess behandling blott några närmare bestämmelser om människans vilja och den utvärtes rättfärdigheten. Den säger vidare, att "den onda lustans och begärelsens kraft är så stor, att människorna oftare lyda sina onda begärelser än det sunda förnuftet."

Luthers katekeser. I den lilla katekesen bekännes, att vi icke af eget förnuft eller kraft kunna tro på Kristus eller komma till honom, utan att detta är den Helige Andes verk.

Schmalkaldiska artiklarna hafva ingen särskild artikel om den fria viljan. Dock är den något närmare utvecklad i senare delen af artikeln om bättringen, där det heter: "Denna bättring varar hos de kristna intill döden, ty hon kämpar med synden, som är kvar uti köttet, så länge lifvet räcker, och det sker icke genom egna krafter utan genom den Helige Andes gåfva, som följer på syndernas förlåtelse."

Konkordieformelns andra artikel handlar om den fria viljan och är riktad mot semipelagianismen, som lärde att männi-

skan kan genom naturliga krafter förbereda sig för nåden, och mot synergismen, som lärde, att hon kan genom sina naturliga krafter mottaga nåden vid omvändelsen. Vidare säger samma artikel (sidan 485 i Aug. syn. upplaga), att de döpte hafva undfått i dopet en friad vilja, "hvarföre de också ej allenast höra Guds ord utan också kunna samtycka därtill och anamma det med tron, ehuru icke utan stor svaghet."

NITTONDE ARTIKELN.

Om syndens orsak.

I.

Om syndens orsak läres, att ändock Gud skapar och vidmakthåller naturen, så är dock rätta orsaken till synden de ondas, nämligen djäfvulens och de ogudaktigas vilja, som vänder sig bort från Gud, till hvilket affall Gud icke medhjälper, såsom Kristus säger hos Johannes i det åttonde kap.: "Då han talar lögnen, talar han af sitt eget."

II.

Om syndens orsak läres sålunda hos oss, att, ehuru Gud den allsmäktige har skapat och uppehåller hela naturen, så verkar dock den förvända viljan synden hos alla onda och gudsföraktare, såsom ju är djäfvulens och alla ogudaktigas vilja, hvilken, så snart Gud har tagit sin hand ifrån dem, vändt sig ifrån Gud till ondskan, såsom Kristus säger, Joh. 8: "Djäfvulen talar lögnen af sitt eget."

A) Ursprung och form.

Förutom de mindre skiljaktigheterna mellan de båda texterna märkes här, att det tyska "Gud har tagit sin hand

ifrån dem" är återgifvet på latin med "non adjuvante Deo", hvilket i den officiella svenska öfversättningen från 1593 uttolkas: "till hvilket affall Gud hvarken halp eller skyndade." I variata upplagan 1540 har Melanchton borttagit denna bisats.

Nittonde artikeln är författad af Melanchton under riksdagen och finnes icke i Marburg- och Schwabach-artiklarna. Den är ett tillägg till bekännelsens artiklar 2 och 18 samt handlar om synden i allmänhet, såväl arfsynd som verksynder. Artikeln synes vara införd, emedan de påfviske och vederdöparne på grund af vissa Luthers yttranden påstodo, att de evangeliske lärde, att Gud var orsaken till synden. För samma lära beskylldes äfven Melanchton af Eck och Cochläus.

B) Innehåll och skriftbevis.

1) Ehuru Gud skapat och underhåller hela naturen, är dock icke han orsak till synden. Ebr. 1: 2, 3; Jak. 1: 13.

2) Djäfvulens och de ogudaktigas förvända vilja är orsaken till synden. Jak. 1: 14; Joh. 8: 44.

3) När människorna synda, sker detta, då Gud tager sin hand och hjälp ifrån dem. Rom. 1: 24—28.

4) De ogudaktigas vilja är ond genom djäfvulens förförelse. 1 Mose 3 kap.; Joh. 8: 44; 1 Joh. 3: 8.

Anm. De grekiska katolikerna lära, att syndens orsak ligger i sinnlighet; däremot Matt. 15: 19. Och de kalvinskt reformerta lära, att Gud skapat de förtappade därtill, att de skulle synda och gå förlorade (Calvin Inst. Chr. Rel. III: 23: 4.) "Genom sitt råd och sin vilja har Gud ordnat det så, att bland människorna skulle sådana finnas, som från moderlifvet äro invigda åt döden, på det att de genom sitt fördärf skulle förhärliga hans namn." Jämför Westm. Conf. Chap. III: 7; V: 6; X: 4; men däremot 1 Tim. 2: 4; 2 Pet. 3: 9; Rom. 11: 32.

C) Motsvarande ställen i de öfriga symboliska böckerna.

Apologien blott upprepar den nittonde artikelns innehåll, emedan den romerska konfutationen godkänt densamma. *Luthers katekeser och schmalkaldiska artiklarna* hafva icke heller några nya bestämmelser om syndens orsak.

Konkordieformeln behandlar denna lära delvis uti sammanhang med predestinationsläran i den elfte artikeln. a) Ehuru det onda och fördömelsen icke ligger utom Guds vetande och allmänna världsstyrelse, är dock Gud icke orsak därtill; utan orsaken till det onda är djäfvulens och människornas vrånga och fördärfvade vilja. b) Guds eviga utkorelse icke blott förutser de utvaldas eviga salighet, "utan är jämväl en orsak, som efter Guds nådiga vilja och välbehag i Kristus Jesus befordrar, verkar, hjälper och befrämjar vår salighet och hvad därtill hörer".

TREDJE ARTIKELN.

Om Kristi person, ämbete och välgärningar.

I.

Likaledes läres, att Ordet, det är Guds Son, har antagit mänsklig natur i jungfru Marias lif, på det att tvenne naturer, den gudomliga och den mänskliga, skulle varda oskiljaktigt förenade i en person, en Kristus, som sannerligen är Gud och sannerligen är människa, född af jungfru Maria, sannerligen pint, korsfäst, död och begrafven, på det att han skulle försona Fadern med oss och vara ett offer, icke allenast för arfsynden utan ock för alla människors verksynder.

Han densamme nederfor ock till helvetet, uppstod sanner-

ligen på tredje dagen, uppfor sedan till himmelen, att han skulle sitta på Faderns högra hand och regera till evig tid och hafva herradöme öfver allt skapadt samt helga dem, som tro på honom, i det han sänder dem den Helige Ande uti deras hjärtan, hvilken skall regera, hugsvala, lifaktiggöra och försvara dem emot djäfvulen och syndens kraft.

Densamme Kristus skall ock återkomma uppenbarligen till att döma lefvande och döda m. m. efter den apostoliska trosbekännelsen.

II.

Likaledes läres det, att Gud, Sonen, har blifvit människa, född af den rena jungfrun Maria, och att de båda naturerna, den gudomliga och den mänskliga, sålunda oskiljaktigt förenade uti en person, äro en Kristus, hvilken är sann Gud och sann människa, sannfärdeligen född, pint, korsfäst, död och begrafven, att han skulle vara ett offer icke blott för arfsynden utan äfven för alla andra synder och försona Guds vrede.

Vidare, att densamme Kristus har nederstigit till helvetet, sannfärdeligen på tredje dagen uppstått från de döda, uppfarit till himmelen, sittande på Guds högra sida, att han må evigt härska och regera öfver alla skapade varelser, att han genom den Helige Ande må helga, rena, styrka och trösta alla, som tro på honom, och tilldela dem lif och allehanda gåfvor och förmåner samt skydda och beskärma dem emot djäfvulen och emot synden. Äfvenledes, att densamme Herren Kristus slutligen skall uppenbarligen komma till att döma lefvande och döda m. m. enligt apostoliska symbolum.

A) Ursprung och form.

Förutom smärre olikheter mellan den tyska och den latinska texten må anmärkas, att den tyska textens "försona Guds vrede" återgifves i den latinska med: "försona

Fadern med oss" (nobis Patrem). I Melanchtons tyska editio princeps tillägges vid slutet af artikeln: "och fördömas allehanda kätterier, som äro emot denna artikel."

Artikeln angifver den apostoliska trosbekännelsen; men den har dessutom innehåll och uttryck från de öfriga ekumeniska symbola och Kalcedoniska mötets beslut år 451.

Denna tredje artikel motsvarar andra och tredje Marburg- och Schwabach-artiklarna tillsamman, och den består därföre af två delar motsvarande de anförda artiklarna. Den förra delen handlar om Kristi människoblifvande, förnedringstillstånd och försoning; den senare handlar om hans upphöjelsetillstånd och frukten af Kristi verk. Kristi nedstigande till dödsriket räknas till den senare delen; men det omnämnes icke i Marburg- och Schwabach-artiklarna.

Uttrycket i tyska texten "den rena jungfrun Maria" åsyftar Kristi öfvernaturliga födelse, Lukas 1: 34, 35. (Jämför svenska ps. 58: 1, af Ambrosius, Luther och Olavus Petri.) Det motsvarande uttrycket i den latinska texten heter: "den välsignade jungfrun Maria". Luk. 1: 42,

B) Innehåll och skriftbevis.

1) ***Kristi person.*** a) Ordet, Guds Son, är Gud och har blifvit människa, född af jungfrun Maria, Joh. 1: 1, 14; Rom. 9: 5.

b) Guds Son antog uti jungfrun Marias lif den gudomliga naturen, Luk 1: 35; Gal. 4: 4.

c) De båda naturerna, den gudomliga och den mänskliga, äro oskiljaktigt förenade uti en person och utgöra en Kristus, sann Gud och sann människa, Kol, 2: 9; Ebr. 2: 14, 16, 17.

2) ***Kristi verk under förnedringen.*** a) Kristus är sannfärdeligen född af jungfrun Maria, pinad, korsfästad, död och begrafven. Gal. 4: 4; 1 Kor. 15: 3, 4.

Matt. 20:28 angifver rättfärdighetens grund och grefvarnas att
Kristus är vår ställföreträdare. ART I.

b) Härigenom har Kristus offrat sig åt Gud till ett offer för alla människors alla synder och försonat Gud med oss. Gal. 1: 4; 4: 5; 2 Kor. 5: 19, 21; 1 Tim. 2: 5, 6: Ebr. 9: 14; 1 Joh. 2: 2.

c) Kristus har med sitt lidande och död försonat Guds vrede. Es. 53: 5; Gal. 3: 13.

d) Intet annat offer fordras nu till vår frälsning och syndernas förlåtelse. 1 Tim. 2: 5, 6; Ebr. 10: 14, 18.

3) ***Kristi verk under upphöjelsen.*** a) Kristus har nederstigit till dödsriket, sannfärdeligen på tredje dagen uppstått från de döda och sedan uppfarit till himmelen. 1 Pet. 3: 19; Kol. 2: 15; Luk. 24: 34—46; Rom. 4: 25; Luk. 24: 51; Apg. 1: 9.

b) Kristus sitter på Gud Faders högra sida för att evigt regera öfver allt skapadt. Matt. 28: 18; Ebr. 1: 3.

c) Härigenom skall Kristus genom den Helige Ande helga dem, som tro på honom, samt skydda och beskärma dem emot djäfvulen och syndens kraft. Rom. 8: 34; Efes, 1: 19—22; 1 Joh. 2: 1.

d) Herren Kristus skall ock uppenbarligen komma till att döma lefvande och döda. Apg. 1: 11; Matt. 25: 31, 32; 2 Kor. 5: 10. Härom handlas särskildt och mera utförligt i bekännelsens sjuttonde artikel.

C) Motsvarande ställen i de öfriga symboliska böckerna.

Apologien. Den blott upprepar hufvudinnehållet i den tredje artikeln med tillägget "och nicänska symbolum", emedan konfutationen icke hade anfört något emot artikeln. Konfutatorerna hade dock icke nämnt något om Kristi verk. Och de påfviske göra Kristus till en lagstiftare samt säga, att han blott tillfyllestgjort för arfsynden. Däremot 1 Joh. 1: 7.

Luthers katekeser. I förklaringen till andra trosartikeln

bekännes det, att Kristus, sann Gud och sann människa, har med sitt heliga och dyra blod och med sitt oskyldiga lidande och död återlöst oss från alla synder, från döden och djäfvulens våld. Jämför 1 Pet. 1: 18, 19; 2: 24.

Schmalkaldiska artiklarna. Andra delen. "Detta är den första och hufvudartikeln, att Jesus Kristus, vår Gud och Herre, för våra synders skull är död och för vår rättfärdighets skull uppväckt. Rom. 4: 25. Och att han allena är Guds lamm, som borttager världens synder. Joh. 1: 29. Samt att Gud har kastat alla våra synder på honom. Es. 53: 6. Allesamman äro de syndare och varda rättfärdiga utan förskyllan, utan gärningar eller egen förtjänst, af hans nåd, genom den förlossning, som skedd är i Kristus Jesus med hans blod. Rom. 3: 23, 24. På denna artikel beror allt det, som vi emot påfven, djäfvulen och hela världen uti vårt lefverne lära, betyga och framställa."

Lutherska kyrkans äldsta symbola framhålla ständigt, att rättfärdiggörelsen sker för Kristi skull, och att vi för hans skull hafva en nådig Gud, och försoningen framställes företrädesvis hafva skett genom Kristi strafflidande.

Konkordieformeln. Art. 3. "Kristus är vår rättfärdighet icke allena efter den gudomliga naturen, icke heller allena efter den mänskliga naturen, utan efter bägge naturerna; ity att han (såsom Gud och människa) med sin allrafullkomligaste lydnad har frälsat oss från synden, gjort oss rättfärdiga och saliga". (Sid. 490 i Aug. synodens uppl.)

Art. 8. behandlar läran om Kristi person i sammanhang med nattvardsläran gent emot kalvinismen. Här läres: 1) att Kristi naturer äro med hvarandra förenade genom en real, ömsesidig och beständig meddelelse; 2) att det icke skett någon förändring med den gudomliga naturen; 3) men att Kristi mänskliga natur erhöll på grund af den personliga föreningen förutom sina naturliga och väsentliga

egenskaper jämväl himmelska förmåner af majestät, härlighet och kraft.

Om Kristi verk och försoning framhåller konkordieformeln dessutom hans görande lydnad, hans frivilliga lidande och hela hans person.

Art. 9 handlar om Kristi nedstigande till dödsriket och säger därom, att han till hela sin person "har efter begrafningen nedstigit till helvetet, öfvervunnit djäfvulen, förstört helvetets makt och betagit djäfvulen hela hans välde."

Art. 12 fördömer anabaptisternas och de nya arianernas och antitrinitariernas villfarelser om Kristi person och verk.

I enlighet härmed förkastas äfven följande sedermera uppkomna irrlärare och deras villfarelser.

Socinianer, unitarier och universalister. Dessa förneka Kristi sanna gudom samt lära, att Gud hvarken kunde eller behöfde försonas. Däremot Rom. 9: 5; Koll. 2: 9; 2 Kor. 5: 18—21.

Kalvinsk-reformerta, såsom presbyterianer, kongregationalister m. fl.: Kristus har lidit och tillfyllestgjort blott för de utvalda, och hans sittande på Faderns högra sida betecknar ett visst rum i himmelen men icke jämlikhet i ära och härlighet. Däremot 1 Joh. 2: 1, 2; Ebr. 1: 3.

Svedenborgare: Kristus är Gud Jehova i mänsklig gestalt, och återlösningen är en sista Herrens domshandling i andevärlden. Däremot Ebr. 1: 8, 9; Gal. 3: 13,

Sjundedags adventister. Kristus har en gudomlig men materiell natur, som är underordnad Faderns. Kristus har visserligen dött för världens synder; men syndautplåningen, som blott inskränker sig till de troende, har först begynt hösten 1844, då helgedomen renades och djäfvulen skickades till ett obebodt land. Däremot Joh. 19:30.

Mormoner. Kristus har först i dopet undfått den gu-

domliga härlighetens fullhet. Han förblef utan synd och visade därmed, att det står i människans makt att äfven hålla lagen och förblifva utan synd. Däremot Luk. 1: 35; Rom. 3: 23, 24.

Anm. Den lutherska försoningsläran står uti historiskt sammanhang med den anselmiska satisfaktionsläran. Skolastikern Anselmus (ärkebiskop †1109) lärde, att Gud måste försonas och är själf intresserad i försoningen, som framför allt bestod i utplånandet af syndaskulden, och att detta utplånande endast kunde ske genom ett med den ekvivalent offer eller satisfaktion. Bristerna i denna juridiska försoningslära äro: a) Gud ställes ensidigt såsom domaren, då däremot Gud ville försoningen icke blott för sin äras skull utan äfven för sin kärleks skull, Joh. 3: 16 (och Luthers predikan på Annandag Pingst). b) Försoningen lägges blott i Kristi död utan hänseende till hans lydnad. Men ehuru Kristi lidande och död äro det högsta i hans försoningsverk, så är dock den helige Frälsarens fullbordade offer af sig själf det egentligen försonande, Matt. 20: 28; 1 Tim. 2: 5, 6; Ebr. 9: 14. Och därigenom att Kristus sålunda offrat sig själf och fullbordat Guds lag i vårt ställe, blifver han för de troende principen till ett nytt heligt lif på grund af syndaförlåtelsen för hans skull. Rom. 5: 18, 19; 1 Pet. 2: 24 (och förklaringen till andra artikeln i Luthers lilla katekes). c) Den organiska förbindelsen emellan Kristus såsom vår broder, den andre Adam, och mänskligheten förbises. Ebr. 2: 11, 14, 15. För öfrigt är läran om Kristi ställföreträdande tillfyllestgörelse i full öfverensstämmelse med Guds ord och luthersk tro. Ps. 49: 8, 9; 2 Kor. 5: 14, 21.

TJUGUFÖRSTA ARTIKELN.

Om Kristi medlareskap och åkallan.

I.

Om helgons dyrkan läres, att man kan hålla Guds helgon i åminnelse, på det vi skola efterfölja deras tro och goda gärningar, hvar och en i sitt stånd, såsom en konung må efterfölja Davids exempel till att föra krig och drifva turken från sitt fädernesland, ty båda äro de konungar. Men den heliga skrift lärer icke, att vi skola tillbedja helgon eller af helgon söka hjälp, emedan hon framställer för oss en enda Kristus, som är medlare, nådastol, öfverstepräst och den, som manar godt för oss. Densamme skall åkallas, och han har lofvat vilja höra våra böner, och denna Guds dyrkan gillar han helt och hållet, nämligen att han skall åkallas i alla bedröfvelser, såsom han säger 1 Joh. 2: 1: Om någon syndar, så hafva vi en försvarare när Fadern, Jesus Kristus, etc.

II.

Om helgontjänsten läres af de våra så, att man bör tänka på de heliga, på det att vi må styrka vår tro, då vi se, huru dem vederfarits nåd och dem har blifvit hulpet genom tron; därjämte att man tager exempel af deras goda gärningar, hvar och en enligt sin kallelse, liksom det kejserliga majestätet må lyckosamt och gudligen följa Davids exempel att föra krig mot turken. Ty de båda äro i kungligt ämbete, hvilket fordrar beskydd och försvar för deras undersåtar. Men genom skriften kan man icke bevisa, att man bör anropa de heliga eller söka hjälp hos dem. Ty det är allenast en enda försonare och medlare satt emellan Gud och människor, Jesus Kristus, såsom det står i 1 Tim. 2: 5, hvilken är den

ende frälsaren, den ende öfversteprästen, nådastolen och försvararen när Gud, Rom. 8: 34. Och densamme har allena lofvat, att han vill höra vår bön. Det är ock den högsta gudstjänsten enligt skriften, att man i all nöd och alla åliggganden af hjärtat söker och åkallar densamme Jesus Kristus, såsom det står i 1 Joh. 2: 1. "Om någon syndar, så hafva vi en försvarare hos Fadern, Jesus Kristus, som är rättfärdig etc."

A) Ursprung och form.

I de vanliga upplagorna af konkordieboken har denna artikel till öfverskrift: "Om helgonens dyrkan eller åkallan"; men, såsom redan i det föregående är omnämndt, hade denna artikel ursprungligen icke någon öfverskrift.

Denna artikel härrör från Torgau-artiklarna, dokumentet A., art. 9.

B) Innehåll och skriftbevis.

1. Man bör hålla Guds helgon i åminnelse, på det att vi skola efterfölja deras tro och goda gärningar, hvar och en i sitt stånd. Fil. 3: 17; Ebr. 13: 7.

2) Vi skola icke tillbedja eller åkalla helgonen. Apg. 10: 25, 26; Upp. 19: 10; Matt. 4: 10.

Kristus är den ende medlaren, öfversteprästen, nådastolen och förebedjaren. 1 Tim. 2: 5; Rom. 3: 25; 8: 34; 1 Joh. 2: 1.

Kristus skall dyrkas och åkallas, och han har lofvat att höra våra böner, Joh. 5: 22, 23; 14: 13.

C) Motsvarande ställen i de öfriga symboliska böckerna.

Apologien. Konfutatorerna hade förkastat denna artikel och utbredt sig vältaligt däröfver med föregifna skäl från Joh. 12: 26; Job 42; Baruk 3, och 2 Makk. 15: 14, änglar-

nes förbön samt helgonlegender och fabler. Apologien framhåller däremot, att om än änglar och helgon bedja för oss, så följer icke däraf, att vi skola tillbedja dem. Helgonens hedrande är, att vi tacka Gud för dem, att vi stärkas i tron, och att vi efterfölja deras tro och öfriga dygder.

Anm. Romerska och grekiska katoliker lära, att helgonen och särskildt jungfru Maria äro förebedjare hos Gud, och att deras förtjänster gälla inför honom jämte våra egna. Däremot 1 Tim. 2: 5, 6. Vidare lära de, att änglar och aflidna helgon, särskildt jungfru Maria, skola tillbedjas, och att bilder och helgonreliker skola vördas. Däremot Matt. 4: 10; Upp. 19: 10.

Schmalkaldiska artiklarna. Andra delen, art. 2. "Helgonens åkallan är också en del af antikrists missbruk och villfarelser samt strider emot den första hufvudartikeln och utplånar kunskapen om Kristus."

Luthers katekeser. Se förklaringen till de två första buden.

FJÄRDE ARTIKELN.

Om rättfärdiggörelsen.

I.

Likaledes läres, att människan icke kan varda rättfärdig inför Gud genom sina egna krafter, förtjänster eller gärningar, utan hon varder rättfärdig förklarad af nåd för Kristi skull genom tron, när hon tror sig varda tagen till nåd, och att synderna varda henne förlåtna för Kristi skull, hvilken med sin död har tillfyllestgjort för våra synder. Denna tro tillräknar Gud till rättfärdighet i sin åsyn. Rom., kap. 3 och 4.

II.

Vidare läres, att vi icke kunna erhålla syndernas förlåtelse och rättfärdighet inför Gud genom vår förtjänst, våra verk och tillfyllestgörelse, utan att vi undfå syndernas förlåtelse och varda rättfärdiga inför Gud af nåd för Kristi skull genom tron, då vi tro, att Kristus har lidit för oss, och att för hans skull syndernas förlåtelse, rättfärdighet och evigt lif skänkas oss. Ty denna tro vill Gud hålla och tillräkna för rättfärdighet inför sig, såsom sankt Paulus säger till Romarne kap. 3 och 4.

A) Ursprung och form.

Denna artikel motsvarar den femte i Marburg- och Schwabach-artiklarna; men till själfva ordalydelsen liknar den mera dokument B (af Melanchton) i Torgau-artiklarna.

Inga märkvärdigare varianter finnas i denna artikel emellan de fullständiga handskrifterna af bekännelsen. Men Melanchtons upplaga, edito princeps, skiljer sig från dem och ansluter sig mera till femte Schwabach-artikeln. Fjärde artikeln i edito princeps lyder: "Och sedan människorna födas i synd och icke hålla Guds lag samt icke kunna af hjärtat älska Gud, så läres, att vi igenom våra verk eller tillfyllestgörelse icke kunna förtjäna syndernas förlåtelse eller för våra verks skull skattas rättfärdiga inför Gud, utan vi undfå syndernas förlåtelse och skattas rättfärdiga inför Gud för Kristi skull af nåd genom tron, som undfår den vissa trösten på Kristi löfte och tror, att syndernas förlåtelse visserligen gifves oss, och att Gud vill vara oss nådig, skatta oss rättfärdiga och gifva oss det eviga lifvet för Kristi skull, som genom sin död försonat Gud och tillfyllestgjort för synden. Den som sålunda sannskyldigt tror, den undfår syndernas förlåtelse, blifver behaglig för Gud och skattas rättfärdig för Gud för Kristi skull. Rom. 3 och 4."

Dopet och tron följas åt hos barnet. Hos barn av kristna föräldrar finnes en predisposition till tro. "Edra barn äro heliga". "Förakten icke någon av dessa minsta, som tro på mig".

De döpta kunna förlora tron. "De som icke hafva Sonen, de icke lifvet". De behöfva därför återfödas. Icke så att en kvinnlefva af tron är kvar som åter kommer till kraft. Något annat, något som man kan lefva och dö på. Rudin, Bets gör tron till en gärning, en förtjänst.

Denna artikel behandlas bäst i Apologien, Katekesen behandla bäst sakramentslären.

Denna Melanchtons text är ännu ytterligare omarbetad i hans upplaga 1533 i enlighet med apologien. Och i hans variata upplaga är artikeln ännu mera utvidgad med uttryck, som sammanblanda lagens och evangelii betydelse.

B) Innehåll och skriftbevis.

1) Vi kunna icke erhålla syndernas förlåtelse och rättfärdighet inför Gud genom egna förtjänster eller gärningar, utan detta sker af nåd för Kristi skull genom tron. Rom. 3: 23, 24; Gal. 2: 16; Ef. 2: 8, 9.

2) Rättfärdiggörelsen är till sitt begrepp en domshandling, hvarigenom Gud tillräknar tron på Kristus till rättfärdighet inför sig. Rom. 4: 5, 6; 8: 33, 34.

3) Rättfärdiggörelsens innehåll är, att för Kristi skull syndernas förlåtelse, rättfärdighet och evigt lif skänkas oss. Rom. 4: 6—8; 5: 1, 2; Joh. 3: 16.

4) Rättfärdiggörelsens grund är Kristus, Rom. 8: 33, 34; 2 Kor. 5: 21.

5) Rättfärdiggörelsens medel är vår tro; vi rättfärdiggöras, då vi tro. Gal. 2: 16; Rom: 1: 17.

Apologien. Konfutatorerna hade fördömt den läran, att människan icke för sina förtjänsters skull varder rättfärdig, och därföre behandlar apologien gent emot dem ganska utförligt läran om rättfärdiggörelsen samt sammanslår därvid bekännelsens artiklar 4, 5, 6 och 20. Först kallar den denna lära "vår kristna läras förnämsta artikel, hvilken, när hon rätt förstås, Kristi namns pris och ära rätt utbreder, samt tillför alla gudfruktiga samveten en nödig, rik och ymnig tröst och hugsvalelse." Därefter behandlar apologien rättfärdiggörelseläran i följande stycken.

1. *Om lagen och nådelöften.* a) Lagen fordrar icke blott utvärtes verk och gärningar, utan att man rätt fruktar, älskar och åkallar Gud; men de påflige lära icke annat

än en utvärtes eller förnuftets rättfärdighet. b) "Lagen fordrar af oss våra gärningar och vår fullkomlighet; men löftet tillbjuder oss, som af synden och döden undertryckta äro, försoningen af nåd för Kristi skull, hvilken försoning undfås icke af gärningar utan af tron allena."

2) *Hvad den rättfärdiggörande tron är.* a) Enligt de påfviske är tron allenast en historisk kunskap om Kristus; men den är icke blott kunskap utan äfven bifall och mottagande. b) Till den rättfärdiggörande tron höra tre stycken: löftet, som mottages med tro; nåden, som utesluter våra förtjänster; och Kristi dyra förtjänst, som är lösepenningen och försoningen för våra synder. c) "Tron gör oss icke rättfärdiga eller saliga, såsom vore hon i sig något förträffligt verk, som kunde något förtjäna, utan därföre allenast, att hon den utlofvade barmhärtigheten omfattar och anammar."

3) *Att tron på Kristus rättfärdiggör.* a) Tron är icke "någon fåfäng tanke, utan den frälsar från döden och föder ett nytt lif uti hjärtat och är jämväl den Helige Andes verk." b) Rättfärdiggörelsen sker allenast genom ordet, och ordet omfattas allenast af tron, därför gör tron oss rättfärdiga. c) Tron är icke en begynnelse eller förberedelse till rättfärdiggörelse, utan vi varda räknade rättfärdiga genom själfva tron för Kristi skull. d) Det ordet "af tron allena" (Sola fide) försvaras och är rätt. Med "tron allena" utesluta vi icke ordet och sakramenten; men kärleken och gärningarna böra följa på tron.

4. *Att vi undfå syndernas förlåtelse allenast genom tron på Kristus.* Kristus omfattas såsom medlare blott genom tron, och synderna förlåtas oss för Kristi skull, som är vår rätte och ende medlare och försonare. För hans skull är oss lofvad och tillsagd syndaförlåtelse, som icke kan omfattas och mottagas utan genom tron allena, och syndaförlå-

telsen är viss och utan grader, emedan den är grundad på Kristus.

Anm. Ett par uttryck i denna artikel af apologien skulle kunna missförstås, men de förklaras lätt af sammanhanget och af den tyska öfversättningen. Denna är verkställd af Justus Jonas med biträde af Melanchton och är i sin utvidgade form i viss mån en utläggning af apologien.

Schmalkaldiska artiklarna. Del. 2, art. 1: Rättfärdiggörelseläran är den första och hufvudartikeln. Del. 3, art. 13: "Fastän synden i köttet icke är alldeles borttagen eller död, så vill Gud oss densamma icke tillräkna eller ihågkomma."

Luthers katekeser. I förklaringen till tredje artikeln och femte bönen läres, att tron är den Helige Andes verk, och att syndaförlåtelsen är daglig, riklig och oförskylld. (I Luthers företal till romarebrefvet utredas och bestämmas på ett kraftigt och härligt sätt begreppen nåd, tro och rättfärdighet.)

Konkordieformeln. Art. 3 (Gent emot Osiander och Stankarus.) Grunden till vår rättfärdighet är Kristi rättfärdighet, hvilken han såsom Gud och människa förvärfvat genom sin lydnad för Guds lag.

Anm. Förutom hvad som redan blifvit anfördt angående de romerska katolikernas villoläror om rättfärdiggörelsen, må vidare nämnas, att de fördöma en människas visshet om att vara rättfärdig; därjämte lära de, att rättfärdiggörelsen är ett ingjutande af Guds nåd, och att den tillväxer efter måttet af människornas beredelse och medverkan. Den grekiska kyrkan lärer hufvudsakligen detsamma, ehuru mera obestämdt. Däremot, Gal. 2: 16; Jak. 2: 19; 2 Tim. 1: 12.

De reformerte bruka i allmänhet samma ord, som den lutherska bekännelsen har om rättfärdiggörelsen. Men dels är läran om rättfärdiggörelsen icke för dem en sådan huf-

vudartikel, som den är för den lutherska kyrkan, och dels låta de trosvissheten hvila på troserfarenheter. De kalvinskt reformertes hufvudartikel är predestinationen, hvarför de äfven lära, att en troende eller utvald icke kan falla ur nåden; de arminianskt reformerte däremot hafva fördunklat rättfärdiggörelsen genom sin helgelselära. Däremot, Gal. 5: 4; Rom. 4: 5—8.

Kväkare och svedenborgare påstå, att rättfärdiggörelsen är detsamma som omvändelse och nyfödelse. Socinianer, unitarier och universalister hålla före, att tro är att lyda Guds lag, och de förneka, att rättfärdiggörelsen sker för Kristi skull. Däremot, Ef. 1: 7; Gal. 2: 21.

FEMTE ARTIKELN.

Om tron och predikoämbetet.

I.

På det vi må erhålla denna tro, är predikoämbetet instiftadt, genom hvilket evangelium förkunnas och sakramenten utdelas. Ty genom ordet och sakramenten såsom genom instrument och medel gifves den Helige Ande, som verkar tron, hvarest och när det behagar Gud, uti dem, som höra evangelium, nämligen att Gud icke för vår förtjänst utan för Kristi skull rättfärdiggör dem, som tro sig för Kristi skull varda tagna till nåd.

Här fördömas anabaptisterna, eller vederdöparne, och andra, som mena och föregifva, att människan kan undfå den Helige Ande utan det yttre ordet allenast genom sina egna förberedelser och gärningar.

II.

För att erhålla en sådan tro har Gud insatt predikoämbetet och gifvit evangelium och sakramenten, därigenom han, såsom genom medel, gifver den Helige Ande, hvilken verkar tron, hvar och när han vill, i dem, som höra evangelium, hvilket lärer, att vi genom Kristi förtjänst, icke genom vår förtjänst, hafva en nådig Gud, om vi tro sådant.

Och förkastas vederdöparne och andra, som lära, att vi utan evangelii yttre ord erhålla den Helige Ande genom egen beredelse, egna tankar och verk.

A) Ursprung och form.

Denna artikel har sitt ursprung från Marburg-artiklarna 6 och 8 samt Schwabach-artiklarna 7 (om ordet) och 8 (om sakramenten).

Angående uttrycket "hvarest och när det behagar Gud" må man ihågkomma slutorden i åttonde Schawbach-artikeln: "Genom hvilka (nämligen sakramenten) jämte ordet Gud äfven erbjuder tron och sin Ande och styrker alla, som begära honom."

Då det i artikelns förkastelsedom heter: "vederdöparne och andra", så förstås med dessa "andra" de reformerta lärarne, särskildt Zwingli och Oekolampadius.

Äfven i denna artikel se vi den latinska och tyska texten inbördes förklara och fullständiga hvarandra. Sålunda säger den förra, att predikoämbetet är instiftadt att förkunna evangelium och utdela sakramenten; i den tyska texten heter det: "Gud har insatt predikoämbetet och gifvit evangelium och sakramenten, därigenom han" o. s. v.

Man må äfven beakta sammanhanget emellan den fjärde och femte artikeln, som börjar: "På det vi må erhålla denna tro." Denna tro är den rättfärdiggörande tron, ty fjärde artikeln handlade om rättfärdiggörelsen. Likaledes må det

anmärkas, att predikoämbetet här kallas "Predigtamt" och "Ministerium", och icke enligt romerskt språkbruk "Sacerdotium" (offerpräst-ämbete).

I Melanchtons upplaga 1533 är femte artikeln ändrad. Den omnämner icke sakramenten, och den Helige Andes gåfva säges icke vara bunden vid ordet och sakramenten, utan vara en följd af tron på syndaförlåtelsen. I variata upplagan 1540 omnämnas åter sakramenten, och desslikes fördömas papisterna, som icke lära något om tron, utan befalla samveten, att de skola tvifla på om de erhålla förlåtelsen.

B) Innehåll och skriftbevis.

1) På det att vi skola erhålla den rättfärdiggörande tron, har Gud gifvit oss evangelium och sakramenten samt insatt predikoämbetet att förvalta nådemedlen. Matt. 28: 19, 20; Rom. 10: 14, 17; Ef. 4: 11, 12.

2) Genom nådemedlens bruk gifves den Helige Ande, som verkar tron när och hvar han vill. Es. 55: 10, 11; Joh. 6: 29, 63.

(Orden "hvar och när han vill" tillbakavisa all predestinatiansk och mekanisk uppfattning af nådemedlen samt all mänsklig förtjänst. Joh. 3: 8; 1 Kor. 12: 11).

3) Evangelium lärer, att vi genom Kristi förtjänst hafva en nådig Gud och varda rättfärdiga genom tron på honom. 2 Kor. 5: 20, 21; Rom. 10: 9, 10.

4) Vederdöpare och andra förkastas, som lära, att vi kunna utan evangelii yttre ord erhålla den Helige Ande genom vår egen beredelse, egna tankar och verk. Luk. 16: 31; Rom. 10: 17.

C) Motsvarande ställen i de öfriga symboliska böckerna.

Apologien. Konfutatorerna hade behandlat denna artikel i sammanhang med den föregående, så gjorde därför äfven

Målet med predikan är att verka rättfärdiggörel
tron. Särskilda bönedagar som under konfirmatione
Bed för konfirmanderna! Bed!
All vår bekymmer är utelycka.

apologien, såsom det redan är framställdt. Vidare säges det i senare delen af förklaringen till sjunde artikeln, att ordet och de af Gud instiftade sakramenten äro de medel, "genom hvilka Gud rör och beveker våra hjärtan till att tro."

Schmalkaldiska artiklarna. Delen 3, art. 8. "Gud skänker ingen sin Ande och nåd utan genom och med det utvärtes ordet." — "Därför måste vi ståndaktigt förblifva därvid, att Gud icke vill handla med oss på annat sätt än genom det utvärtes ordet och sakramenten, samt att allt, som utom ordet och sakramenten utgifves för anda, det är djäfvulen själf".

Anm. Presbyterianer, kongregationalister, reformerta, metodister, episkopaler m. fl. lära, att ordet, dopet och nattvarden icke äro medel, hvarigenom Gud gifver sin Ande och nåd, utan de äro tecken till nåd eller sinnebildliga handlingar. Däremot Es. 55: 11; Rom. 1: 16; 1 Pet. 3: 21; Matt. 26: 28. Kväkarne påstå därjämte, att Gud icke insatt något predikoämbete, och att han gifver sin Ande omedelbart — "det inre ljuset." Däremot Ef. 4: 11, 12.

SJÄTTE ARTIKELN.

Om den nya lydnaden.

I.

Likaledes läres, att denna tro bör bära goda frukter, och att vi äro pliktiga att göra goda gärningar, som äro af Gud befallda och det för Guds viljas skull, men icke på det vi skulle tilltro oss igenom sådana gärningar förtjäna rättfärdiggörelse inför Gud. Förty syndernas förlåtelse och rättfärdiggörelse anammas med tron, såsom Kristi egna ord vittna: "När I hafven gjort allt detta, så sägen, vi äro onyt-

tiga tjänare." Detsamma lära ock de gamla kyrkolärarne. Ty Ambrosius säger: "Detta är beslutadt af Gud, att den, som tror på Kristus, skall varda salig, utan gärning, genom tron allena, utan förtjänst undfående syndernas förlåtelse."

II.

Äfven läres, att en sådan tro skall frambringa goda frukter och goda gärningar, och att man måste göra goda verk och allehanda, som Gud har befallt, för Guds skull, dock icke att på sådana verk förtrösta att därigenom förtjäna nåd inför Gud; ty vi undfå syndernas förlåtelse och rättfärdighet genom tron på Kristus, såsom Kristus själf säger, Luk. 17: 10: "När I hafven gjort allt det, som eder budet är, så sägen, vi äro onyttiga tjänare." Så lärde ock fäderna. Ty Ambrosius säger, "Så är det beslutadt hos Gud, att hvilken som tror på Kristus, han är salig och har syndernas förlåtelse, icke genom gärningar, utan genom tron allena, utan förtjänst."

A) Ursprung och form.

Denna artikel är grundad på tionde Marburg-artikeln, som följer på artikeln om dopet, och på sjätte Schwabach-artikeln, som följer på artikeln om rättfärdiggörelsen.

Denna artikel är jämförelsevis knapp, men är fullständigare utvecklad i den tjugonde.

Den i artikeln omnämnda Ambrosii skrift är en kommentarie öfver de paulinska brefven. Den är dock icke författad af Ambrosius (biskop, † 397) utan möjligtvis af en romersk diakon Hilarius (omkr. 380).

B) Innehåll och skriftbevis.

1) Den (nämligen den i art. 4 och 5 behandlade) rättfärdiggörande tron skall frambringa goda frukter och gärningar. Jak. 2: 20; Gal. 5: 6.

En god gärning är den som göres i tron på Kristus inom vår kallelse. Pliktan.

1. Tron utan gärningar är död. 2. I X Jesus gälla kvarken omskärelse eller förhud något utan tro, som är verksam genom kärlek.

t. 5:16: "Så lyse edert ljus inför människorna, att de må se edra goda gärningar
h prisa eder Fader, som är i himmelen." Ef. 2:10: "Ty vi äro hans verk, skapade
i Jesus till goda gärningar, hvilka Gud har förut beredt, att vi skulle
vandra i dem." Gal. 3:10: "Alle de som hålla sig till lagens gärningar, äro
de förbannade; ty det är skrifvet: "Förbannad vare hvar och en, som icke blifver
d allt det, som är skrifvet i lagens bok, så att han håller det." Rom 11:6:
är det af nåd, så är det icke mer af gärningar, annars blefve nåden icke mer
åd; men är det af gärningar, så är det icke mer nåd, annars är gärningar
icke mer gärning." Luk. 17:10 "Vi äro oduglige tjänare etc." Rom. 4:2,3:
Om Abraham vardt rättfärdiggjord genom gärningar, så har han
römmas, dock icke inför Gud. Ty hvad säger Skriften? "Abraham trodde
Gud, och det vardt honom räknadt till rättfärdighet." Rom. 3:20:
Ty icke kött skall af lagens gärningar varda rättfärdigadt inför honom".
om. 4:6: "David prisar den människa salig, hvilken Gud tillräknar
rättfärdighet utan gärningar. Tit. 3:5: "frälste oss icke för rättfärdighetens
gärningar skull utan efter sin barmhärtighet.

2) Vi böra göra goda verk för Guds skull och enligt hans vilja. Matt. 5: 16; Ef. 2: 10.

3) Vi få icke förtrösta på sådana verk att därigenom förtjäna rättfärdigheten inför Gud. Gal. 3: 10; Rom. 11: 6.

4) Med alla våra gärningar äro vi onyttiga tjänare inför Gud. Luk. 17: 10; Rom. 4: 2, 3.

5) Det är Guds beslut, att den som tror skall varda salig och undfå syndernas förlåtelse, icke genom gärning och förtjänst utan genom tron allena. Tit. 3: 5; Rom. 3: 20; 4: 6; Joh. 3: 16.

C) Motsvarande ställen i de öfriga symboliska böckerna.

Apologien behandlar denna artikel tillsammans med den fjärde och dessutom tillsammans med tjugonde artikeln i det utförliga stycket "Om kärleken och lagens fullbordan."

Konkordieformeln. Art. 4, "Om goda gärningar:"

Förutom hvad redan blifvit lärdt i föregående symbola, må här anföras utvecklingen af begreppet goda gärningar. Sådana "ske icke af naturliga egna krafter utan först då, när personen är genom tron försonad med Gud och genom den Helige Ande förnyad uti Kristus Jesus". Ehuru de goda gärningarna "i detta vårt kött äro orena och ofullkomliga, behaga de Gud och äro honom täcka, nämligen för vår Herre Jesu Kristi skull, genom tron, af den orsak, att personen är Gud behaglig." Vidare besvaras här frågan: Äro goda verk nödvändiga till att bevara och behålla saligheten? a) "Den falska och epikureiska meningen bör allvarligen straffas och förkastas, som en del uppdikta, att tron och den undfångna rättfärdigheten och saligheten ej kunna förloras genom några synder och missgärningar." b) "Tron är det egentliga och enda medlet, hvarigenom rättfärdigheten och saligheten icke allenast anammas utan ock af Gud bevaras". c)

Goda gärningar "äro, uti de trogna, kännetecken till den eviga saligheten."

Anm. Romerska (och grekiska) katoliker lära, att uppfyllandet af de s. k. evangeliska råden förvärfvar en öfverflödande förtjänst, som kan meddelas åt andra. Däremot 1 Tim 4: 1—4. Romerska katoliker, socinianer, unitarier, svedenborgare, kväkare och metodister lära, att goda gärningar kunna göras af den opånyttfödde och äro nödiga till salighet. Däremot Joh. 3: 36; Ebr. 11: 6. Desamma tillika med mormonerna lära ock, att fullkomlig helgelse är redan i detta lifvet möjlig. Däremot Matt. 6; 12; 1 Joh. 1: 8, 9.

TJUGONDE ARTIKELN.

Om tron och goda gärningar.

I.

De våra anklagas falskligen, att de förbjuda goda gärningar. Ty våra lärares böcker, som afhandla tio Guds bud, och andra skrifter af liknande innehåll, vittna, att de hafva framställt nyttiga lärdomar om allehanda detta lifvets kall och ämbeten, och hvilka lefnadskallelser samt hvilka gärningar i hvarje kallelse behaga Gud.

Därom hafva predikanterna lärt litet och allenast tvingat folket till barnsliga och onöda gärningar, såsom till vissa helgdagar, vissa fastedagar, brödraskap, pilgrimsresor, helgons dyrkan, rosenkransar, munklefverne och annat sådant.

Häruti begynna våra motståndare att lära annorlunda, sedan de af de våra äro förmanade, och nu berömma de icke så högt som förut sådana onyttiga gärningar. Därutöfver

begynna de nu ock tala om tron, om hvilken förr alls intet vardt predikadt. De lära, att vi rättfärdiggöras icke blott genom gärningar, utan de sammanbinda tro och gärningar och lära, att vi genom tro och gärningar rättfärdiggöras. Denna lära är drägligare än den förra och kan gifva mera tröst än deras gamla lära.

Eftersom nu denna lära *om tron*, hvilket bör vara den förnämsta i kyrkan, i så lång tid varit okänd, såsom alla måste bekänna, att om trons rättfärdighet varit den djupaste tystnad i predikningar, allenast den läran om goda gärningar har i församlingarna blifvit drifven. Därföre hafva våra predikanter sålunda undervisat Guds församling *om tron*.

För det första, att våra gärningar icke kunna försona Gud eller förtjäna syndernas förlåtelse, Guds nåd och rättfärdiggörelsen, utan sådant bekomma vi allenast genom tron, när vi tro oss blifva till nåd upptagna för Kristi skull, som allenast är satt till medlare och nådastol, genom hvilken Gud Fader varder försonad. Därför den som tror sig genom gärningar förtjäna Guds nåd, han föraktar Kristi förtjänst och nåd och söker med sina egna krafter vägen till Gud utan Kristus, ändock Kristus om sig själf säger i Joh. 14: 6: "Jag är vägen, sanningen och lifvet."

Denna lära om tron afhandlas hos aposteln Paulus allestädes. Ef. 2: 8: "Af nåden ären I frälste genom tron, och det icke af eder, Guds gåfva är det; icke af gärningar, o. s. v." Men på det ingen skall listigt föregifva, att vi hafva upptänkt någon ny uttydning af Pauli ord, har hela denna sak kyrkofädernas vittnesbörd för sig, ty Augustinus försvarar med många skrifter nådens och trons rättfärdighet mot gärningarnas förtjänster. Detsamma lärer ock Ambrosius i boken "De vocatione gentium" och annorstädes, ty så säger han i "De vocatione gentium": "Den förlossning,

som är skedd genom Kristi blod, blefve föraktad, och människogärningarnas förtjänst vore icke ringare än Guds barmhärtighet, om rättfärdiggörelsen, hvilken sker af Guds nåd, skulle tillräknas gärningarna, hvilka vi tillförene hafva gjort, och då vore rättfärdigheten icke en gåfva oss gifven, utan en lön för vårt arbete." Och ändock denna lära om tron af oerfarna och oförståndiga föraktas, dock förnimma gudfruktiga och förskräckta samveten af erfarenheten, att hon medför ganska mycken hugsvalelse, alldenstund samveten icke kunna gifva sig tillfreds genom några gärningar utan allenast genom tron, när de stadeligen tro, att de hafva en blidkad Gud för Kristi skull, såsom Paulus lärer i Rom. 5: 1: "Då vi nu hafva blifvit sättfärdiggjorda af tron, hafva vi frid med Gud genom vår Herre Jesus Kristus". Och bör hela denna lära om tron uppfattas med hänseende till förskräckta samvetens kamp och kan icke utan sådan samvetskamp förstås. Därföre döma de oerfarna och ogudaktiga illa och orätt om denna sak, hvilka drömma, att den kristliga rättfärdigheten är intet annat än en utvärtes rättfärdighet, sådan som för människor gäller och som hedniska visa hafva lärt.

Hittills hafva samvetena blifvit plågade med läran om gärningar och hafva ingenting hört om den tröst, som kommer af evangelium. Därföre har samvetet drifvit somliga ut i öknen, somliga i kloster i hopp om att genom klosterlefnad kunna förtjäna sig Guds nåd; somliga hafva upptänkt andra gärningar till att förtjäna Guds nåd och tillfyllestgöra för synden. För den skull har det varit högligen af nöden att predika och åter i ljuset framdraga denna lära om tron på Kristus, på det att förskräckta samveten icke måtte sakna hugsvalelse, utan att de måtte veta, att de genom tron på Kristus få mottaga Guds nåd, syndernas förlåtelse och rättfärdiggörelsen. Varder ock folket undervist,

att det ordet "tro" här icke betecknar endast en historisk kunskap, sådan den finnes äfven hos de ogudaktiga och djäfvulen, utan att det betecknar tron, som tror icke allenast historien utan äfven historiens verkan, nämligen denna artikel, syndernas förlåtelse, att vi nämligen hafva nåd, rättfärdighet och syndernas förlåtelse genom Kristus.

Den som nu vet sig genom Kristus hafva en nådig Fader, han känner sannerligen Gud, vet honom hafva vård om sig och åkallar honom. Korteligen, han är icke utan Gud såsom hedningarna. Ty djäflarne och de ogudaktiga kunna icke tro denna artikel om syndernas förlåtelse. För den skull hata de Gud såsom en fiende, tillbedja honom icke och förvänta icke något godt från honom. På detta sätt undervisar ock Augustinus läsaren om det ordet tron och lärer, att i den heliga skrift skall ordet "tron" icke uttydas såsom någon historisk kunskap, sådan som de ogudaktiga hafva, utan såsom en förtröstan, som hugsvalar och upprättar bedröfvade hjärtan.

Vidare läres af våra predikanter, att man måste göra goda gärningar, icke fördenskull att vi skulle tilltro oss genom dem förtjäna Guds nåd, utan därföre att det är så Guds vilja. Allenast genom tron tillägnas syndernas förlåtelse och det af nåd.

Och emedan man genom tron undfår den Helige Ande, förnyas hjärtat och får ett annat mod, att det kan frambringa goda gärningar. Ty så säger Ambrosius: "Tron är en moder till en god vilja och rättfärdiga gärningar". Ty människors krafter utan den Helige Ande äro fulla med ogudaktiga begärelser och äro för svaga till att göra goda gärningar, som kunna gälla inför Gud. Därtill äro de ock under djäfvulens våld, som drifver människorna till allehanda synder, till ogudaktiga meningar och allehanda laster. Detta ser man hafva händt med de hedniske vise, hvilka

hafva beflitat sig att lefva ärligt och ostraffligt och hafva dock icke kunnat åstadkomma sådant, utan de hafva blifvit besmittade med många uppenbara synder. Sådan är människans svaghet, när hon är utan tron och utan den Helige Ande och regeras allenast af mänskliga krafter.

Härutaf kan man lätteligen se, att denna lära icke bör anklagas, såsom om hon skulle förbjuda goda gärningar, utan mycket mer bör hon berömmas, därföre att hon undervisar oss, huru vi kunna göra goda gärningar. Ty utan tron kan människonatureu ingalunda göra de goda gärningar, som äro befallda uti de första och andra budorden. Utan tron kan hon icke åkalla Gud, icke förvänta något godt af Gud, icke vara tålig under korset; utan hon söker människohjälp och förlitar sig på människors bistånd. Således regera nu uti hjärtat allehanda begärelser och mänskliga råd, när tron och förtröstan till Gud äro borta, hvarföre ock Kristus säger i Joh. 15: 3: "Mig förutan kunnen I intet göra". Och Guds församling sjunger:

Utan den Helge Andes kraft
Är intet uti mänskors makt.
Alla ting hafva fel och lyte.

II.

Om tron och gärningar.

Med osanning påbördas de våra, att de förbjuda goda gärningar, ty deras skrifter om de tio budorden och andra bevisa, att de hafva lämnat goda och nyttiga framställningar och förmaningar om de rätta kristliga ståndeu och gärningarna, hvarom man före denna tid föga lärt, utan i alla predikningar allramest drifvit på barnsliga, onyttiga gärningar såsom rosenkransar, helgondyrkan, munklefnad, vallfärder, bestämda fastor, högtider, brödraskap o. s. v.

Sådana onödiga gärningar berömmer äfven vår motpart nu mera icke så högt som förut. Därtill hafva de äfven lärt att nu tala om tron, därom de dock under den förlupna tiden alldeles intet hafva predikat; likväl lära de nu, att vi icke blifva rättfärdiga inför Gud genom gärningarna allena, utan lägga därtill tron på Kristus och säga: Tro och gärningar göra oss rättfärdiga för Gud. Och detta tal kan bringa något mera tröst, än om man blott lärer att förtrösta på gärningar.

Emedan nu läran om tron, som är hufvudstycket i kristendomen, i så lång tid, såsom man måste bekänna, icke drifvits, utan allenast gärningslära predikats på alla orter, så har genom de våra härom meddelats sådan undervisning.

För det första att våra verk icke kunna försona oss med Gud och förvärfva nåd, utan sådant sker blott genom tron, när man tror, att synderna förlåtas oss för Kristi skull, hvilken allena är medlaren till att försona Fadern. Den som nu menar sig uträtta detta genom gärningar och förtjäna nåd, han föraktar Kristus och söker en egen väg till Gud tvärtemot evangelium. Denna lära om tron är af Paulus på många ställen tydligt och klart behandlad, särskildt i Ef. 2: 8: "Af nåden ären I frälsta genom tron, och det icke af eder, Guds gåfva är det; icke af gärningar, på det att ingen må berömma sig o. s. v."

Och att häruti ingen ny mening är inlagd, kan man bevisa af Augustinus, som flitigt afhandlar denna sak och äfven lärer så, att vi genom tron på Kristus undfå nåd och blifva rättfärdiga för Gud och icke genom gärningar, såsom hela hans bok "De spiritu et litera" (om anden och bokstafven) utvisar.

Ehuruväl nu denna lära hos oerfarna människor mycket föraktas, så befinnes det dock, att hon för blödiga och förskräckta samveten är ganska tröstefull och hälsosam. Ty

samvetet kan icke komma till ro och frid genom gärningar utan allena genom tron, då det i sig är visst om att det för Kristi skull har en nådig Gud, såsom äfven Paulus säger, Rom. 5: 1: "Då vi nu hafva blifvit rättfärdiga af tron, hafva vi frid med Gud genom vår Herre Jesus Kristus".

Denna tröst har man icke förut drifvit i predikningar utan drifvit de arma samvetena till egna gärningar, och hafva mångahanda verk företagits. Ty samvetet har jagat några i kloster, i det hopp att där förvärfva nåd genom klosterlefnad; några hafva upptänkt andra verk för att därmed förtjäna nåd och tillfyllestgöra för synden. Många af dessa hafva erfarit, att man därigenom icke kan komma till frid. Därföre har det blifvit nödvändigt att predika och flitigt drifva denna lära om tron på Kristus, på det att man må veta, att man blott genom tron utan förtjänst undfår Guds nåd.

Äfven undervisas därom, att man här icke talar om en sådan tro, som äfven djäflarne och de gudlösa hafva, hvilka äfven tro berättelserna, att Kristus har lidit och är uppstånden från de döda, utan att man talar om den sanna tron, som tror att vi genom Kristus undfå nåd och synd-nas förlåtelse. Och den som nu vet, att han har en nådig Gud genom Kristus, han känner alltså Gud, åkallar honom och är icke utan Gud såsom hedningarne. Ty djäfvulen och de ogudaktiga tro icke denna artikel: "Syndernas förlåtelse"; därföre äro de fientliga emot Gud, kunna icke åkalla honom, icke hoppas något godt af honom. Och sålunda, såsom nu är visadt, talar skriften om tron och kallar tron icke ett sådant vetande, som djäfvulen och gudlösa människor hafva. Ty så läres om tron i Ebr. 11, att tro är icke allenast att känna berättelserna utan att hafva tillförsikt till Gud och mottaga hans tillsägelse. Och Augustinus erinrar oss äfven, att vi skola så förstå ordet "tro" i

skriften, att det betyder tillförsikt till Gud, att han är oss nådig, och icke blott hafva kunskap om sådana berättelser, såsom äfven djäflarne hafva.

Vidare läres, att goda verk böra och måste ske, icke på det att man må därpå förtrösta, utan för Guds skull och Gud till pris. Tron griper alltid blott nåd och syndernas förlåtelse. Och emedan den Helige Ande gifves genom tron, så blifver ock hjärtat skickligt att göra goda verk. Ty förut medan det är utan den Helige Ande, så är det för svagt; därtill är det i djäfvulens våld, som drifver den arma mänskliga naturen till många synder, såsom vi se hos filosoferna, hvilka föresatte sig att lefva ärbart och ostraffligt, men hafva icke fullbordat det utan fallit i många stora uppenbarliga synder. Så går det med människan, när hon utan den rätta tron saknar den Helige Ande och regerar sig genom egen mänsklig kraft.

Fördenskull är denna läran icke att smäda, att den skulle förbjuda goda gärningar, utan fastmera att berömma, att den lärer göra goda gärningar och tillbjuder hjälp, huru man må komma till goda gärningar. Ty utan tron och utan Kristus är mänsklig förmåga för svag att göra goda gärningar, att åkalla Gud, att hafva tålamod i lidandet, att älska nästan, att flitigt förvalta anförtrodda ämbeten, att vara lydig, att fly ond lusta. Sådana höga och goda verk kunna icke ske utan Kristi hjälp, såsom han själf säger i Joh. 15: 5: "Mig förutan kunnen I intet göra."

A) Ursprung och form.

Till grund för denna artikel ligger Torgau-artiklarna, dok. B., hvilket är författadt af Melanchton. Förra delen af detsamma igenfinnes i bekännelsens fjärde artikel, och den senare delen upptogs icke förr än i tjugonde artikeln, emedan man fruktade, att kejsaren ej ville emottaga en längre och

fullständigare utredning af ämnet. Artikeln finnes icke heller i de handskrifter, som förvara texten från de första förhandlingarna i Augsburg. För öfrigt är den ett fullständigare utförande af artiklarna 4 och 6.

Den latinska texten är något knappare än den tyska, men har två citater från skriften "De vocatione gentium" (om hedningarnes kallelse). Denna skrift är dock icke, såsom det uppgifves, författad af Ambrosius utan antingen af påfven Leo den store († 461) eller af Prosper Aquitanus († omkring 460). Den vers, hvarmed latinska texten slutar, är sjätte strofen af pingsthymnen "Veni, Sancte Spiritus", författad af konung Robert af Frankrike († 1031).

Redan Melanchtons editio princeps (1531) hade åtskilliga ändringar i tyska texten, ännu mera utvidgad var texten i upplagan 1533. Variata 1540 var ännu ytterligare omarbetad och utvidgad.

Någon förkastelsedom öfver motsatt lära är visserligen icke uttalad i denna artikel; men den är från början till slut en bestämd protest emot all gärningslära, vare sig hos katoliker eller de reformerta sekterna.

B) Innehåll och skriftbevis.

1) De evangeliske förbjuda icke, utan påyrka goda gärningar och undervisa om hvad dessa äro. Matt. 5: 16; 1 Petr. 2: 12 ff.

2) Våra gärningar kunna icke försona Gud eller förtjäna syndernas förlåtelse o. s. v.; utan sådant få vi allenast genom tron. Gal. 2: 16; Rom. 1: 17.

3) Den som tror sig med egna gärningar förtjäna Guds nåd, han föraktar Kristi förtjänst och nåd. Gal. 2: 21; Ebr. 10: 29.

4) Läran om tron gifver hugsvalelse åt gudfruktiga och

förskräckta samveten, när de tro, att de hafva en blidkad Gud för Kristi skull. Rom. 5: 1, 2; Apg. 16: 31—34.

5) Denna tro är icke en blott kunskap utan en viss förtröstan om nåd och syndaförlåtelse genom Kristus. Ebr. 11: 1; Jak. 2: 19.

6) Man måste göra goda gärningar icke för att genom dem förtjäna Guds nåd, utan därför att det är Guds vilja. Ef. 2: 8—10; Tit. 3: 8.

7) Emedan man genom tron undfår den Helige Ande, förnyas hjärtat, så att det kan frambringa goda gärningar. Gal. 5: 6, 22.

8) Utan tron kan människans natur icke göra goda gärningar, åkalla Gud o. s. v. Joh. 15: 5; Ebr. 11: 6.

C) Motsvarande ställen i de öfriga symboliska böckerna.

Apologien. Konfutatorerna hade uttryckligen förkastat läran, att människorna icke förtjäna syndaförlåtelse med goda verk, och däremot framhöll apologien 1) att syndernas förlåtelse fås af nåd för Kristi skull, och att icke våra gärningar utan Kristus är försoningen för synderna; 2) Man bör därför icke tåla den försmädelsen, att man tillägnar Kristi ära åt våra gärningar.

Schmalkaldiska artiklarna och Luthers katekeser. Se art. 4 och 5 i bekännelsen. Observera äfven, hvad Luther lärer härom i Företalet till romarebrefvet.

SJUNDE ARTIKELN.

Om Guds församling.

I.

Likaledes läres, att det är en, helig församling, hvilken ock alltid skall förblifva. Och är Guds församling de heligas samfund, i hvilket evangelium rätt läres och sakramenten

rätt förvaltas. Och till Guds församlings sanna enhet är nog att vara samdräktig i evangelii lära och sakramentens förvaltning. Och är icke af nöden, att allestädes skola vara lika människostadgar, kyrkoseder eller ceremonier, af människor stiftade, såsom Paulus säger: En tro, ett dop, en Gud och allas vår Fader o. s. v.

II.

Det läres äfven, att alltid måste en, helig och kristlig kyrka vara och förblifva, hvilken är alla troendes samfund, uti hvilken evangelium predikas och de heliga sakramenten enligt evangelium utdelas.

Ty det är nog till den kristliga kyrkans sanna enhet, att där predikas endräktigt efter evangelii rena förstånd, och att sakramenten utdelas enligt Guds ord. Och är det icke nödigt till den kristliga kyrkans sanna enhet, att öfver allt hållas likformiga, af människor inrättade ceremonier, såsom Paulus säger, Ef. 4: 4, 5: "En kropp och en Ande, såsom I ock hafven blifvit kallade i ett eder kallelses hopp, en Herre, en tro, ett dop, en Gud och allas Fader."

A) Ursprung och form.

Denna artikel saknas i Marburg-artiklarna; men den motsvarar den tolfte Schwabach-artikeln. Den har därjämte äfven uttryck från Torgau-artiklarna, dok. A., art. 1.

I latinska texten heter det: "de heligas samfund" men i den tyska texten: "alla troendes samfund". Båda uttrycken äro dock fullt liktydiga; ty alla troende äro heliga. (Ef. 1: 1). Den tyska texten är för öfrigt den fullständigaste med bestämningen om kyrkan, "att där predikas endräktigt efter evangelium" o. s. v. Man bör äfven iakttaga, att både den latinska och tyska texten uttryckligen framhålla, att kyrkan är "en". Och när man rätt noggrant öfverser artikelns

innehåll, så medgifver man äfven, att dess rätta öfverskrift hade bort vara: *Om kyrkans enhet.*

Inga betydande varianter förekomma i de olika handskrifterna; men variata, 1540, inskjuter efter artikelns första punkt följande satser: "Men Kristi församling i egentlig mening är föreningen af Kristi lemmar, d. v. s. de heliga, som sannskyldigt tro och lyda Kristus, ehuru i detta lifvet många ogudaktiga och skrymtare äro inblandade i denna församling ända till yttersta domen. Men kyrkan, i egentlig mening så kallad, har sina kännetecken, nämligen evangelii rena och hälsosamma lära och sakramentens rätta bruk."

B) Innehåll och skriftbevis.

1) Kyrkans egenskaper äro:

a) Hon är en. Ef. 4: 4, 5; 1 Kor. 10: 17; 12: 13.

b) Hon är helig. Ef. 5: 25—27; 1 Petr. 2: 5, 9.

c) Hon skall alltid förblifva (först i tiden såsom en stridande och sedan i evigheten såsom en triumferande församling). Matt. 16: 18; Joh. 10: 27, 28; Upp. 21: 1, 2.

2) Kyrkans väsen är, att hon är de heligas (det är alla de troendes) samfund. Ef. 2: 19—22; Rom. 1: 7; Ef. 1: 1.

3) Kyrkans kännetecken äro evangelii rätta predikan och sakramentens rätta förvaltande. Joh. 8: 31; 1 Kor. 12: 13.

4) Till kyrkans sanna enhet hör endräktigheten uti evangelii rena lära och sakramentens bruk men icke nödvändigtvis, att öfver allt lika människostadgar och ceremonier hållas. Apg. 2: 41, 42; 1 Kor. 3: 21—23.

C) Motsvarande ställen i de öfriga symboliska böckerna.

Apologien. Konfutatorerna hade sagt, att de ville erkänna denna artikel, om den blott åsyftade "ritus speciales", men icke om den åsyftade "ritus universales", som sades härstamma

från apostlatiden. Äfvenså förkastade de uttrycket "de heligas samfund," emedan detta skulle strida mot Kostnitzermötet 1416 och Mattei trettonde kapitel. Däremot uppträdde apologien och behandlade bekännelsens artiklar 7 och 8 tillsammans. a) Den besvarar beskyllningen, att de evangeliske skulle vilja från församlingens yttre gemenskap utesluta de icke troende, om de icke äro bannlysta. b) Den förnekar, att kyrkan är blott ett yttre rätts-samfund. c) Den påstår däremot, att kyrkan "är förnämligast en trons och den Helige Andes gemenskap uti våra hjärtan, som likväl har sina yttre kännetecken, hvarigenom hon kan igenkännas, nämligen evangelii rena lära och sakramentens rätta bruk" o. s. v. d) Den lärer, att de, hos hvilka Kristus icke verkar, icke äro hans lemmar utan djäfvulens. e) Den lärer vidare, att Guds "församling är ock egentligen sanningens pelare" (1 Tim. 3: 15); ty hon behåller evangelium rent och klart. f) Den förklarar, att de mänskliga stadgarna, t. ex. om högtidsdagar m. m., äro adiafora.

Schmalkaldiska artiklarna. Del. 3, art. 12. a) De påfviske utgöra icke kyrkan. b) De evangeliske tacka Gud, "att ett barn på sju år nu vet, hvad församling eller kyrka är, nämligen de trogne, helige och de får, som höra sin herdes röst." c) "Denna helighet består icke i mässkjortor o. s. v., utan den består i Guds ord och en rätt tro."

Luthers katekeser. a) Kyrkan är det helgamanna-samfund och den kristenhet, i hvilken (sålunda säges det i lilla katekesen) och genom hvilken (sålunda i stora katekesen) den Helige Ande utför helgelsens verk. b) Utom denna kristenhet finnes ingen syndaförlåtelse eller helighet.

I den stora katekesen framhålles mera kyrkans pedagogiska uppgift. Det heter där: "Församlingen är modern, som föder och fostrar hvar och en kristen genom Guds ord, hvilket den Helige Ande låter uppenbara och predika."

I alla sina skrifter uttalar sig Luther i full öfverensstämmelse med våra symbola, och enligt dem är Kristi kyrka alla de sant troendes samfund, hvilket uppbygger sig såväl utåt som inåt med nådemedlen.

Anm. Mormonerna lära: Jesu Kristi kyrka i dessa sista dagar är mormonkyrkan, "de sista dagarnas heliga"; alla andra äro hedningar. Däremot 2 Tim. 2: 19; 3: 1—6.

ÅTTONDE ARTIKELN.

Hvad Guds församling är, och hvaruti predikoämbetets kraft består.

I.

Ändock Guds församling egentligen är de heligas och rätte troendes samfund, dock, emedan uti detta lifvet många skrymtare och ogudaktiga äro med dem inblandade, därför är medgifvet att bruka sakramenten, äfven då de genom ogudaktiga förvaltas, efter Kristi egna ord: På Mose stol sitta de skriftlärda och fariséer m. m.

Likaledes att ordet och sakramenten på grund af Kristi förordning och befallning äro kraftiga, ändock de genom ogudaktiga personer varda förkunnade och utdelade.

Här fördömas donatister och andra sådana, hvilka neka vara medgifvet att bruka de ogudaktigas tjänst i församlingen och mena, att den tjänst, som sker af ogudaktiga personer, är onyttig och kraftlös.

II.

Likaledes, ehuruväl den kristliga kyrkan är ingenting annat än alla de troendes och heligas samfund, dock, emedan uti detta lifvet finnas många falska kristna och hycklare,

och uppenbara syndare förblifva ibland de fromma, så äro dock sakramenten kraftiga, om än prästerna, genom hvilka de utdelas, icke äro fromma, såsom Kristus själf säger: "På Moses stol sitta de skriftlärda och fariséerna" o. s. v. Matt. 23: 2, 3.

Därför fördömas donatisterna och alla andra, som lära annorlunda.

A) Ursprung och form.

Denna artikel finnes hvarken i Marburg- eller Schwabach-artiklarna, utan den tillades af Melanchton vid bekännelsens bearbetning i Augsburg. Spalatins tyska handskrift, som är en af de tidigast skrifna och därför äfven ofullständig, har sålunda åtskilliga smärre varianter och saknar den sista punkten.

Den latinska texten är utförligare än den tyska och har ett tillägg om grunden till ordets och sakramentens kraft: "Likaledes att ordet och sakramenten för Kristi förordnings och befallnings skull äro kraftiga" o. s. v." I den tyska texten talas härvid blott om sakramentens kraft; men den latinska nämner både ordet och sakramenten.

De i artikeln omtalade, men blott i latinska texten beskrifna donatisterna voro en sekt, som stormade i Nord-Afrika åren 311—411.

Variata af 1540 begynner först med orden: "Emedan uti detta lifvet" o. s. v. Dessutom har den ett par smärre ändringar.

B) Innehåll och skriftbevis.

1) Guds församling är egentligen de heligas och trognas samfund. Ef. 5: 25—27; Rom. 8: 9.

2) Många falska kristna, hycklare och ogudaktiga äro inblandade och förblifva här i tiden ibland de fromma och

äfven ibland lärarne. Matt. 13: 28—30; 38—40; 47—50; 2 Tim. 2: 19, 20; 2 Pet. 2: 1.

3) Sakramenten må brukas, äfven om de utdelas af lärare, som icke äro fromma; ty ordet och sakramenten äro kraftiga för Kritsi förordnings skull. Matt. 23: 2, 3; Es. 55: 10, 11.

4) Donatisternas motsatta villolära fördömes. (Densamma hyllas äfven af kväkare m. fl.)

C) Motsvarande ställen i de öfriga symboliska böckerna.

Apologien. Konfutatorerna hade gillat denna artikel, ehuru de påfviske lära, att sakramenten förläna nåd, om blott den administrerande prästen är rätt vigd och har den rätta afsikten. (Däremot: Mark. 16: 16; 1 Kor. 11: 28, 29). Apologien tillägger därför: a) Ordets tjänare stå i Kristi stad och ställe (2 Kor. 5: 20); b) Falska lärare bör man öfvergifva (Matt. 7: 15; Gal. 1: 9); c) Det är lofligt för prästerna att besitta gods och ägodelar såsom deras eget. Vidare framgår af så väl augsburgiska bekännelsen som apologien vid denna artikel, att den lutherska reformationen framkallades af nit om Kristi evangelium och dess renhet, och att den icke var en blott protest emot de påfviska prästernas ogudaktiga lefverne.

Schmalkaldiska artiklarna och Luthers katekeser. Se artikel 7.

Konkordieformeln förkastar vederdöparnes sats, att det icke är en rätt församling, uti hvilken ännu finnas syndare.

Anm. Romerska katolikerna lära, att kyrkan är den synliga församlingen af alla de kristna, goda och onda, hvilka regeras af den romerske påfven, och att ingen frälsning finnes förutom i denna kyrka. Hennes kännetecken äro enhet, helighet, katolicitet, apostoliskt ursprung, ofelbarhet, och att hon alltid skall förblifva. Däremot, Ef. 1: 22, 23; Gal. 5: 4; 2 Tim. 2: 19.

Grekiska katolikerna lära, att kyrkan är den synliga gemenskapen af dem, som äro förenade genom den ortodoxa tron, Guds lag, hierarkien och de sju sakramenten. Hon måste hafva hierarki och är ofelbar. Däremot, se förut anförda bibelställen. Besläktad med dessa villfarelser är den episkopala kyrkans lära genom den betydelse, hon lägger på den episkopala s. k. apostoliska successionen.

Reformerta, mennoniter, metodister m. fl. lära: Kyrkan har utom ordet och sakramenten äfven andra kännetecken, såsom kyrkotukt o. s. v. De flesta reformerta sekter räkna däremot ren lära såsom något likgiltigt. Däremot Rom. 16: 17; Tit. 3: 10, 11; 1 Joh. 4: 1. Dessutom fasthålla kongregationalisterna, att hvarje lokalförsamling är oberoende af alla andra församlingar. Därjämte tillägga baptisterna, att kyrkan är ett samfund af troende kristna, som äro döpta uti mognare ålder. Däremot Matt. 28: 19, 20 m. fl.

Svedenborgarne lära, att kyrkan består af dem, som ära Kristus såsom den ende Guden och fly det onda. Däremot Matt. 28: 19.

Kväkarne säga, att kyrkan utgöres af alla dem, som hafva det inre ljuset och följa detsamma, antingen de äro kristna, judar, turkar eller hedningar. Däremot Joh. 14: 6; Apg. 4: 12.

NIONDE ARTIKELN.

Om dopet.

I.

Om dopet läres, att det är nödigt till saligheten, och att Guds nåd genom dopet tillbjudes och gifves, samt att man skall döpa små barn, hvilka genom dopet åt Gud öfverantvardade blifva upptagna i Guds nåd.

Här fördömas vederdöparne, hvilka ogilla barnens dop och föregifva, att barnen utan dopet kunna varda saliga.

II.

Om dopet läres, att det är nödvändigt, och att nåd därigenom erbjudes; att man äfven skall döpa barnen, hvilka genom sådant dop öfverantvardas åt Gud och blifva honom behagliga. Därför förkastas vederdöparne, hvilka lära, att barndopet icke är rätt.

A) Ursprung och form.

Denna artikel motsvarar Marburg-artiklarna 9 och 14 samt Schwabach-artikeln 9, som äfven anför Tit. 3: 5 och Ef. 5: 26 och i likhet med nionde Marburg-artikeln äfven Matt. 28: 19 och Mark. 16: 16.

Inga egentliga varianter finnas mellan de fullständiga handskrifterna; men den latinska texten är något fullständigare än den tyska. Sålunda säger den förra, att dopet är nödvändigt "till saligheten", och om vederdöparne, att de lära, att barnen kunna varda saliga utan dopet. Variata af 1540 säger, att "dopet är nödvändigt till salighet, såsom en ceremoni instiftad af Kristus."

Observera äfven slutorden af första stycket i andra artikeln om arfsyndens fördömelse öfver "alla dem, som icke genom dopet och den Helige Ande hafva blifvit födda på nytt."

B) Innehåll och skriftbevis.

1) Dopet är nödvändigt till saligheten. Joh. 3: 5, 6. (Detta gäller för oss, ehuruväl Gud kan frälsa sådana barn, som ej hafva haft tillgång till dopet. Rom. 11: 32, 33).

2) Guds nåd tillbjudes och gifves genom själfva dophandlingen. Tit. 3: 5; Apg. 2: 38, 39; 22: 16. (Artikeln utsäger icke, huru barnen undfå dopets nåd; men art. 13 säger, att sakramenten äro förordnade till att uppväcka och stärka

tron uti dem, som bruka dem. Barnen kunna tro. Mark. 9: 42; 10: 14).

3) Dopets nåd är, att vi genom detsamma öfverantvardas åt Gud och upptagas af honom till nåd. Matt. 28: 19; Ef. 5: 26, 27. (Men denna nåd måste i tron mottagas, om den skall vara till välsignelse. Mark. 16: 16; Gal. 3: 26, 27.)

4) De små barnen behöfva döpas, emedan de behöfva dopet till saligheten. Mark. 16: 16; Joh. 3: 5, 6. (Det är också Guds befallning, att de skola döpas. Matt. 28: 19; Mark. 10: 14, och saligheten är dem förvärfvad. Rom. 5: 18).

5) Vederdöparnes lära förkastas, att barn ej skola döpas, utan blifva saliga utan dop. Matt. 28: 19; Mark. 16: 16. (Exempel på hela familjer, som samtidigt döptes, Apg. 16: 15, 33; 1 Kor. 1: 16).

C) Motsvarande ställen i de öfriga symboliska böckerna.

Apologien. Tillfälligtvis gjorde konfutatorerna ingen motsägelse emot bekännelsens nionde artikel, och apologien har därför blott ett kort upprepande af densamma. Men hit bör äfven hänföras, hvad apologien lärt i artikeln om arfsynden, att dopet frigör från arfsyndens skuld, ehuru den onda begärelsen kvarblifver, och att den Helige Ande begynner genom dopet döda den onda begärelsen och skapa nytt lif hos människan.

Schmalkaldiska artiklarna. Del. 3, art. 5: "Barn skola döpas; dem tillhörer ock den utlofvade frälsningen. Och församlingen är pliktig att låta döpa dem och förkunna dem löftet."

Luthers katekeser. I dessa är den lutherska trosbekännelsen om dopet framställd fullständigare än i de öfriga symboliska böckerna.

Frälsningen genom dopet i presens, pret. och fut. på olika ställen således alla tider gällig.

a) Dopet är icke något blott yttre, utan är en Guds instiftelse.

b) Förbundet med Guds ord är dopet ett Guds verk och icke människoverk.

c) Dopet har ej sin grund och kraft uti något hos människan.

d) Dopet förmedlar Guds nåd till vår salighet och är ett nya födelsens bad. Tit. 3: 5, 6.

e) Dopet verkar syndernas förlåtelse, frälsning och evig salighet åt alla dem, som tro Guds ord och löften.

f) Tron gör icke dopet till dop; men den är villkoret för salighetens undfående. Icke blotta bruket af dopet gör oss saliga. Mark. 16: 16.

g) Dopet har den betydelsen, att hela människans lif skall vara en daglig bättring och förnyelse. Rom. 6: 4.

Konkordieformeln. Se därom Aug. synodens uppl. sid. 485.

Tillägg. Om döpta barns frälsning.

Romerska och grekiska katoliker förneka odöpta barns salighet. Kalvinister lära, att somliga barn äro utvalda och andra förkastade. (En populärare tydning bland dem är, att de barn äro utkorade, som dö i barndomen). Arminianer, metodister m. fl. skulle väl till följd af sin gärningslära förneka de små barnens frälsning; men de göra det icke, utan tala om barndomens oskuld och om den allmänna nåden. Baptisterna förneka Guds Andes verk hos barnen, och därmed förneka de kalvinska baptisterna barnens frälsning. Den lutherska kyrkan fasthåller härom så väl Joh. 3: 5, 6, som 1 Tim. 2: 4—6 och Rom. 11: 32, 33. *Anm.* Luthers yttranden (år 1542): Då Gud bortkallar barnen, innan de kunnat undfå dopet, må vi besinna, att Guds vilja alltid är den bästa. Det är en stor skillnad mellan barn af kristna och af dem, som ej veta af Herren, 1 Kor. 7: 14. Herren hör också

föräldrarnas suckan och bön, ex. kananeiska kvinnan, konungsmannen i Kapernaum och mannen nedanför förklaringsberget.

Villoläror, stridande mot skriftens lära om dopet.

Romerska och grekiska katoliker: Dopet gagnar ej för hela lifvet, men det har en outplånlig karaktär och borttager blott arfsynden. Barnen kunna icke tro, men blifva saliga på kyrkans tro. Dopets nåd gifves genom den yttre handlingen, såvida den ej förhindras genom uppsåtligt motstånd. Däremot Rom. 6: 4; Mark. 16: 16; Joh. 3: 5, 18.

Episkopalerna: Deras bekännelses art. 27 förnekar nyfödelse i dopet; men den uttalas i Book of Common Prayer. Deras katekes lärer, att barn ej kunna tro utan döpas på en tro, hvartill de i äldre år äro förpliktade. Däremot se ofvan och Mark. 9: 42.

Baptisterna: a) Dopet måste nödvändigtvis förrättas genom neddoppning. Däremot Mark. 7. 4, Luk. 11: 38; Apg. 1: 5; 2: 17; 1 Kor. 10: 2. b) Barnen kunna icke tro och skola därför icke döpas. Däremot Matt. 18: 6, 11; 21: 16; 28: 19, 20; Mark. 10: 14, 15; Apg. 2: 38, 39; Ebr. 1: 14. (Matt. 18: 10). Ebr. 11: 6. c) Dopet är en lydnadsgärning och ett blott tecken till nyfödelse. Däremot Apg. 2: 38; Gal. 3: 26, 27; Ef. 5: 25—27.

Campbelliterna (eljest om dopet som baptisterna): nya födelsen skall föregå dopet, hvarefter syndaförlåtelse fås i dopet. Däremot Joh. 3: 5.

Reformerta, presbyterianer, kongregationalister, metodister, svedenborgare: Dopet är blott ett tecken till ny födelse; barnen kunna icke tro. Däremot se ofvan anförda bibelställen.

Kväkare: Dopet gällde blott för den äldsta kyrkan. Däremot Matt. 28: 19, 20.

Det ord som användes i Mk. 10:14, 9:42 betyder, att litet barn, att foster, inga stora människor, som blifvit såsom barn. Den termen användes om de barn under två års ålder vid Betlehems barnamord. Skriften nämner den Lydias och fängvaktarens i Filippi hela hus blifvit döpta. Jämn alla folk till lärjungar" barn också folk. Herren bade bönderna för dem. Om baptisterna anföra detta vederlägga det blott deras tro om nedsänkning. Om små barn döpas, hvarför icke äfven få nattvarden? Det står att den som äter brödet skall pröfva sig själf. Skall vi gifva nattvarden till små i ynka eller barna. Det står icke någonstans, att aposteln rekade att döpa ett barn.

Socinianer, unitarier, universalister: Dopet är blott ett upptagande i församlingen. Sjundedags adventister: Dopet skall ske genom neddoppning och som villkor för en kommande syndaförlåtelse. Vederdop fordras af alla, som ej hållit sjunde dagen som sabbat. Mormonerna: Dopet är lydnadsgärning och skall ske med neddoppning samt omdop för de döda. Emot alla dessa villfarelser se förut anförda bibelspråk.

TIONDE ARTIKELN.

Om Herrens nattvard.

I.

Om Herrens nattvard läres, att Kristi lekamen och blod sannerligen äro tillstädes och utdelas i Herrens nattvard åt alla dem, som där äta och dricka.

Därför varda ock de ogillade och förkastade, som annorlunda lära.

II.

Om Herrens nattvard läres så, att Kristi sanna lekamen och blod sannfärdeligen under gestalt af bröd och vin äro närvarande i nattvarden och där utdelas och mottagas. Fördenskull förkastas äfven den motsatta läran.

A) Ursprung och form.

Denna artikel motsvarar den tionde Marburg- och den femtonde Schwabach-artikeln.

Den kortare latinska texten får icke söndras från den tyska utan förklaras genom densamma.

Till följd af öfverenskommelsen i Marburg med schweizarne brukas i sista punkten af latinska texten icke det eljest

vanliga ordet "fördöma", utan i dess ställe heter det här "ogilla". Detta klandras af konfutatorerna, som fordrade här ordet "fördöma."

Inga textvariationer förekomma förrän uti variata af 1540. Denna har falskt och till mycken förargelse ändrat artikeln sålunda: "Om Herrens nattvard läres, att med bröd och vin Kristi lekamen och blod äro tillstädes åt dem, som äta och dricka i Herrens nattvard." Att detta var i unionistiskt intresse, synes äfven däraf, att ogillandet af den reformerta nattvardsläran är borttaget.

Vid riksdagen i Augsburg ville icke ombuden från Strassburg, Memmingen, Kostnitz och Lindau instämma i augsburgiska bekännelsens tionde artikel, och de uppsatte därför en egen bekännelse, Confessio tetrapolitana, som under riksdagen öfverlämnades åt kejsaren och äfven behandlades af konfutatorerna.

B) Innehåll och skriftbevis.

1) Kristi sanna lekamen och blod äro sannfärdeligen närvarande i Herrens nattvard. Matt. 26: 26—28; Mark. 14: 22—24; Luk. 22: 19—21; 1 Kor. 11: 23 ff.

2) Denna sanna närvaro är och sker under gestalt af bröd och vin (= under brödets och vinets element eller form). Se samma bibelspråk och 1 Kor. 10: 16.

3) Kristi sanna lekamen och blod under bröd och vin utdelas åt och mottagas af alla nattvardsgästerna. Se samma bibelspråk.

4) Andra motsatta läror om nattvarden ogillas och förkastas. 1 Kor. 11: 23—30.

C) Motsvarande ställen i de öfriga symboliska böckerna.

Apologien brukar uttrycket, att "Kristi sanna lekamen och blod äro sannfärdeligen och väsentligen tillstädes uti Her-

Nattvarden. Heliga sakramentet - Kommunion.
Kommunio. Även med den himmelska församlingen "Sitta till bords med Abraham, Isak och Jakob."

Judas var närvarande vid första nattvarden; "hade sin hand på bordet." Så att ovärdiga nattvardsgästerna äro alltid närvarande. Bör använda anteckningen till nattvard, ty därigenom kan man förebygga ovärdig nattvardsgång, man får anledning till själavårdande samtal, man får reda på dem, som bli borta, så att man kan förställa dessa att komma. Många konfirmander ha icke kommit, emedan de aldrig fått förnyad inbjudning. Anteckningar visa huru många element behöfva konsekreras.

Vi mottaga nattvarden knäböjande med munnen som Kristus i att lidande passiv mottog ättikan på Korset. Brödet osyrdt, ty det var i söndrabrödslöftiden. Den kalk som skiftades innan läsningarna hörde Passah-måltids till, judiska Påsk-

rens nattvard." Vittnesbörden från grekiska kyrkans lärare Theofylaktus och Cyrillus anföras icke för att gilla läran om transubstantiationen utan för att visa lutheranernas öfverensstämmelse i läran, att "Kristi sanna lekamen och blod äro sannfärdeligen och väsentligen närvarande och varda sannfärdeligen med de ting, som synas, brödet och vinet, utdelade". Konfutationen hade däremot fordrat, att de lutherske skulle i artikeln hafva tillagt läran om förvandlingen af brödet och vinet, och att både Kristi lekamen och blod äró närvarande i det invigda brödet.

Schmalkaldiska artiklarna. Del. 3, art. 6. Gentemot de reformerte fasthålles: "att brödet och vinet i nattvarden äro Kristi sanna lekamen och blod, och att det icke allenast utdelas åt och anammas af fromma utan ock af ogudaktiga kristna."

Alla de förkastas och fördömas, som påbjuda den ordningen att i nattvarden blott utdela brödet. Brödförvandlingen (= transubstantiationen) förkastas såsom sofistisk spetsfundighet, ty "brödet är och förblifver bröd", enligt 1 Kor. 10: 16 och 11: 28.

Luthers katekeser, den mindre och större.

a) Nattvarden är på grund af Kristi instiftelse hans sanna lekamen och blod i och under bröd och vin till att äta och dricka.

b) Den nytta, nattvardsfirandet medför åt de troende, är syndernas förlåtelse, lif och salighet och trons stärkande.

c) Ätandet och drickandet i nattvarden verkar visserligen icke denna välsignelse, utan den verkas genom Kristi löftesord.

d) Nattvarden mottages värdigt och till välsignelse af den, som tror på Kristi nådelöfte.

Detta trosbegrepp utreder den större katekesen, i det den för nattvardens värdiga mottagande uppställer följande

villkor: att gärna vilja blifva from, gärna vilja vara Kristi lärjunge, gärna vilja blifva helad af Kristus, af hjärtat hungra och törsta efter syndernas förlåtelse.

e) Nattvarden skall firas till Kristi åminnelse; men de obotfärdiga skola icke få komma till Herrens bord.

Konkordieformeln. Art. 7 lärer vidare, att Kristi lekamen och blod undfås i nattvarden af både värdiga och ovärdiga gäster, de förra till välsignelse och de senare till dom; och att Kristi lekamens och blods ätande i nattvarden sker med munnen. Den tillbakavisar därjämte beskyllningen för kapernaitism och fördömer som villoläror både den romerska transubstantiationsläran och de reformertes läror, att bröd och vin äro blott yttre tecken, eller att man blott på ett andligt sätt i tron åtnjuter Kristi lekamen och blod. Konkordieformeln framställer härvid den lutherska nattvardsläran i sammanhang med läran om Kristi persons båda naturer. Konkordieformeln åberopar sig på Luthers stridskrifter om nattvarden, särskildt hans bok: "Att de orden, detta är min lekamen, ännu stå fast".

I lilla katekesen och augsburgiska bekännelsens tyska text brukas uttrycket. "*under* bröd och vin"; i stora katekesen och bekännelsens latinska text: "*i*"; i apologien: "*med*"; och konkordieformeln förenar dessa uttrycken till: "i, med och under bröd och vin."

Anm. Både grekiska och romerska katoliker lära transubstantiation, men grekerna utdela både bröd och vin åt alla nattvardsgäster samt öfva barnkommunion. Den reformerta nattvardsläran hyllas af presbyterianer, kongregationalister, episkopaler, metodister, baptister, tyska reformerta o. s. v. Socinianer, unitarier och unversalister påstå, att nattvarden är en blott åminnelsefest. Kväkarne åter påstå, att Kristus icke instiftat nattvarden för alla tider. Gentemot alla dessa villoläror se instiftelseorden till Herrens nattvard.

Många som äro sälda och tröga bör man locka fram till nattvardsbordet och många som äro sötma och tygga bör man varna. När man läser syndabekännelsen bör man höja penntonen som fiagra och lämna tid till svar.

Graben välsignade "Ärkebiskopen" Walther med synderna förlåtelse - i striden mellan Buffalo & Missouri synoden, Zions bote & Lutheraner. Doften är för små hjälplösa barn och nattvarden för små hjälplösa syndare.

"Under" det mest konkreta uttrycket. Brödet och vinet ett omhölje för N kekamen och blod.

TJUGUANDRA ARTIKELN.

(Andra delens första artikel.)

Om bägge elementerna i Herrens nattvard.

A) Ursprung och form.

Artikeln härrör från Torgau-artiklarna, dokument A, art. 3. Inga betydande textvariationer förekomma i artikeln.

Kardinal Cusanus omnämnes ej i tyska texten. De omnämnda lärarne äro: Cyprianus, biskop i Kartago, död som martyr 258; Hieronymus, en bibelöfversättare, † 420; och Gelasius, † 497.

B) Innehåll och skriftbevis.

Båda elementen, bröd och vin, skola enligt Kristi ord gifvas åt lekmännen. Processionen med hostian (= en invigd oblat) är emot Kristi instiftelse. Matt. 26: 27; Mark. 14: 23; 1 Kor. 11: 26—29.

C) Motsvarande ställen i de öfriga symboliska böckerna.

Apologien framhåller, att kalken undanhölls lekmännen för att åtskilja dem från prästerna, och att detta är förkastligt. Konfutatorerna hade nämligen påstått, att hos de påfviske blott brödet utdelades åt lekmännen, emedan detta var ett lättare och bekvämare bruk vid utdelningen.

Schmalkaldiska artiklarna. Del. 3, art. 6. Att underlåta att bruka bägge elementen eller förbjuda bägges utdelande i nattvarden är att upphäfva sig öfver och emot Kristus.

TJUGUFJÄRDE ARTIKLEN.

(*Andra delens tredje artikel*).

Om mässan.

A) Ursprung och form.

Artikeln härrör från Torgau-artiklarna, dokumentet A, art. 4 och 9.

Inga betydande varianter finnas i handskrifterna eller i Melanchtons upplagor. Den latinska texten återgifver den tyska i en något fri och utvidgad form. Härvid har t. ex. i artikelns midt gifvits en annan plats åt den satsen: att "Kristi lidande var ett offer och fullkomlig betalning icke allenast för arfsynden" o. s. v. Denna sats framställes äfven utförligare i den tyska texten.

B) Innehåll och skriftbevis.

1) Mässan såsom liturgiskt firande af nattvarden är icke afskaffad; men folket undervisas om sakramentets bruk, och gudstjänsten firas så, att den förstås af alla. 1 Kor. 11: 26—28; 14: 6.

2) Köpmässor och vrålmässor, som de romerska hålla för vinnings skull, äro såsom ett Guds namns missbruk afskaffade hos de evangeliske. 2 Mose 20: 7; Tit. 1: 11; 1 Pet. 5: 2.

3) Kristus har offrat sig själf en gång för alla och därmed tillfyllestgjort icke blott för arfsynden utan ock för alla verksynder. Det är därföre en gräslig villfarelse, att mässan skulle vara ett offer för lefvande och döda. Ebr. 9: 12, 26—28; 10: 29; 1 Kor. 11: 27.

4) Då man menar sig genom mässan såsom en gärning undfå nåd, strider detta emot rättfärdiggörelsen af tron. Rom. 3: 22—24.

5) Det heliga sakramentet är instiftadt, "på det vår tro därigenom må uppväckas och samvetet blifva tröstadt.". "Detta sakrament fordrar tro och brukas utan tro förgäfves." Luk. 22: 19; 1 Kor. 11: 26, 27.

Anm. Gregorius I, påfve, † 604. Krysostomus, patriark i Konstantinopel, † 407. Historia tripartita — tredelade historien — är en ur Sokrates, Sozomenos och Theodorets kyrkohistorier af Kassiodorus år 562 utdragen kyrkohistoria.

C) Motsvarande ställen i de öfriga symboliska böckerna.

Apologien. Konfutationen hade tadlat bruket af tyska språket vid mässan och försvarat privatmässorna samt lärt, att mässan är ett oblodigt offer af Kristus. Gent däremot uppträder apologien och "gifver sådana fariseiska meningar en god dag", ty mässan bör firas på folkets tungomål och offentligen. Därefter åtskiljes mellan sakrament och offer, och offren indelas i försoningsoffer, som är blott ett enda nämligen Kristi offerdöd på korset, och tackoffer, såsom tacksägelse, bekännelse o. s. v. Dessa tackoffer äro icke försonande utan ske af dem, som redan äro försonade.

Schmalkaldiska artiklarna. Del 2, art. 2. "Mässan i påfvedömet är den största och grufligaste styggelse, som rent af fientligen strider tvärt emot den första artikeln". "För öfrigt har denna drakstjärt (jag menar mässan) född af sig mångahanda styggelser och afguderi. Först skärselden o. s. v." "Icke någon mässepräst, vare sig from eller ond, kan med sitt verk borttaga våra synder, utan detta gör Guds Lamm och Guds Son allena". "Att utdela nattvarden åt sig själf är ett människopåfund, ogrundadt, onödigt och förbjudet."

Anm. De påfviske föra ännu samma lära och bruk vid mässan, som för dem är mässoffer.

ELFTE ARTIKELN.

Om skriftermål och aflösning.

I.

Om skriftermål läres, att man skall i församlingen bibehålla enskildt skriftermål, ehuru det icke är af nöden, att man uppräknar alla sina synder, förty det är alldeles omöjligt, enligt psalmen: Ho kan märka, huru ofta man bryter?

II.

Om bikten läres så, att man i kyrkan bör bibehålla den enskilda aflösningen och icke låta den falla, ehuru det i bikten icke är nödvändigt att uppräkna all missgärning och synd, emedan detta dock icke är möjligt, såsom det står i adertonde psalmen: "Ho kan märka, huru ofta han felar?"

A) Ursprung och form.

Artikeln motsvarar den elfte i Marburg- och Schwabachartiklarna samt i Torgau-artiklarna, dok. A., art. 5.

Tyska och latinska texten öfverensstämma i det närmaste med hvarandra, och inga betydande varianter finnas. I den tyska texten heter psalmen den adertonde på grund af den latinska bibelöfversättningens, Vulgatas, räkning af psalmerna; i vår bibel är det psalm 19: 13.

Elfte och tolfte artiklarna i bekännelsen förhålla sig till hvarandra som den åttonde till den sjunde därstädes.

B) Innehåll och skriftbevis.

1) Skriftermål och enskild aflösning böra uppehållas i kyrkan. Joh. 20: 22, 23; Jak. 5: 16; 2 Sam. 12: 13.

2) Det är hvarken nödigt eller möjligt att i bikten uppräkna alla synder. Ps. 19: 13; 103: 10.

C) Motsvarande ställen i de öfriga symboliska böckerna.

Apologien. Konfutationen hade godkänt denna artikel, men fordrat, att bikten skulle ske årligen och enligt kyrkans

I Uddfoth och Löhe (från hvilken Hirtedl + Inre Synod kommo)
representera den högkyrkliga teologien eller åtminstone representerad
i Sverige af Lundateologien (Bring, Ahlsburg, Billing
Denna åsikning sätter boten som ett tredje sakrament.

bruk, samt att alla synder, som kunde erinras, skulle uppräknas i bikten. Apologien svarar därpå, att i våra församlingar går man icke en utan flera gånger om året till skrift och aflösning samt sedan därpå till Herrens heliga nattvard; men ingen viss tid är därtill föreskrifven, och med syndernas uppräknande blifva icke samveten besnärjda.

Schmalkaldiska artiklarna. Del. 3, art. 7, om nycklarna; art. 8, om skriftermål. "Nycklarna äro församlingens ämbete och makt, som Kristus gifvit o. s. v." "Aflösningen och nycklarnas kraft är jämväl en tröst och hjälp, af Kristus själf i evangelium förordnad emot synden o. s. v."

Anm. Luther uppträdde emot Osianders lära, att privatbikten skulle vara absolut och obetingad, och att den allmänna vore ett missbruk.

Katekeserna. Lilla katekesen har till fjärde hufvudstycket såsom bihang en biktformel; men denna är ej af Luther, utan finnes där först år 1564 och är tagen från Nürnberg-Brandenburg katekespredikningarna.

TOLFTE ARTIKELN.

Om syndabot och bättring.

I.

Om syndabot läres, att de, som efter dopet äro fallna i synd, kunna undfå syndernas förlåtelse på hvad tid som helst de omvända sig, och att Guds församling bör meddela aflösning och syndernas förlåtelse åt sådana, som göra bot och bättring. En rätt syndabättring består egentligen i dessa två stycken: det första, att man har en hjärtats ånger och förskräckelse uti samvetet, sedan synden är rätt känd; det andra är tron, som man bekommer af evangelium eller

aflösningen, och som tror, att synderna varda förlåtna för Kristi skull, och som hugsvalar samvetet och befriar det från förskräckelsen. Sedan böra goda gärningar efterfölja, som är bättringens frukt.

Här fördömas vederdöparne, som neka, att de, som en gång äro vordna rättfärdiga, kunna förlora den Helige Ande; hvilka ock föregifva, att några uti detta lifvet kunna komma till en så stor fullkomlighet, att de icke kunna synda.

Äfven fördömas novatianerna, hvilka icke ville tillstädja, att de, som efter dopet hade fallit i synd och sedan bättrade sig, skulle få aflösning. Sammalunda förkastas ock de, som lära, att syndernas förlåtelse icke gifves genom tron, utan bjuda, att man skall förtjäna Guds nåd genom egna tillfyllestgörelser.

II.

Om boten läres så, att de, som efter dopet hafva syndat, alltid, om de komma till bot, erhålla syndernas förlåtelse, och aflösningen skall icke förvägras dem af kyrkan. Men sann, rätt bot är egentligen ingenting annat än att hafva ånger och lidande eller förskräckelse öfver synden och likväl därjämte tro på evangelium och aflösningen, att synden är förlåten och nåd förvärfvad genom Kristus, hvilken tro åter tröstar hjärtat och gör det tillfreds. Därefter skall äfven bättring följa, och att man aflåter från synden; ty detta skall vara bättringens frukter, såsom Johannes säger i Matt. 3: 8. "Gören fördenskull sådan frukt, som tillhör bättringen."

Här förkastas de, som lära, att de, hvilka en gång hafva blifvit fromma, icke åter kunna falla.

Äfven fördömas novatianerna, hvilka förvägrade absolutionen åt dem, som hade syndat efter dopet.

Äfven förkastas de, som icke lära, att man genom tron,

utan genom vår egen tillfyllestgörelse, undfår syndernas förlåtelse.

A) Ursprung och form.

Ingen motsvarande artikel finnes bland Marburg- eller Schwabach-artiklarna.

Ordet "bot" förklarar Melanchton i apologien vara lika betydande med omvändelse, och det bör därföre så förstås äfven i augsburgiska bekännelsen. Hufvudsakliga skillnaden emellan den latinska och tyska texten är, att den senare i slutet af första stycket talar utförligare om omvändelsens frukter. Däremot har latinska texten en förkastelsedom öfver syndfrihetsläran (hvilken hyllas af romersk-katolska, metodister, perfektionister, unitarier, kväkare, mormoner och några smärre baptistsekter). I den första förkastelsedomen nämner den latinska texten vederdöparne. Denna dom drabbar äfven de kalvinskt reformerta. Novatianerna hade sitt namn från den romerske prästen Novatianus i tredje århundradet, hvilken lärde, att kyrkan skulle bestå af idel heliga medlemmar. Förkastelsen i sista satsen drabbar den katolska gärningsläran.

De följande upplagorna af Melanchton blefvo ytterligare omarbetade och tillökta. Variata af 1540 har den tolfte artikeln före den elfte och har bland andra tillägg förkastelsedom öfver läran om skärselden och öfver aflatsväsendet.

B) Innehåll och skriftbevis.

1) De döpta, som fallit i synd, kunna undfå syndernas förlåtelse, när de omvända sig, Matt. 11: 28; Joh. 6: 37; 2 Pet. 3: 9; 1 Joh. 1: 9.

2) Guds församling skall icke förvägra utan tillsäga absolution och syndaförlåtelse åt dem, som omvända och bättra sig. Matt. 5: 4; 18: 15—18; 2 Sam. 12: 13.

3) En sann och rätt bot eller omvändelse består af

dessa två stycken: a) hjärtats ånger och förskräckelse öfver synden; b) tron, som undfås genom evangelium och aflösningen, och som omfattar syndernas förlåtelse genom Kristus. Luk. 24: 47; Apg. 16: 31.

4) Genom tron på nåden i Kristus blifver samvetet hugsvaladt och hjärtat tröstadt. 2 Kor. 1: 3—5; Apg. 16: 34.

5) Goda gärningar skola efterfölja en sann omvändelse såsom bättringens frukt. Matt. 3: 8; 7: 16, 17.

6) Hela en kristens lif skall vara en daglig bättring. (Denna sats är innehållet af den första af Luthers 95 teser, hvarmed reformationsarbetet påbörjades 1517.) Matt. 4: 17; Ebr. 3: 12, 13. Rom. 7: 22—24.

7) Syndernas förlåtelse undfås af nåd genom tron på Kristus utan några våra egna tillfyllestgörelser. Apg. 13: 38, 39; Gal. 2: 16.

8) Vederdöparnes, donatisternas, novatianernas, katolikernas och de reformertes villfarelser om boten förkastas. 1. Kor. 10: 12; Gal. 2: 21.

C) Motsvarande ställen i de öfriga symboliska böckerna.

Apologien. Konfutatorerna hade godkänt första delen af artikeln, men förkastat den andra delen. De lärde däremot, såsom romerska kyrkan ännu lärer, att tron icke hör till boten, utan att boten består af förskräckelse för synden, bekännelse af alla synder och tillfyllestgörelser med goda verk. Däremot lärde och fasthöll apologien: att synderna efter dopet äro i och för sig icke oförlåtliga; att till en sann omvändelse eller bot hör äfven tron; att aflösningen sker i Guds stad och ställe och på uppdrag af Kristus och meddelar verklig syndaförlåtelse; samt att goda verk måste följa på tron.

Schmalkaldiska artiklarna. Del. 3, art. 3. Om bot och bättring: "När lagen drifver sitt ämbete allena utan evangeli-

um, så är intet annat än döden och helvetet för människan". Grunden till det romerska biktväsendet ligger i bristande kännedom om evangelium och om syndens väsen, därför hålla papisterna före, att bot och bikt gälla endast verksynder, och att genom bikt och tillfyllestgörande verk förtjänas syndernas förlåtelse. Därföre har påfven äfven uppdiktat aflat, jubelår, o. s. v.

Luthers katekeser. I fjärde hufvudstycket sammanbindes dopet med bättringen såsom grunden till densamma.

TJUGUFEMTE ARTIKELN.

(*Andra delens fjärde artikel.*)

Om bikt och syndabekännelse.

A) Ursprung och form.

Artikeln motsvarar Torgau-artiklarna, dok. A. art. 5, om bikten. Den tyska texten är något utförligare än den latinska, men innehållet är detsamma i båda.

B) Innehåll och skriftbevis.

Denna artikel har hufvudsakligen samma innehåll som artiklarna 11 och 12 i bekännelsens förra del; men den tillägger ett par bibelställen och utdrag från Gratiani dekreter. (Dessa dekreter voro kyrkolagar, samlade af munken Gratianus i Bologna 1150).

Artikelns hufvudpunkter äro:

1) Herrens nattvard utdelas åt dem, som fått undervisning om syndernas förlåtelse. 1 Kor. 11: 26, 28.

2) Aflösningen är Guds ord och förkunnas efter Guds befallning. Matt. 18: 18; Joh. 20: 22, 23.

3) Nyckelmakten bringar hugsvalelse åt förskräckta samveten och kräfver, att vi tro aflösningen, liksom vore den Guds egen röst, och förvissar oss, att tron undfår syndaförlåtelsen. Luk. 10: 16; 1 Tess. 2: 13.

4) I syndabekännelsen är det hvarken nödigt ej heller möjligt att uppräkna alla synder. Ps. 19: 13.

5) Bikten behålles för aflösningens skull och för att trösta samveten. 1 Joh. 1: 9; Jak. 5: 15, 16.

C) Motsvarande ställen i de öfriga symboliska böckerna.

Se härvid hvad som anförts under bekännelsens artiklar 11 och 12 samt dessutom i apologien stycket "Om syndabekännelsen och tillfyllestgörelsen".

TRETTONDE ARTIKELN.

Om sakramentens nytta och gagn.

I.

Om sakramentens nytta och gagn läres, att sakramenten äro stiftade icke allenast, att de skola vara kännemärken, som skilja de kristna från andra människor, utan att de fastmera skola vara tecken och vittnesbörd om Guds vilja emot oss och förordnade till att uppväcka och stadfästa tron uti dem, som bruka sakramenten. Därföre skola sakramenten brukas så, att tron där är tillstädes, som tror Guds löften, hvilka genom sakramenten blifva tillbjudna och för ögonen ställda.

Här fördömas de, som lära, att sakramenten rättfärdiggöra "ex opere operato", det är allenast för det utvärtes brukets skull, hvilka ock lära, att tron, som tror syndernas förlåtelse, icke är nödvändig vid sakramentens bruk.

II.

Om sakramentens bruk läres, att sakramenten äro instiftade icke blott därföre, att de må vara tecken, därvid man må i det yttre igenkänna de kristna, utan att de må vara tecken och vittnesbörd om Guds vilja mot oss för att därigenom uppväcka och stärka vår tro, hvarföre de äfven fordra tro och då brukas rätt, när man undfår dem i tron och därigenom stärker tron.

A) Ursprung och form.

Denna artikel saknas i Marburg-artiklarna, men motsvarar den åttonde Schwabach-artikeln, hvarest Luther nämner såsom sakramenter blott dop och nattvard.

Det sista stycket af artikelns latinska text saknas i de förnämligaste latinska handskrifterna, men har från Melanchtons första latinska upplaga inkommit i konkordieboken.

Stycket saknas i alla tyska handskrifter. Den däri uttalade förkastelsedomen träffar de romersk katolska, under det att det första stycket eller själfva artikeln äfven motsäger de reformerta.

Melanchtons tyska upplaga af år 1533 har en utförligare framställning af artikeln och söker att utreda och närmare förklara ordets förhållande till sakramenten. Variata upplagan af 1540 liknar här mera den ursprungliga formen, men har dock smärre tillägg.

B) Innehåll och skriftbevis.

1) Sakramenten äro af Gud instiftade och skola brukas icke blott som igenkänningstecken på de kristna, hvarigenom de åtskiljas från andra människor. 1 Kor. 10: 16, 17; Ef. 4: 4, 5; Matt. 28: 19.

2) Sakramenten äro fast mera tecken och vittnesbörd om Guds vilja emot oss. 1 Pet. 3: 21; 1 Kor. 11: 26.

3) Sakramenten äro förordnade till att uppväcka och stärka tron hos dem, som bruka sakramenten. Apg. 22: 16. Joh. 6: 35, 54; 1 Kor. 11: 25.

4) Sakramenten skola brukas med tron på de Guds löften, som tillbjudas genom sakramenten. Mark. 16: 16; 1 Kor. 11: 27—29.

5) Motsatta läror förkastas. (Dessa läror äro hufvudsakligen framställda vid artiklarna 9 och 10.)

C) Motsvarande ställen i de öfriga symboliska böckerna.

Apologien har till öfverskrift för hithörande artikel: Om sakramentens antal och bruk. Härvid räknar Melanchton tre sakrament: dopet, Herrens nattvard och aflösningen. Konfutatorerna hade antagit trettonde artikeln, men fordrat, att sakramentens sjutal skulle erkännas, och att konfirmation och sista smörjelsen samt prästvigning och brudvigsel äfven skulle räknas som sakrament.

Anm. 1. Trettonde artikelns plats efter artiklarna 11 och 12 synes innebära, att Melanchton äfven i Augsburg räknade bikten som ett sakrament. Detsamma gjorde äfven Luthers lärjunge Mathesius; men lutherska kyrkan har uti detta följt Luther, som väl 1520 i skriften "Om kyrkans babyloniska fångenskap" ännu räknade aflösningen som sakrament, men sedermera såsom sådana blott räknade dop och nattvard.

Anm. 2. De reformerta sekterna, såsom presbyterianer, kongregationalister o. s. v. hålla före, att sakramenten först genom tron blifva nådemedel och utan tro äro blott yttre tecken. Såsom nådemedel räknas äfven bön o. s. v.

Schmalkaldiska artiklarna. Se härom vid augsburgiska bekännelsens artiklar 5, 9 och 11.

Luthers katekeser. Se härom vid dop och nattvard.

Nattvarden och dopet sammanställas: H. T. 1 Kr. 10:2.
Luthers katekesen ha bäst behandlat läran om
sakramenten och Cyprologien bäst om rättfärdiggörelsen
Läs Luthers Stora Katekes för barndelse för
Skriftermålet. De längtande och bedrövade behöfva
särskildt bjudas till nattvarden tyder än en stadfästelse
af och bordspänning på ordet och löftet om syndernas
förlåtelse. Både Schartau o Rosenius ha drufvit läran
om den längtande tron,

FJORTONDE ARTIKELN.

Om predikoämbetet.

I.

Om predikoämbetet läres, att ingen bör i Guds församling offentligen lära och predika, ej heller förvalta sakramenten, med mindre han är därtill ordentligen kallad.

II.

Om kyrkans styrelse läres, att ingen skall i kyrkan offentligen lära eller predika eller utdela sakramenten utan ordentlig kallelse.

A) Ursprung och form.

Denna artikel saknas i Marburg- och Schwabach-artiklarna; men den motsvarar i viss mån Torgau-artiklarna, dok. A., art. 5 och 6.

Den tyska textens "Kirchenregiment" är i artikeln lika med uttrycket "Ordo ecclesiasticus", predikoämbetet, i den latinska texten. Sammalunda förhåller det sig med uttrycket i den tyska texten "ohne ordentlichen Beruf", utan ordentlig kallelse, och det latinska "nisi rite vocatus", eller "med mindre han är därtill ordentligen kallad".

Variata af 1540 tillägger såsom slutord till artikeln: "Såsom Paulus befaller Titus, att han skulle tillsätta präster i städerna (Tit. 1: 5 ff.)"

Anm. "Ordentligen kallad", rite vocatus, är att vara kallad enligt den i församlingen gällande konstitutionen eller "ritus", och bekännelsens sjunde artikel har redan sagt, att det icke är nödvändigt, att "ritus" eller kyrkoseder och ceremonier skola vara allestädes lika, utan kunna vara olika i olika kyrkor och församlingar.

B) Innehåll och skriftbevis.

1) Predikoämbetet bör finnas och uppehållas i Guds församling för att med Guds ord leda och styra densamma. 1 Tim. 4: 14; 2 Tim. 2: 2; Tit. 1: 5; 1 Pet. 5: 1—3.

Det tillkommer predikoämbetet att i församlingen offentligen lära och predika samt förvalta sakramenten. Ef. 4: 11—16; 1 Kor. 4: 1.

3) Detta uppdrag tillhör blott dem, som äro ordentligen och lagligen kallade därtill. 1 Kor. 14: 33, 40; Rom. 10: 15; Apg. 13: 2, 3; 14: 23.

Anm. 1. Den ordentliga kallelsen till predikoämbetet är dels inre och dels yttre; den senare skall bekräfta den förra. Den inre kallelsen kommer från Gud; den yttre kommer från församlingen antingen omedelbart eller medelbart genom därtill förordnad kyrklig myndighet. Ordinationen är det offentliga bekräftandet af kallelsen.

Anm. 2. Bekännelsens fjortonde artikel var i första hand riktad emot vederdöparne, och den erkänner hvarken den påfviska eller episkopala läran om den s. k. apostoliska successionen. Luther upprepar ofta i sina skrifter, att ett biskopsämbete såsom stående öfver pastorsämbetet icke är af Gud anordnadt, utan är en blott mänsklig ordning.

C) Motsvarande ställen i de öfriga symboliska böckerna.

Apologien. Konfutatorerna hade antagit den fjortonde artikeln på det villkoret, att de evangeliske skulle bruka det skick med prästernas invigande, som den påfviska lagen föreskrifver. Däruppå svarar apologien: a) De evangeliske erkände icke biskoparne, emedan dessa ville tvinga prästerna att förkasta den lutherka läran, eller ock förföljde de med grymhet de oskyldiga. b) Den rätta församlingen är däremot hos dem, som lära Guds ord rent och klart och

rätt utdela sakramenten. c) De evangeliska vilja gärna uppehålla kyrkostyrelsen.

Schmalkaldiska artiklarna. Delen 3, art. 10. "Om biskoparne ville vårda sig om församlingen och evangelii lära, kunde man af kärlek och för fridens skull, men icke af någon nödvändighet, tillåta, att de vigde predikanter, dock med det villkor, att alla vidskepelser, gyckleri o. s. v. åsidosättes." Rättigheten att kalla präst tillhör Guds församliug, och den, som är af henne ordentligen kallad, är en kyrkans tjänare.

I tillägget till Schmalkaldiska artiklarna "om påfvens makt och företräde" säges det bland annat: Hos Lukas 22 förbjuder Kristus uttryckligen allt företräde emellan apostlarna. Enligt Joh. 20: 21 utsänder Kristus sina lärjungar utan åtskillnad. I 1 Kor. 3: 6 gör Paulus ordets tjänare lika och lär, att församlingen är mera än dess tjänare.

Anm. 1. Man jämföre härmed vidare Luthers skrifter: "Om vrå- och vinkelpredikanter" (år 1532) samt "Om kyrkans babyloniska fångenskap" (år 1520) och "Om vråmässa och påfvevigning" (år 1538).

Anm. 2. Romerska och grekiska katolikerna samt episkopalerna lära, att sakramenten kunna blott förvaltas af präster, som äro prästvigda af biskopar med "apostoliska successionen", och blott sådana präster äro rätta präster. Likaledes lära dessa kyrkosamfund, att prästämbetet består enligt Guds stiftelse af tre olika grader: biskopar, präster och diakoner. Däremot 1 Tim. 4: 14; Apg. 20: 17 och 28. Kväkare och socinianer: hvar och en kan lära ochpredika utan yttre kallelse: Däremot Fil. 1: 5. Irvingianer och mormoner: Gud har nu i yttersta tiden åter upprättat apostolatet. Däremot Apg. 1: 21, 25.

TJUGUÅTTONDE ARTIKELN.

(*Andra delens sjunde artikel.*)

Om den kyrkliga makten.

Den tyska texten har till öfverskrift: "Om biskoparnes makt". Denna öfverskrift återgifves i den officiella svenska texten från Uppsala 1593 sålunda: Att biskoparne hafva sammanblandat predikoämbetet och det världsliga regementet o. s. v.

A) Ursprung och form.

Tjuguåttonde artikeln motsvarar Torgau-artiklarna, dokument C.

Den tyska texten är något fullständigare än den latinska, men är i det närmaste ett troget återgifvande af densamma. Melanchtons editio princeps är något friare och har några tillägg, som dock icke ändra meningen.

B) Innehåll och skriftbevis.

1) Att sammanblanda den kyrkliga makten och det världsliga regementet är otillbörligt och falskt. Joh. 18: 36; 2 Kor. 10: 4.

2) Nyckelmas makt, eller biskoparnes makt efter evangelium, är en Guds befallning att predika evangelium, förlåta eller behålla synderna och att utskifta sakramenten. Matt. 28: 19, 20; Joh. 20: 21—23.

3) Den andliga makten skall icke inträda i den världsliga maktens kall till att omintetgöra den eller afskaffa lydnaden mot öfverheten. Luk. 12: 14; Rom. 13: 1, 2.

4) När biskoparne lära eller stadga något emot evangelium, skall man icke lyda dem. Matt. 7: 15; Gal. 1: 8; 5: 1.

5) Biskoparne hafva icke makt att betunga Guds församling med stadgar emot Guds ord. Apg. 15:10; Kol. 2: 18—20.

6) Biskoparne eller pastorerna är det tillåtligt att göra stadgar, som åstadkomma skick och ordning, och dessa förordningar bör Guds församling hålla för kärlekens och fridens skull, dock så, att man därmed icke betungar samveten. 1 Kor. 14: 33—40; Apg. 5: 29; 1 Petr. 5: 3.

C) Motsvarande ställen i de öfriga symboliska böckerna.

Apologien. Konfutatorerna hade utfarit mycket skarpt mot denna artikel och åberopat sig på de biskopliga privilegierna, och däremot framställer apologien i korthet: a) Det är en stor skillnad mellan andlig och världslig makt. b) Biskoparne hafva ingen makt att stifta stadgar utom eller emot evangelium, icke heller att betunga samveten. Apologien afslutas i denna artikel med ett erkännande af Luther samt ett förklarande, att man icke ville öfvergifva den för församlingen nödvändiga sanningen.

Med detta innehåll må jämföras apologiens försvar för artiklarna 14 och 15 i augsburgiska bekännelsen. Hit hörer äfven Melanchtons artikel i Schmalkalden: Om påfvens makt och företräde.

Anm. Denna artikel är en protest emot såväl kyrkostatens som statskyrkans väsen. Hvarken den heliga skrift eller våra bekännelseskrifter angifva dock några särskilda föreskrifter eller bud uti kyrkliga författningsfrågor, utan sådana måste kyrkan själf ordna efter sitt behof, på det att evangelium må predikas och sakramenten rätt förvaltas. De hafva därför misslyckats, som sökt att uttyda augsburgiska bekännelsens tjuguåttonde artikel till förmån för en episkopal kyrkostyrelse. Men det är äfven en lika stor ensidighet, då man uttyder artikeln i independent separatistiskt intresse.

Så väl romerska katoliker som de flesta reformerta sekter fasthålla däremot, att deras kyrkostyrelse är grundad och framställd i den heliga skrift. Katoliker, episkopaler och irvingianer påstå därvid också, att åtskillnaden emellan deras olika kyrkliga ämbeten består icke enligt mänsklig ordning utan efter gudomlig lag.

Äfvenså bör det här erinras om att den romersk-kotolska hufvudläran lyder, att påfven i Rom är kyrkans herre och hufvud, och att han är ofelbar samt har den högsta makten på jorden såsom Kristi ställföreträdare. Däremot 2 Tess. 2: 3, 4.

FEMTONDE ARTIKELN.

Om ceremonier eller kyrkoordningar.

I.

Om kyrkoordningar läres, att de ceremonier skola bibehållas, som utan synd kunna behållas och äro nyttiga till frid och god ordning i Guds församling, såsom vissa helgdagar, högtidsdagar och annat sådant.

Dock bör folket om dylika ting undervisas, på det icke samveten må betungas, såsom vore en sådan utvärtes gudstjänst nödvändig till saligheten. De varda också undervista, att alla människostadgar, som äro instiftade för att blidka Gud, förtjäna Guds nåd och tillfyllestgöra för synderna, äro tvärtemot evangelium och trons lära. Hvarför ock klosterlöften och stadgar om åtskillig mat och dagar m. m., upptänkta till att förtjäna Guds nåd och tillfyllestgöra för synderna, äro alldeles onyttiga och strida emot evangelium.

Bön underviser medlemmarna i kulten så att det också blir
en tung vidskepelse.

II.

Om kyrkoordningar, af människor inrättade, lärer man att hålla sådana, som kunna hållas utan synd och tjäna till frid och god ordning i kyrkorna, såsom vissa högtider, fester och dylikt. Dock undervisas därvid, att man icke skall besvära samveten därmed, såsom vore sådana ting nödvändiga till saligheten.

Dessutom läres, att alla stadgar och traditioner, gjorda af människor i den meningen, att man därigenom skulle försona Gud och förtjäna nåd, äro stridande emot evangelium och läran om tron på Kristus. Fördenskull äro klosterlöften och annan tradition om åtskillnad i mat, dagar o. s. v., hvarigenom man förmenar sig förtjäna nåd och tillfyllestgöra för synden, odugliga och emot evangelium.

A) Ursprung och form.

Detta är bekännelsens egentliga artikel om den evangeliska samvetsfriheten. Den motsvarar den trettonde Marburg-artikeln och Schwabach-artiklarna 15 och 17, desslikes har den uttryck hämtade från Torgau-artiklarna, dokument A, art. I.

Blott smärre olikheter finnas mellan handskrifterna samt mellan tyska och latinska texten. Melanchtons upplaga af 1533 har smärre tillägg, såsom att det icke är synd att bryta sådana traditioner, såvida det ej åstadkommer förargelse. Variata af 1540 har åter andra ändringar, såsom att det finnes fromma sånger, hvilka skola bibehållas, och att det är synd att självsvåldigt bryta kyrkans frid.

B) Innehåll och skriftbevis.

1) Kyrkoordningar och ceremonier stiftas enligt mänsklig rätt och böra bibehållas, om de äro utan synd och tjäna till frid och god ordning i Guds församling. 1 Kor. 14: 26, 33, 40; Rom. 14: 19.

2) Kyrkoordningar och ceremonier äro icke nödvändiga till saligheten och skola icke besvära samveten. Rom. 14: 16—20; Kol. 2: 16—23.

3) Alla stadgar, uppfunna till att förtjäna Guds nåd, äro onyttiga och stridande emot evangelium. Gal. 4: 9—11; 5: 1—6.

C) Motsvarande ställen i de öfriga symboliska böckerna.

Apologien. Gent emot konfutatorerna, som hade antagit den förra men förkastat den senare delen af artikeln, fasthåller apologien följande sanningar, under det att den hänvisar till bekännelsens artikel 26.

a) Motståndarnes lära är judisk och djäflalära, då de förkasta den läran, att vi icke förtjäna syndernas förlåtelse eller nåden genom hållandet af människostadgar.

b) Det är antikristiskt att upprätta gudstjänster och sätta dem i Kristi ställe såsom medlare.

c) Guds bud varda förmörkade, då människostadgar aktas högre än de gärningar, som befallas i Guds lag.

d) De gamla stadgar och ceremonier, som i församlingen tjäna till tukt och god ordning, behållas för sådan orsaks skull och förklaras efter Guds ord.

e) Bruket af den kristliga friheten bör så modereras, att icke samveten plågas af dem såsom nödvändiga bud, men att man icke utan giltig orsak förändrar något i antagna ceremonier.

Anm. Romerska och grekiska katoliker, episkopaler, presbyterianer, metodister, och United Brethren fordra hållandet af kyrkoordningar lika så väl som hållandet af Guds bud, och kyrkoordningen är enligt gudomlig rätt. Kongregationalisterna, som äro likgiltiga om en viss och fast trosbekännelse, hafva såsom sin hufvudlära, att den enskilda församlingen skall enligt gudomlig rätt vara oberoende af alla samfund. Däremot Kol. 2: 8, 16—23.

TUJGUSJÄTTE ARTIKELN.

(*Andra delens femte artikel.*)

Om åtskillnad i mat. (Adiafora).

A) Ursprung och form.

Artikeln är tagen från Torgau-artiklarna, dokument A, artikel 1. Eftersom de romerska fastebuden förorsaka en stor och betydande olikhet emellan de påfviske och de evangeliske, infördes i augsburgiska bekännelsen denna tjugusjätte artikel, ehuru den är blott den praktiska tillämpningen af den femtonde artikeln.

Öfverskriften lyder i den gamla svenska öfversättningen sålunda: "Femte missbruket. Att de lära åtskillnad på mat och andra sådana människostadgar vara nyttiga till att förvärfva Guds nåd och tillfyllestgöra för synderna." Denna så väl som den ofvan gifna öfverskriften innefattar dock icke hela artikelns innehåll, ty artikeln handlar egentligen om hela den yttre botdisciplinen i den romerska kyrkan.

Förutom några smärre olikheter mellan handskrifterna samt emellan den tyska och latinska texten råder det en god öfverensstämmelse emellan dem. Den i artikeln omnämnde Gerson var lärare vid universitetet i Paris och dog år 1429. Irenäus var en vördad kyrkofader och dog i Lyon 202. Jovianus var en romersk munk, som bekämpade munkväsende, fasta o. d.

B) Innehåll och skriftbevis.

1) De romerska stadgarna förkastas på följande grunder:

a) Läran om Guds nåd och den rättfärdighet, som kommer genom tron, är mycket förmörkad. Rom. 14: 17; Gal. 5: 1; Kol. 2: 16, 23.

b) De hafva förmörkat Guds budord; ty man har hållit mera af människostadgar än af Guds budord, såsom att uppfostra sina barn o. s. v. Matt. 15: 3—9; 1 Tim. 4: 1—4.

c) De hafva fört samveten i stora faror. Apg. 15: 10; Matt. 23: 4.

2) De evangeliske däremot lära:

a) Vi kunna ingalunda förtjäna Guds nåd därigenom, att vi flitigt hålla människostadgar. Gal. 2: 16, 21.

b) En kristen människa skall så öfva och späka sig, att hvarken öfverflödighet eller lättja eggar henne till att synda. Gal. 5: 24; 1 Kor. 9: 27; Luk. 21: 34.

C) Motsvarande ställen i de öfriga symboliska böckerna.

Apologien behandlar denna artikel tillsammans med den femtonde. Konfutatorerna hade förkastat den helt och hållet.

Luthers katekeser behandla artikeln vid frågan om värdig nattvardsberedelse.

Konkordieformelns tionde artikel handlar om "Kyrkoceremonier, dem man eljest kallar adiafora eller villkorliga ting." Om dessa talas som i de öfriga symbola. Det tillägges dock här, att man vid förföljelse för evangelii skull "icke skall uti de sannfärdeligen och i sig själfva villkorliga tingen eftergifva evangelii fiender något." Gal. 5: 1; 2: 4.

SEXTONDE ARTIKELN.

Om världslig öfverhet.

I.

Om världslig öfverhet läres, att alla världsliga, dock lagliga ordningar äro Guds goda verk, och att det är de kristna tillåtet att innehafva öfverhetsämbete, skipa lag och rätt,

Prästen bör taga del. moraliskt politiska frågor.
Bör studera socialism o sociologi, ty man vet ej
kvilka tider, som stunder.

Passivt motstånd bör gälla emot sådana öfverhet, som
befaller synd. Revolution är synd. Om öfverheten
är laglig (icke tvistig) lyde den.
Hemlöst och maliciöst ofvergifvenhet för längre tid -
bibehållet giltiga orsaken för skilsmässa.
Status quo inf inte - husk at dom - om olagligt
skilda och gifta och allaredan i församlingen.
Äktenskapslagarna behöfva revision i många staten.

döma saker efter kejserlig lag och eget lands lagar, bestämma rättvist straff, föra rättmätigt krig, göra krigstjänst, uppgöra lagligt kontrakt, hålla egendom, aflägga ed, när öfverheten det fordrar, samt ingå äktenskap.

Här fördömas vederdöparne, som förbjuda de kristna att innehafva sådana borgerliga ämbeten.

Äfven fördömas de, som sätta den evangeliska fullkomligheten icke i gudsfruktan och tron, utan däruti, att man öfvergifver sitt borgerliga kall och ämbete, ty evangelium lärer den eviga, hjärtats rättfärdighet. Emellertid förstör icke evangelium världslig ordning och hushållning, utan fordrar på det högsta, att man skall bibehålla dem såsom Guds ordningar och uti sådana stånd bevisa kärleken. Därför äro de kristna skyldiga att lyda sin öfverhet och lagarna; men där öfverheten befaller att synda, där måste man mer lyda Gud än människor. Apg. 5: 29.

II.

Om polis och värdslig styrelse läres, att all öfverhet i världen och ordnad styrelse och lagar äro god ordning, af Gud skapade och insatta, och att kristna kunna utan synd vara i öfverhets-, furste- och domareämbeten, enligt kejserliga och andra öfliga lagar skipa lag och rätt, med svärdet straffa missdådare, föra rättmätiga krig, strida, köpa och sälja, begå ålagda eder, besitta egendom, gifta sig o. s. v.

Här fördömas vederdöparne, som lära, att af det ofvan anförda ingenting är kristligt.

Äfven fördömas de, som lära, att det är kristlig fullkomlighet att i yttre måtto lämna hus och hem, hustru och barn och befria sig från förberörda stycken, då likväl rätt gudsfruktan och rätt tro på Gud äro den allena rätta fullkomligheten. Ty evangelium lärer icke ett utvärtes timligt, utan ett inre, evigt väsen och hjärtats rättfärdighet och ogillar

icke världslig styrelse, polis och äktenskap, utan det vill, att man håller allt sådant som en sannskyldig Guds ordning, och att hvar och en efter sin kallelse i sådana stånd bevisar kristlig kärlek och rätta goda gärningar. Därför äro de kristna skyldiga att vara öfverheten underdåniga och att vara lydiga dess bud och stadgar i allt, som kan ske utan synd. Ty om öfverhetens bud icke kunna lydas utan synd, så måste man mer lyda Gud än människor.

A) Ursprung och form.

Denna artikel motsvarar den tolfte Marburg- och den fjortonde Schwabach-artikeln.

De båda originaltexterna, den tyska och latinska, afvika icke från hvarandra, ehuru den förra är något utförligare och ordrikare. Variata af 1540 har den mindre afvikelsen, att den i första punkten anför Rom. 13: 1, och att den satsen, som handlar om den evangeliska fullkomligheten, mera anslutar sig till den tyska texten.

B) Innehåll och skriftbevis.

1) All världslig öfverhet samt lagliga och goda gärningar äro Guds goda verk. Rom. 13: 1; 1 Petr. 2: 13, 14.

2) Den kristne kan utan synd innehafva världsliga ämbeten och deltaga i borgerliga göromål efter sin kallelse, då han däri bevisar kristlig kärlek och rätta goda gärningar. Sådan loflig kallelse är äfven t. ex. att föra krig och aflägga ålagd ed. Rom. 13: 4; Ebr. 6: 16.

2) Den evangeliska fullkomligheten består icke däri, att man öfvergifver sitt världsliga kall och sina familjeplikter, utan den är en rätt gudsfruktan och en rätt hjärtats tro på Gud. Ebr. 10: 22; 1 Kor. 7: 20, 27, 28.

4) Den kristne skall lyda öfverheten, om detta kan ske utan synd. Rom. 13: 1; Apg. 5: 29.

C) Motsvarande ställen i de öfriga symboliska böckerna.

Apologien framhåller, att det är en åtskillnad emellan Kristi rike och det världsliga riket, ty Kristi rike är andligt. Evangelium upphäfver icke den borgerliga och husliga ordningen, utan gillar densamma. Och det är idel bedrägeri, att den kristliga fullkomligheten skulle bestå uti att icke besitta enskild egendom.

Anm. Den s. k. konfutationen säger, att den med hänsyn till bondupproret gillade denna artikel. Men konfutatorerna gjorde detta snarare af undseende för kejsaren, och den romerska kyrkans rätta lära framträder vid behandlingen af augsburgiska bekännelsens artikel om munklöften. För öfrigt underordnar den romerska kyrkan det borgerliga samfundet under påfvens anseende och makt.

Kväkare, mennoniter och "tunkers" påstå, att en kristen icke får förvalta något ämbete i staten och icke heller aflägga någon ed, och att öfverheten icke har rätt att föra något krig eller straffa någon till döden. Däremot Rom. 13: 4; Ebr. 6: 16.

"Reformed Presbyterians" fasthålla, att en kristen blott får mottaga ämbete i en sådan stat, som i sin konstitution erkänner Gud. Däremot Rom. 13: 1; Matt. 22: 21.

TJUGUTREDJE ARTIKELN.

(*Andra delens andra artikel*).

Om prästernas äktenskap.

A) Ursprung och form.

Artikeln motsvarar Torgau-artiklarna, dokument A, artikel 2.

Den tyska texten är mycket utförligare än den latinska. Spalatins ännu kortare och ganska afvikande text härrör

från det tidigaste skedet af artikelns bearbetning i Augsburg.

B) Innehåll och skriftbevis.

1) Äktenskapet är af Gud själf grundadt i den mänskliga naturen. 1 Mos. 1: 27, 28; Matt. 19: 4, 5.

2) Äktenskapet är äfven gällande och förordnadt för biskopar och präster, hvarför dessa enligt den gamla kyrkans historia hafva lefvat i äktenskap. 1 Tim. 3: 2; Tit. 1: 6.

3) Celibatet har åstadkommit sedefördärf och otukt, hvarför det är djäfvalärdom att förbjuda äktenskapet. 1 Tim. 4: 1—3; 1 Kor. 7: 2; 9: 5.

C) Motsvarande ställen i de öfriga symboliska böckerna.

Apologien. Konfutatorerna hade påstått, att de evangeliskes afskaffande af celibatet var det argaste missbruket, och att den romerska celibatslagen hvilade på mötesbeslut, apostolisk befallning och tradition samt en uppenbarelse åt Cyprianus. Däremot visar apologien, att det är ett stort hyckleri att påstå, att celibatslagen verkar helighet. Äktenskapet är grundadt på den naturliga könslagen, hvilken är en gudomlig ordning, och är därför icke upphäfdt genom synden; men det har för syndens skull erhållit en viss betydelse såsom hjälp mot de onda begärelserna, 1 Kor, 7: 2. Allra minst kan den påfviska läran försvaras, att rättfärdighet skulle förtjänas genom celibatet, som vållat så mycket ondt och lidande.

Schmalkaldiska artiklarna. Del. III, artikel 11. Det är antikristiskt och tyranniskt att förbjuda prästernas äktenskap. Ingen kan omintetgöra en naturlag, och äktenskapet är Guds instiftelse och verk.

Anm. Katolikerna räkna äktenskapet såsom ett sakrament; men prästerna förbjudas att gifta sig. Den grekisk-

katolska kyrkan befaller dock det lägre prästerskapet att ingå i äktenskap; men dess biskopar och prelater måste vara klosterfolk eller änklingar. Däremot 1 Tim. 2: 3.

TJUGUSJUNDE ARTIKELN.

(*Andra delens sjätte artiktel*).

Om klosterlöften.

A) Ursprung och form.

Artikeln motsvarar Torgau-artiklarna, dokument A, artikel 8.

Åtskilliga mindre betydande textvarianter finnas, och konkordiebokens tyska text är mycket utförligare än den latinska. Några smärre ändringar och tillägg finnas äfven i Melanchtons senare upplagor.

Denna artikel är en särskild användning af den sextonde och är äfven i allmänhet riktad emot den romerska moralens förvillelser.

B) Innehåll och skriftbevis.

1) Klostren voro ursprungligen skolor och klosterlöftena fria, men många gifva nu dessa löften af tvång eller i okunnighet om deras betydelse.

2) Munkväsendet förkastas, och dess löften äro ogiltiga, emedan de strida emot Guds bud och ordningar och befordra ett lagiskt väsen. 1 Mos. 2: 18; Matt. 15: 9.

3) Klosterlöften äro ogiltiga och kraftlösa för de ogudaktiga meningarna och villfarelserna, "nämligen att de göra oss rättfärdiga, att de äro den kristliga fullkomligheten, att man därmed fullkomnar Guds råd och befallning, och att de verka öfverloppsgärningar." Gal. 5: 4; 1 Tim. 5: 9, 10, 14, Kol. 2: 18—23.

C) Motsvarande ställen i de öfriga symboliska böckerna.

Apologien. De påfviskes konfutation hade förkastat denna artikel och därvid anfört nasirernas och rekabiternas exempel samt Matt. 19: 12 och 1 Kor. 7: 28 och vidare sina romerska helgons exempel. Den anförde också som ett skäl, att nunnor äro kyskare än de flesta munkar, och om de evangeliske icke trodde de "heligaste fäderna", "så skulle de åtminstone lyda hans kejserliga höghet, kejsaren Justinianus". Apologien behandlar gent häremot omständligt klosterlöftena och anför härvid äfven Luthers skrift "Om klosterlöften", som författades af honom på Wartburg 1521 och var ställd till hans fader. Klosterlöften förkastas, emedan det är en ogudaktig lära, att vi för våra gärningars skull undfå syndernas förlåtelse. "Självtagen fattigdom, celibat o. d., så framt det eljest är obesmittadt, är icke annat än adiafora, villkorliga och fria öfningar, hvaruti hvarken synd eller rättfärdighet sökas må". Likaledes vederläggas äfven konfutatorernas bevis, som de föregifvit ur skriften.

Schmalkaldiska artiklarna. Del III, Art. 11. Klosterlöften böra afskaffas, alldenstund de strida mot den första hufvudartikeln. Papisterna försmäda Gud, då de icke blygas att med sin Thomas (Aquinas) säga, att "klosterlöftet är jämlikt med dopet."

SJUTTONDE ARTIKELN.

Om Kristi återkomst till domen.

I.

Desslikes läres, att Kristus skall på den yttersta dagen synligen komma till att döma och uppväcka alla döda, gifva de gudfruktige och utvalde evigt lif och oändlig glädje, men

1. Sådana löfter äro synduga, då man lägja förtröstan på gerningarna 2. Att gå ovillkorliga löften för lifvet, att fasta Gud.

fördöma de ogudaktiga människorna och djäflarna, att de utan återvändo skola pinas.

Här fördömas vederdöparne, som mena, att straffet skall för de ogudaktiga och förtappade människorna taga en ända.

Likaledes fördömas äfven andra, hvilka nu utsprida judiska meningar, att, förrän de dödas uppståndelse sker, de gudfruktiga skola intaga hela jordens rike, sedan de ogudaktiga allestädes blifvit undertryckta.

II.

Äfven läres, att vår Herre Jesus Kristus på den yttersta dagen skall komma till att döma och uppväcka alla döda, gifva de trogne och utvalde evigt lif och evig fröjd, men fördöma de ogudaktiga människorna och djäflarne till helvetet och eviga straff.

Fördenskull förkastas vederdöparne, som lära, att djäflarne och de fördömda människorna icke skola hafva evig pina och kval.

Likaledes förkastas här äfven några judiska läror, som äfven nu för tiden framträda, att före de dödas uppståndelse idel heliga och fromma skola hafva ett världsligt rike och alla ogudaktiga utrotas.

A) Ursprung och form.

Denna artikel saknas i Marburg-artiklarna men motsvarar den trettonde Schwabach-artikeln.

De smärre olikheterna mellan tyska och latinska texten äro ej af betydelse och torde observeras ofvan. Variata af 1540 utbyter i den första satsen uttrycket "de gudfruktige och utvalde" mot "de fromma människorna". Den har likaledes utbytt de två sista styckena emot följande: Vi fördöma vederdöparne, som nu utsprida judiska meningar och föregifva, att före uppståndelsen skola de gudfruktiga intaga världens

riken, sedan de ogudaktiga allestädes blifvit utrotade och undertryckta. Ty vi veta, att de fromme böra lyda den öfverhet som är till, icke gripa makten från dem eller genom uppror kullstörta styrelsen, emedan Paulus befaller: "Hvar och en vare underdånig den maktägande öfverheten." Rom. 13: 1. Vi veta äfven, att kyrkan i detta lifvet är lagd under korset och skall icke förhärligas förr än efter detta lifvet, såsom Paulus säger (Fil. 3: 21). Fördenskull fördöma och afsky vi helt och hållet vederdöparnes vansinniga och djäfvulska galenskap. Vi fördöma äfven Origenisterna, som föregifva, att det skall blifva en ände på djäflarnes och de fördömdes straff.

B) Innehåll och skriftbevis.

1) Kristus skall på den yttersta dagen uppenbarligen komma till att döma. Matt. 25: 31, 32; Apg. 1: 11; 2 Kor. 5: 10.

2) Han skall uppväcka alla, som äro döda. Joh. 5: 28, 29; 1 Tess. 4: 16, 17.

3) Han skall åt de gudfruktiga och utvalda gifva evigt lif och oändlig glädje, men till evig pina fördöma de ogudaktige och djäflarne. Matt. 25: 46; Joh. 5: 29.

4) Härmed förkastas den läran, att djäflarne och de fördömda människorna icke skola hafva evig pina och kval. (Läran om apokatastasis.) Mark. 9: 44: 46, 48; Luk. 16: 31; Matt. 25: 46.

5) Likaledes förkastas kiliasmen eller den läran, att före uppståndelsen skola de gudfruktige intaga hela jordens rike, sedan de ogudaktige blifvit allestädes undertryckta. Luk. 17: 20, 21—30; 18: 8; Joh. 18: 36.

C) Motsvarande ställen i de öfriga symboliska böckerna.

Apologien blott omnämner det förhållandet, att vedersakarne antaga denna artikel.

Luther sade åsyftande Lyspsb. 20" Jag har hatten af i
ördrad och gjor det ofta förbi."

Schmalkaldiska artiklarna. Delen II, artikel 2: "Skärselden med allt sitt prål, gudstjänst och medföljande vinst är att akta för idel djäfvulens bländverk."

Luthers katekeser. Lilla katekesen, tredje artikeln: "Han skall uppväcka mig och alla döda samt gifva mig och alla trogna i Kristus ett evigt lif". Stora katekesen, tredje artikeln: "Slutligen, när vi blifvit till jord igen, skall han alldeles i ett ögonblick fullborda vår helgelse och evigt däri bevara oss genom de bägge sista, nämligen köttets uppståndelse och ett evigt lif."

Anm. De romerska katolikerna lära, att de, som icke fullgjort alla satisfaktioner, komma i skärselden, hvarifrån de lefvande kunna förhjälpa dem. Däremot Ps. 49: 8, 9; Upp. 1: 18. De grekiska katolikerna lära, att det finnes ett mellantillstånd för såväl saliga som osaliga, och att de senare kunna förhjälpas till saligheten genom de lefvandes förböner, mässoffer och goda verk. Däremot Luk. 16: 26.

Kongregationalister, irvingianer, adventister och mormoner lära kiliasm. Däremot 1 Tess. 4: 16; Joh. 14: 3. Dessutom lära adventisterna, att äfven själen är dödlig; de döda äro hvarken i himmel eller helvete, utan sofva i grafven till Kristi ankomst. Vid det tusenåriga rikets ankomst skola alla syndare dödas, och de heliga uppväckas. Kristi sista ankomst kan bestämmas. (Första gången bestämde de den till den 14 april 1844.) Däremot Matt. 24: 36; 25: 31, 32, 46. (Upp. 20: 6, 7 bör tolkas enligt skriftens tydliga och klara ord på andra ställen).

Svedenborgarne lära, att själarne komma efter döden till en mellan himmel och helvete befintlig ort, där de förberedas för endera af dessa platser. Kristus skall icke återkomma för att hålla den yttersta domen, utan hans andra ankomst sker sedan 1757 förmedelst det andliga sinnets uppenbarelse. Däremot Luk. 16: 26; Apg. 1: 11; 1 Tess. 5: 1—3.

Universalister, unitarier, spiritualister och mormoner lära, att de ogudaktige icke skola lida evig pina. Däremot 2 Kor. 5: 10; 2 Tess. 1: 7—10; Joh. 5: 28, 29.

Gent emot otro och alla villoläror förmanar Herren Kristus sin troende församling: "Se, jag kommer snart; behåll det du har, att ingen må taga din krona". Upp. 3: 11.

Jag vill tala om dina vittnesbörd inför konungar, och jag skall icke komma på skam. Ps. 119: 46. (Denna vers står såsom motto på titelbladet af Melanchtons upplagor af augsburgiska bekännelsen.)

Hvar och en som mig bekänner inför människorna, honom skall ock jag bekänna inför min Fader, som är i himmelen. Men den som förnekar mig inför människorna, honom skall ock jag förneka inför min Fader, som är i himmelen. I skolen icke mena, att jag har kommit för att sända frid på jorden. Jag har icke kommit för att sända frid utan svärd. Matt. 10: 32—34.

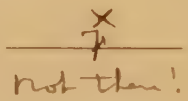

RÄTTELSER.

Sid. 30, rad 7 nedifrån. Läs: och bekräftas alla de tre.
" 39, " 2 " " Läs: men deras art. 7 har ur.
" 59, efter rad 20 uppifrån inskjutes en rad sålunda:

C) Motsvarande ställen i de öfriga symboliska böckerna.

Sid. 83, rad 5 uppifrån. Läs: kraftiga för Kristi
" 87, " 17 " Läs Om odöpta barns frälsning.
" 106, " 3 nedifrån. Läs: den lutherska läran.

11-12-13.
— $10 ; Pract. Theology.